

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Organizovaný zločin v České republice

Organized crime in the Czech Republic

Konzulant: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph. D.

Zpracovatel: Mgr. Martin Hanke

červenec 2013

Tímto bych velice rád poděkoval konzultantovi své rigorózní práce doc. JUDr. Bc. Tomášovi Gřivnovi, Ph. D. za cenné rady a připomínky, které přispěly ke zkvalitnění této práce.

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma: „Organizovaný zločin v České republice“ vypracoval samostatně, všechny využitě prameny a literaturu jsem řádně citoval, a nevyužil jsem ji k získání jiného nebo stejného titulu.

V Liberci dne 03. července 2013

.....

Mgr. Martin Hanke

Obsah

1. Úvod	- 7 -
2. Pojem organizovaného zločinu z hlediska kriminologie	- 9 -
3. Definice organizovaného zločinu z hlediska mezinárodních smluv a vybraných států světa.....	- 16 -
3.1 Definice organizovaného zločinu z hlediska mezinárodních smluv.....	- 16 -
3.2 Definice organizovaného zločinu ve Spojených státech amerických a vybraných státech Evropy.....	- 18 -
3.2.1 Spojené státy americké	- 18 -
3.2.2 Spolková republika Německo	- 19 -
3.2.3 Slovensko.....	- 19 -
3.2.4 Maďarsko	- 21 -
3.2.5 Rumunsko	- 21 -
3.2.6 Shrnutí společných nebo podobných znaků definic organizovaného zločinu dle vybraných národních úprav	- 22 -
4. Organizovaný zločin a jeho škodlivost pro společnost.....	- 23 -
5. Typologie skupinové trestné činnosti	- 29 -
6. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky	- 36 -
6.1 Organizovaný zločin v České republice před rokem 1989	- 36 -
6.2 Organizovaný zločin v České republice po roce 1989	- 37 -
6.3 Hlavní kriminální aktivity organizovaného zločinu na území České republiky.....	- 43 -
7. Působení zahraničního organizovaného zločinu na území České republiky.....	- 51 -
7.1 Ruskojazyčný organizovaný zločin na území České republiky	- 54 -
7.1.1 Ruské skupiny organizovaného zločinu působící na území České republiky.....	- 56 -
7.1.2 Ukrajinské skupiny organizovaného zločinu působící na území České republiky	- 58 -
7.1.3 Moldavská skupina organizovaného zločinu působící na území České republiky	- 61 -
7.1.4 Kavkazské skupiny organizovaného zločinu působící na území České republiky	- 62 -
7.2 Balkánský organizovaný zločin působící na území České republiky.....	- 66 -
7.3 Italský organizovaný zločin působící na území České republiky.....	- 71 -
7.4 Asijský organizovaný zločin působící na území České republiky	- 73 -
7.5 Arabský organizovaný zločin působící na území České republiky	- 79 -
7.6 Jihoamerický organizovaný zločin působící na území České republiky ..	- 81 -

7.7 Africký organizovaný zločin působící na území České republiky	- 82 -
8. Kořeny světového organizovaného zločinu.....	- 84 -
8.1 Čínské kořeny organizovaného zločinu.....	- 85 -
8.2 Japonské kořeny organizovaného zločinu	- 86 -
8.3 Italské kořeny organizovaného zločinu	- 88 -
8.4 Americké kořeny organizovaného zločinu	- 90 -
8.5 Kořeny organizovaného zločinu Ruska a dalších zemí bývalého Sovětského svazu -	92 -
9. Preventivní prostředky v boji proti organizovanému zločinu.....	- 94 -
9. 1 Strategie prevence kriminality	- 94 -
9. 2 Vládní koncepce boje proti organizovanému zločinu	- 96 -
9.3 Účinná lítost.....	- 98 -
10. Represivní prostředky v boji proti organizovanému zločinu.....	- 100 -
10.1 Právní úprava organizovaného zločinu v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon -	100 -
10.2 Právní úprava organizovaného zločinu v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.....	- 108 -
10.2.1 Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny.....	- 110 -
10.2.2 Postih pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny.....	- 112 -
10.2.3 Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině	- 115 -
10.2.4 Další instituty trestního zákoníku napomáhající v boji proti organizovanému zločinu	- 117 -
10.2.5 Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti a legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti	- 119 -
11. Právní prostředky napomáhající v boji proti organizovanému zločinu upravené zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním	- 122 -
11.1 Operativně pátrací prostředky v boji proti organizovanému zločinu ...	- 124 -
11.1.1 Použití agenta.....	- 126 -
11.1.2 Předstíraný převod	- 131 -
11.1.3 Sledování osob a věcí	- 132 -
11.2 Dočasné odložení trestního stíhání	- 133 -
11.3 Spolupracující obviněný	- 134 -
12. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů	- 138 -

13. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.....	- 143 -
14. Mezinárodní boj s organizovaným zločinem.....	- 146 -
14.1 Mezinárodní dokumenty a boj proti organizovanému zločinu v rámci Organizace spojených národů.....	- 147 -
14.2 Mezinárodní dokumenty a boj proti organizovanému zločinu v rámci Rady Evropy a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	- 152 -
14.3 Mezinárodní dokumenty a boj proti organizovanému zločinu v rámci Evropské unie	- 155 -
14.4. Mezinárodní bilaterální spolupráce České republiky v boji proti organizovanému zločinu	- 164 -
15. Statistiky soudních spisů.....	- 166 -
16. Závěrečné shrnutí a úvahy de lege ferenda.....	- 169 -
Resume: Organized crime in the Czech Republic	- 174 -
Seznam literatury, odborných periodik, právních předpisů, judikatury a elektronických pramenů.....	- 176 -
A. Literatura.....	- 176 -
B. Právní předpisy	- 178 -
C. Důvodové zprávy	- 179 -
D. Mezinárodní smlouvy a právní předpisy včetně aktů Evropské unie	- 180 -
Organizace spojených národů.....	- 180 -
Rada Evropy a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	- 180 -
Evropská unie	- 180 -
E. Závazné pokyny policejního prezidenta a Nejvyššího státního zastupitelství.....	- 182 -
F. Judikatura	- 182 -
G. Vládní koncepce a strategie, výroční zprávy Bezpečnostní a informační služby a Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu.....	- 183 -
H. Časopisecké články	- 184 -
CH. Novinové články	- 184 -
I. Elektronické prameny.....	- 185 -

1. Úvod

Organizovaný zločin je nepochybně jednou z největších nevojenských hrozeb, která reálně ohrožuje mezinárodní společenství včetně České republiky. Celosvětová ekonomika a bezpečnost je organizovaným zločinem ohrožena do takové míry, že je mezinárodní společenství nuceno tento problém řešit na nejvyšší úrovni s vědomým přímého ohrožení jednotlivých států a jejich demokracie. Česká republika ležící ve středu Evropy byla a je ideálním prostředím pro rozšíření vlivu cizojazyčných kriminálních skupin organizovaného zločinu za účelem koordinace jejich zločineckých zájmů s cílem dosažení vysokých zisků. Je třeba říci, že po otevření hranic České republiky a jejím přechodu na tržní ekonomiku, nezačali do ní přicházet pouze příslušníci cizích států s cílem v zemi legálně podnikat, ale také ti, kteří viděli ideální příležitost jak využít legislativní nepřipravenost bezpečnosti a ekonomiky země, s jediným záměrem získat vysoké výnosy prostřednictvím zločineckých praktik. Nežádoucí expanze organizovaného zločinu se do České republiky dostala zejména ze zemí, ve kterých má organizovaný zločin již dlouhodobou tradici. Zahraniční skupiny organizovaného zločinu se zpravidla od devadesátých let orientovaly na násilnou trestnou činnost s využitím pomocníků z řad českých občanů. Devadesátá léta minulého století měla pro český organizovaný zločin význam z hlediska dosažení značného kapitálu z tzv. „divoké privatizace“ státního majetku a mezer v daňových zákonech. Postupem času se organizované zločinecké skupiny prostřednictvím takto získaného kapitálu, který byl zlegalizován prostřednictvím nákupu nemovitostí nebo provozováním různých obchodních společností, zdokonalily ve své konspiraci včetně stále více sofistikovanějších způsobů jejich kriminálních činností. Dispozice s rozsáhlým kapitálem je následně využívána k získávání odborných poradců a nejmodernější techniky, což zločineckým skupinám přináší zjevnou výhodu oproti orgánům činným v trestním řízení. Stát, který má povinnost zajistit bezpečnost občanů včetně jejich majetku, je tak nucen vynakládat nemalé prostředky na boj s organizovaným zločinem. Česká republika si je vědoma této nevojenské

hrozby, a snaží se proti organizovanému zločinu bojovat cestou prevence a represe. Je ale zřejmé, že problematika organizovaného zločinu je velice rozsáhlá, a je ji tedy možné zpracovat mnoha způsoby. V této práci se pokusím charakterizovat organizovaný zločin z hlediska kriminologického a juristického včetně nástrojů, které stát používá v boji proti této hrozbě. Dále se pokusím zdokumentovat cizojazyčné skupiny organizovaného zločinu působící na našem území, a také jejich hlavních kriminálních činnosti, které páchají. Považuji rovněž za vhodné popsat historický původ zločineckých skupin organizovaného zločinu, strukturu jejich uspořádání a vnitřní systém jejich kooperace. Domnívám se také, že je důležité zmínit mezinárodní spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, hlavní dokumenty nejvýznamnějších mezinárodních organizací, a v neposlední řadě spolupráci České republiky v rámci Evropské unie.

2. Pojem organizovaného zločinu z hlediska kriminologie

Ačkoli se může jevit vymezení pojmu organizovaného zločinu jakožto akademický diskurs, tak jeho definice vyjádřená v právních normách má zásadní a praktický význam pro orgány činné v trestním řízení. Jeho vhodné vymezení má následný praktický dopad pro odhalování, objasňování a stíhání organizovaného zločinu. Dalším neméně důležitým úkolem s mezinárodním přesahem je usilovat a vyvíjet snahu k sjednocení definice organizovaného zločinu, a to zejména s ohledem na jeho globální charakter a vysoké riziko pro bezpečnost státu a jejich občanů. Definovat organizovaný zločin není jednoduché, jelikož v případě jeho příliš úzkého vymezení bez zřetelných znaků, ho může být pro orgány činné v trestním řízení velmi obtížné prokázat, anebo naopak příliš široké vymezení organizovaného zločinu může být rizikem pro zneužití specifických nástrojů a pravomocí orgánů činných v trestním řízení až za hranice chráněných občanských práv a svobod.¹

Z hlediska kriminologického lze hovořit o organizovaném zločinu zejména v případě, když jsou naplněny jeho následující pojmové znaky:

- **Skupinovost** - tj. trestná součinnost několika osob v různých formách, skupina je schopná pracovat autonomně a přizpůsobit se změně svého složení.
- **Soustavnost** - tj. opakovaná trestná činnost páchaná zločineckou organizací po delší dobu (více než 2 až 3 roky).
- **Plánovitost** - která znamená, že budoucí trestnou činnost má zločinecká organizace důkladně promyšlenou.
- **Dělba činností** – to je takový postup páchání trestné činnosti, při kterém zločinecká organizace zefektivňuje svou činnost. Každý krok nebo operace jsou svěřeny konkrétním osobám nebo skupinám, které se specializují na určitou

¹ Cejp, M., Organizovaný zločin v České republice III, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, str. 17.

činnost, a tím se stupeň konspirace výrazně zvyšuje, což má za následek, že je velmi obtížné takové trestní jednání odhalit.

- **Hiearchická struktura skupiny** – zločinecká organizace uplatňuje vztah subordinační s minimálně tří stupňovou vertikální strukturou.

- **Úsilí o maximální zisk** - je hlavním cílem každé zločinecké organizace. Dosahování maximálního zisku je úkolem, kterému zločinecká organizace podřizuje veškerou svou činnost. Zločineckou organizaci lze přirovnat k podnikání v páčání trestné činnosti. Ve Spojených státech amerických se dokonce používají termíny jako „**Crime Industry**“, „**Crime Syndicate**“ či „**Murder Inc**“, které přesně vystihují činnost zločinecké organizace.

Je ale třeba se dále zmínit, že výše uvedené pojmové znaky velmi často doprovází další doprovodné znaky. Jedná se zejména o ty následující:

- zločinecká organizace se důkladně brání odhalení. **Ochranná opatření** před dopadením a odhalením kriminální činnosti jsou pro ni typické. Zločinecká organizace předstírá, **zastřahuje svědky včetně obětí, vytváří si důkazní prostředky, likviduje důkazní prostředky, anebo přímo likviduje samotné svědky.**

- zločinecká organizace **používá násilí vůči všem**, kdo jí stojí v cestě, korumpuje politiky včetně policie a justice. Násilí je jedním z hlavních nástrojů k dosahování jejích cílů. Násilí je uplatňováno vůči lidem i věcem, kteří překáží jejím zájmům a zločinecké činnosti. Násilí tvrdě uplatňuje vůči vlastním členům, kteří porušili disciplínu, nebo ho používá vůči konkurenčním zločineckým organizacím a jejich členům, nebo vůči policejním a justičním orgánům. Násilí je také velmi často využíváno vůči náhodným svědkům a osobám k vynucení si poslušnosti vůči zločinecké organizaci.

- Vzhledem k tomu, že se zločinecké organizace zabývají mimo jiné obchodem se zbraněmi, pašovaným zbožím, drogami a prostitutí, bývá jejich dalším doprovodným znakem **mezinárodní charakter**. Pro znalost prostředí jsou často využívány zločinecké organizace, které se již etablovaly v dané zemi a spolupráce je pro obě strany výhodná.

- Vzhledem k tomu, že zločinecké organizace disponují vysokými finančními prostředky, tak zefektivňují svou činnost **využíváním nejmodernějších technologií**. Díky používání těchto technologií jsou obtížně odhalitelné policejními orgány.
- Členové zločinecké organizace, a zejména ti co mají v hierarchii vyšší postavení, jsou mnohdy ve své činnosti odborně zdatní. Ve společnosti se často těší uznání a jejich vystupování bývá zpravidla nenápadné.
- Organizovanou kriminalitu zločineckých organizací je třeba vnímat jako velice závažnou. Svou brutalitou a vysokou organizovaností zaměřenou na dosahování vysokého zisku ohrožují celou společnost, a také demokratické základy právního státu. Stát díky jejich zločinné činnosti musí vynakládat vysoké finanční prostředky na boj s organizovaným zločinem, které by přitom mohl vynaložit na věci potřebnější.
- Vysoké zisky zločineckých organizací jsou legalizovány prostřednictvím legálního podnikání. Pro legalizaci vysokých výnosů z trestné činnosti spojené s organizovaným zločinem jsou často vytvářeny tzv. „**finanční skupiny**“, které mají mimo jiné ambice ovlivňovat politiku ve svůj prospěch. Podnikání takto legálně zřízených společností podporují skupiny organizovaného zločinu svou kriminální činností, a škodlivě tak působí na konkurenci, korumpují úředníky a negativně narušují přirozené tržní prostředí.²

Jan Musil definuje organizovanou kriminalitu následujícím způsobem: „**Organizovaná kriminalita je druh skupinové trestné činnosti, páchané organizovanou zločineckou skupinou nebo zločineckou organizací, vyznačující se dlouhodobostí, dělbou činnosti, plánovitostí a orientací na vysoký zisk nebo na získání vlivu na veřejný život. Výjimečně jsou zločinecké skupiny motivovány též ideologicky (např. teroristické organizace).**“

Jan Musil dále uvádí, že pro organizovaný zločin jsou typické velmi často další následující znaky: „Zločinecká skupina přijímá zvláštní ochranná opatření,

² Novotný, O., Zapletal, J. a kol., Kriminologie, 3. vyd., Praha, ASPI – Wolters – Kluwer, 2008, str. 395 – 400.

aby zamezila odhalení trestných činů, resp. aby zajistila beztrestnost odhalených pachatelů, přijímá přísná konspirativní pravidla, vytváří si vlastní zpravodajskou službu, kupuje falešné svědky, podvrhuje falešné důkazy, pravidlem je příkaz mlčenlivosti („omerta“) a silná solidarita mezi členy skupiny.

Použití násilí (včetně vražd, únosů, teroristických útoků), které je zaměřeno:

- a) vůči konkurenčním bandám (boj o sféru vlivu a teritoria),
- b) vůči členům vlastní organizace (k prosazení disciplíny a k potrestání provinilců),
- c) vůči policejním a justičním orgánům (ozbrojený odpor při pronásledování a zadržení, zastrasování, pomsta),
- d) vůči nezúčastněným osobám (odstraňování náhodného svědka, braní rukojmí, zastrasování), pouze pro některé druhy organizované kriminality není násilí charakteristické (např. pro hospodářskou a počítačovou kriminalitu).

V posledních letech se výrazně narůstá internacionalizace organizované kriminality. Zločinecké skupiny operují na území více států, převádějí zisk vytvořený v jednom státě do dalších států, nebo se členové zločineckých skupin ukrývají v zahraničí apod.³

Do oblasti organizovaného zločinu mohou být také při splnění dalších podmínek zahrnuty typy trestné činnosti jako je tzv. „kriminalita bílých límečků“, což je páchaní trestných činů spojených s lidmi s rozhodovací pravomocí zpravidla v ekonomické oblasti, kteří zneužívají své funkce k hospodářské trestné činnosti. Velmi často je do organizovaného zločinu zahrnována tzv. „kriminalita organizací“, páchaná legálními organizacemi, které porušují právní předpisy s cílem dosáhnout vysokého zisku.⁴ Je však nutné říci, že samozřejmě ne všechna „kriminalita bílých límečků“ a „kriminalita organizací“ má znaky organizovaného zločinu. V poslední době jsou ale stále více odhalovány trestné činy, které tyto znaky naplňují s tím, že ve spojitosti s vysokým ekonomickým potenciálem korporací, a rostoucím vlivem na společnost a státní orgány se jejich kriminalita stává nebezpečnější. V této

³ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 107 – 108.

⁴ Pocta Otovi Novotnému, CODEX 1998, str. 205 – 206.

souvislosti je také mimo jiné zdůvodňována opodstatněnost trestní odpovědnosti právnických osob.

Podle Jana Musila je organizovaná kriminalita schopná absorbovat vymoženosti moderních technologií a organizačních principů. Její vysoká ziskovost vychází z nerespektování norem (morálních nebo právních). Neuznává omezení, která musí respektovat společenské instituce, což jí dává ekonomickou a politickou sílu.⁵ Domnívám se, že v době, ve které jsou pro spoustu lidí měřítkem hodnot peníze, organizovaný zločin bude mít stále širokou základnu osob, které budou mít zájem se na jeho činnosti podílet. Organizovaná kriminalita se rovněž stále častěji zaměřuje na vliv v médiích za účelem zlepšení si svého mediálního obrazu u veřejnosti. Slovo „podnikatel“ je dnes médií často používáno mimo jiné pro osoby mezinárodně hledané s rozsáhlou majetkovou trestnou činností, nebo lidmi přímo napojenými na organizovaný zločin. Pokud se tedy pachatelé pravomocně odsouzení ve spojení s organizovaným zločinem nebudou nazývat na veřejnosti pravými jmény, tak tlak veřejnosti na boj s ním nemůže být nikdy při stávající situaci dostačující.

Cyrille Fijnaut se pokusil definovat organizovaný zločin jako jakousi jednotu mezi lidmi, kteří páchají trestnou činnost ve prospěch organizovaného zločinu, sounáležitost a reciprocitu vzájemných vztahů. Vycházel zejména ze zprávy tzv. **Katzenbachova výboru z roku 1960**, ve které je organizovaný zločin pojímán jako velká korporace, která se zaměřuje na nelegální obchod se zbožím a službami, cestou trestné činnosti, obcházením zákona a kriminálními praktikami. Organizovaný zločin prorůstá díky vysokým ziskům do legální sféry podnikání a infiltruje se do odborových organizací.

Kenney a **Finckenaue**r uvádějí typické znaky skupin organizovaného zločinu tak, že jsou zejména neideologické, mají organizovanou hierarchickou strukturu, vykazují kontinuitu v čase, používají násilí nebo hrozbu násilím, mají limitované členství (etnicky, rasově, kriminální minulost apod.), dosahují zisku prostřednictvím nelegálního podnikání, opatřují nelegální zboží a služby žádané širokou populací, užívají korupci pro neutralizování veřejných činitelů a

⁵ Smolík, J., Šmíd, T., Vaňura, V., Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007, str. 12.

politiků, snaží se o monopolní postavení, aby získali kontrolu nad specifickými druhy zboží a služeb, uvnitř skupin existuje specializace úkolů, vytvářejí pravidla mlčenlivosti, plánují s cílem dosahovat dlouhodobé cíle. Tyto cíle jsou dosahovány násilím, krádežemi, korupcí, ekonomickými donuceními, podvody, oklamáním, spoluúčastmi obětí z řad zákazníků, sázkařů, hráčů, dlužníků a dalších.

D. R. Cressy definuje organizovaný zločin takto: „Organizovaný zločin je jakýkoli zločin, spáchaný osobou, která zaujímá určitou pozici v zavedené dělbě aktivit, určené pro páchaní trestné činnosti“.

H. Abadinský vnímá organizovaný zločin jako vlastně neideologické podnikání více osob, které je organizované v hierarchickém uspořádání za účelem dosažení zisku nelegálními, ale také legálními aktivitami. Typické znaky skupin organizovaného zločinu jsou podle Abadinského následující: neideologičnost, hierarchie, limitované nebo exkluzivní členství, dlouhodobé trvání, organizovanost na základě specializace nebo dělby úkolů, užití násilí nebo korupce pro dosažení zisku a disciplíny, monopolizace, řízení prostřednictvím svých zákonů.

Andres Anvelt při definování organizovaného zločinu naopak vychází z tzv. **mafia – systému bývalého SSSR**, ve kterém za hlavní důvod rozvoje organizovaného zločinu vidí nefungující veřejnou moc a nedostatečnou legislativu. Při takovém stavu a narůstající nelegální poptávce veřejnosti přebírá organizovaný zločin prostřednictvím styků s představiteli veřejné moci, korupce, násilí a další trestné činnosti uspokojování potřeb poptávajících.⁶ Z výše uvedeného je patrné, že se pravděpodobně Andres Anvelt domnívá, že hlavním důvodem vzniku organizovaného zločinu je již samotné vytváření podmínek pro jeho vznik a prosperitu. Z tohoto pohledu je zřejmé, jak je velmi důležitá v boji proti organizovanému zločinu prevence.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci definuje organizovaný zločin tak, že: **„Organizovaný zločin je opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost**

⁶ Blíže: Cejp, M., Organizovaný zločin v České republice III, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, str. 17 – 24.

podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s víceúrovňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika“.⁷

Z mého pohledu je přesnější následující definice organizovaného zločinu: **„Organizovaný zločin je dlouhodobé, cílené a vědomé páchaní závažné trestné činnosti, která je vysoce společensky škodlivá, řízená a prováděná zločineckou organizací s víceúrovňovou strukturou, založenou na základě vertikální subordinační s vlastními vnitřními pravidly a kapitálem, vysokým stupněm konspirace, zpravidla s cílem dosáhnout vysoký zisk bez ohledu na následky použití prostředků na nečleny zločinecké organizace“.**

⁷ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 10.

3. Definice organizovaného zločinu z hlediska mezinárodních smluv a vybraných států světa

3.1 Definice organizovaného zločinu z hlediska mezinárodních smluv

Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu definuje v článku 2 skupinu organizovaného zločinu tak, že: „**Skupina organizovaného zločinu**“ znamená strukturovanou skupinu tří či více osob existující po určité časové období, jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto Konvencí za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu. Za **závažný trestný čin** je podle Konvence považováno jednání představující trestný čin postihnutelný trestem odnětí svobody v délce nejméně čtyř roků nebo závažnějším trestem. Jako **strukturovaná skupina** je Konvencí pojímána skupina, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního páčání trestného činu, a která nemusí mít formálním způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost svého členství ani rozvinutou strukturu.⁸ Z výše uvedeného je zřejmé, že takto definovaná skupina organizovaného zločinu opravdu plní jeden ze svých úkolů, tedy být základem pro národní trestní úpravy, a z toho vycházející zlepšování koordinace v boji proti organizovanému zločinu na mezinárodní úrovni.

Společným postupem přijatým Radou na základě Článku K3 Smlouvy o Evropské Unii je v článku 1 definována „**zločinecká organizace** jako „uspořádaná společnost, založená na určité časové období, nebo více než dvě osoby, jenž působí v souladu s tím, aby páchaly zločiny, které jsou trestné odnětím svobody nebo příkazem k zadržení na maximálně čtyři roky nebo

⁸ Scheinost, M., Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001, str. 9.

závažnější tresty, ať již jsou takové zločiny výsledkem jich samotných nebo prostředkem k získání materiálního prospěchu a/nebo případně nečistého působení na činnost veřejných úřadů“.⁹

Evropská komise se v dokumentu „**Joint Action on making it a criminal offence to participate in criminal organization in the Member States of European Union**“ – **98/233 JHA** v článku 1 pokusila vymezit zločineckou organizaci jako „strukturované sdružení (association) dvou nebo více osob, ustavené na delší dobu k páčání trestných činů, za které lze uložit odnětí svobody s horní hranicí čtyři roky nebo těžší trest, jestliže takové trestné činy spočívají v získání hmotného prospěchu, nebo jsou prostředkem k jeho získání a vzhledem k okolnostem nepřípustně ovlivňují činnost veřejných orgánů“.

Evropská komise dále stanovila pro přesnější definici závazná a výběrová kritéria organizovaného zločinu, která byla **Expertní skupinou proti organizovanému zločinu Rady Evropy** (Expert Group on Organised Crime of the Council of Europe) také dále upravena. Jedná se o následující kritéria:

Závazná kritéria pro zločineckou skupinu jsou:

1. spolupráce dvou a více lidí,
2. po dlouhou nebo neomezenou dobu,
3. podezření nebo usvědčení ze spáchání závažných trestných činů,
4. s cílem produkovat zisk a/nebo získat moc.

Výběrovými kritérii pro zločineckou skupinu jsou dále:

5. má specifický úkol nebo roli pro každého účastníka,
6. používá nějaké formy vnitřní disciplíny a kontroly,
7. používá násilí nebo jiných prostředků pro zastrašování,
8. ovlivňuje politiku, média, veřejnou administrativu, orgány činné v trestním řízení, výkon spravedlnosti nebo ekonomiku pomocí korupce nebo jiných prostředků,
9. používá komerční a podnikatelské struktury,

⁹ Scheinost, M., Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001, str. 58.

10. je zapleten v praní špinavých peněz,
11. působí na mezinárodní úrovni.

Podle Evropské komise se jedná o organizovaný zločin při splnění nejméně šesti výše uvedených kritérií, z kterých musí být obligatorně naplněna alespoň čtyři kritéria závazná.¹⁰

3.2 Definice organizovaného zločinu ve Spojených státech amerických a vybraných státech Evropy

Pro mezinárodní komparaci považuji za vhodné zmínit definici organizovaného zločinu z pohledu různých států světa. Je důležité si uvědomit, že mnoho států často vychází při definici organizovaného zločinu z odlišných přístupů. Jejich přístupy vycházejí jednak z odlišného vnímání organizovaného zločinu, anebo v neposlední řadě z cílů, kterých chtějí definicí dosáhnout.

3.2.1 Spojené státy americké

Ve federálních zákonech **Spojených států amerických** je organizovaný zločin toliko uveden v **zákoně 90 – 351, the Omnibus Crime Control and Safe Streets Act z roku 1968** následujícím způsobem: „Organizovaný zločin zahrnuje nezákonné aktivity členů vysoce organizovaného disciplinovaného společenství, kteří se zabývají poskytováním protizákonného zboží a služeb, včetně hazardních her, prostituce, lichvy, narkotik, vymáhání poplatků za ochranu (racketeering) a jiných nezákonných aktivit členů těchto organizací“.¹¹

¹⁰ Smolík, J., Šmíd, T., Vaďura, V., Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno, 2007, str. 14.

¹¹ Tamtéž str. 13.

3.2.2 Spolková republika Německo

Spolkový kriminální úřad (Bundeskriminalamt, BKA) definuje organizovaný zločin takto: „Organizovaný zločin je plánované páchaní trestných činů, určených hlediskem zisku a moci, které jednotlivě nebo jako celek jsou velmi závažné, a kdy více než dvě osoby spolu spolupracují po dlouhou nebo omezenou dobu, přičemž každá z nich má vlastní úkoly:

- tím, že využívají obchodní nebo podnikatelské struktury, nebo
- ovlivňují politické dění, média, veřejnou administrativu, právní a soudní orgány nebo ekonomiku.“¹²

V trestním zákoníku Spolkové republiky Německo z roku 1998 **Strafgesetzbuch** (dále jen „StGB“) je dále organizovaný zločinu zmíněn, a to toliko v ustanoveních § 129 a § 129a StGB, v souvislosti s trestněprávním postihem pachatelů, kteří se účastní založení zločinecké nebo teroristické organizace. Za pachatele je pak považován přímý člen zločinných společenství nebo ten, který tato společenství přímo či nepřímo podporuje.¹³

3.2.3 Slovensko

Slovenská republika před rokem 2005 definovala zločineckou skupinu v ustanovení **§ 89 odst. 27, zákona č. 140/1961 Zb., Trestného zákona. Zločineckou skupinu** tehdy zákon definoval jako „delší čas trvající seskupení nejméně tří osob, které se vyznačuje vysokým stupněm dělby práce mezi jejími členy v rámci jejího vnitřního uspořádání, za účelem páchaní trestné činnosti s cílem dosáhnout zisk, nebo proniknout do orgánů veřejné moci, a tak nad nimi získat kontrolu, nebo uplatnit svůj vliv na tyto orgány, aby se zakryla nebo

¹² Smolík, J., Šmíd, T., Vaďura, V., Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno, 2007, str. 13.

¹³ Strafgesetzbuch–engl. translation, Translation of the German Criminal Code provided by Prof. Dr. Michael Bohlander © 2010 juris GmbH, Saarbrücken, [online], [cit. 12.05.2011], Vyd. 21 July 2009, Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#StGB_000P46.

zlegalizovala jejich trestná činnost, nebo s cílem proniknout do podnikatelských či nepodnikatelských subjektů, a tak nad nimi získat kontrolu, nebo uplatnit svůj vliv na tyto orgány, aby se zakryla nebo zlegalizovala jejich trestná činnost nebo příjmy z ní“.¹⁴

Rekodifikací trestního práva na Slovensku, která byla provedena **zákonem č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon** (dále jen „STZ“), jenž vstoupil v platnost dne 01. ledna 2006, byla mimo jiné zjednodušena také definice organizovaného zločinu. Trestný zákon pokládá podle ustanovení § 141 STZ za **nebezpečné seskupení** zločineckou skupinu anebo teroristickou skupinu. V ustanovení § 129 odst. 3 STZ je **zločinecká skupina** definována jako skupina nejméně tří osob, která existuje po určité období, koordinuje svojí činnost s cílem spáchat jeden nebo více zločinů, trestný čin legalizace příjmů z trestné činnosti podle ustanovení § 233 STZ, nebo některý z trestných činů korupce podle hlavy osmé, třetího dílu zvláštní části STZ, za účelem získání přímé nebo nepřímé finanční či jiné výhody. Za **zločin** je podle ustanovení § 11 STZ považován takový trestný čin, za který zákon ve zvláštní části stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestu odnětí svobody převyšující pět let. Dále je za zločin považováno, jestliže v přísnější skutkové podstatě úmyslně spáchaného přečinu je stanovena horní hranice trestní sazby, která převyšuje pět let. Za **zvlášť závažný zločin** je považován takový trestný čin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody s dolní hranicí trestní sazby nejméně deset let. STZ tedy definuje zločineckou skupinu následujícími znaky:

- **skupina nejméně tří osob,**
- **trvání po určité období,**
- **koordinace činnosti,**
- **s cílem spáchat jeden nebo více zločinů, trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 233 STZ, nebo některý z trestných činů korupce,**
- **za účelem získat přímé nebo nepřímé finanční či jiné výhody.**¹⁵

¹⁴ Zákon č. 140/1961 Zb., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

3.2.4 Maďarsko

Maďarsko definuje zločineckou skupinu v ustanovení § 137 odst. 8 trestního zákoníku **Büntető Törvénykönyvről** (dále jen „BT“). Podle ustanovení § 137 odst. 8 BT je **zločinecká skupina** definována jako: skupina nejméně tří osob, která plánovitě a organizovaně páchá trestné činy s horní hranicí trestní sazby ve výši nejméně pěti let.¹⁶

3.2.5 Rumunsko

Rumunský trestní zákoník **Codul penal** (dále jen „CP“) z roku 2004, jenž vstoupil v účinnost v červenci 2005, definuje zločineckou skupinu ve své zvláštní části, prostřednictvím ustanovení § 354 až § 358 CP. V těchto ustanoveních jsou upraveny přímo zločiny a přečiny, které mají v sobě zahrnut organizovaný zločin. V ustanovení § 356 CP je **zločinecká skupina** definována jako strukturovaná skupina, která se skládá z nejméně tří osob, existuje po určitou dobu a vzájemně koordinuje svou činnost za účelem spáchání jednoho nebo více závažných trestných činů, s cílem dosáhnout touto činností přímý nebo nepřímý finanční nebo jiný majetkový prospěch. Za **závažný trestný čin** je pak považován takový trestný čin, který je ve zvláštní části CP sankciován trestní sazbou s horní hranicí nejméně pěti let odnětí svobody.¹⁷

¹⁶ Legislationline, free of charge online legislativ service, [online], [cit. 12. 05. 2011], Dostupné z: <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>.

¹⁷ Legislationline, free of charge online legislativ service, [online], [cit. 14. 05. 2011], Dostupné z: <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1695/file/c1cc95d23be999896581124f9dd8.htm/preview>.

3.2.6 Shrnutí společných nebo podobných znaků definic organizovaného zločinu dle vybraných národních úprav

S ohledem na výše uvedené je nepochybné, že definice organizovaného zločinu v právních úpravách vybraných států mají společné nebo obdobné znaky, které vyplývají jednak z mezinárodních závazků jednotlivých států, ale také v neposlední řadě z národních specifik konkrétních právních úprav. Jako shodné nebo obdobné znaky lze dle mého názoru považovat ty následující:

- **plánovitost páchání závažné trestné činnosti (zpravidla trestné činy s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nejméně 5 let),**
- **dlouhodobější společenství nejméně tří osob,**
- **vysoká koordinovanost útoků,**
- **vnitřní disciplína.**

4. Organizovaný zločin a jeho škodlivost pro společnost

Společenská závažnost organizovaného zločinu je vzhledem k následkům a působení na společnost značně vysoká. Následky jako jsou vraždy, ublížení na zdraví, škody na majetku státu a občanů, nebezpečné šíření drog apod. mají vliv na vnímání občanů a jejich pocit silného ohrožení, který narušuje nejen kvalitu jejich života, ale také důvěru v samotný stát.¹⁸ Subjektivní vnímání nebezpečí z pohledu občanů ohrožených organizovaným zločinem se stále zvyšuje. Občané se tak díky nedůvěře ve státní instituce stávají pouhými pasivními pozorovateli nerovného boje proti němu.

Je nutné si uvědomit, že nebezpečné ohrožení organizovaným zločinem výrazně vzrostlo pádem bipolárního světa. Podle hodnocení zahraničních expertů na tuto problematiku se jedná o „novou dimenzi“ organizovaného zločinu, která ohrožuje demokratické zřízení států.¹⁹ Organizovaný zločin má zájem, a také tak v některých případech činí, ve strategických oblastech nahradit funkci států a těžit z jejich oslabení.

Na vnímání organizovaného zločinu z hlediska jeho škodlivosti pro společnost je třeba pohlížet jednak prostřednictvím mezinárodního pohledu a vnější bezpečnosti, tak v neposlední řadě z hlediska vnitřní bezpečnosti a jejího ohrožení. Je třeba říci, že Česká republika není izolovaná a imunní vůči expanzi mezinárodního organizovaného zločinu, který „investuje“ velmi vysoké prostředky do rozšiřování svých sítí do celého světa. Nepochybně tato vnější expanze organizovaného zločinu ohrožuje nejen Českou republiku, ale také ostatní země. Nadnárodní organizovaný zločin používá Českou republiku nejen jako prostředek vhodný pro své investice, ale také stále více jako zdroj těchto investic, anebo tranzitní zemi pro mezinárodní propojení.

¹⁸ Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, Eurolex Bohemia, Praha, 2001, str. 307.

¹⁹ Scheinost, M., Organizovaná kriminalita z pohledu kriminologie a trestního práva, Sborník studií k problematice organizované kriminality, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 1996, str. 12 – 13.

Z hlediska vnitřní bezpečnosti České republiky spočívá její ohrožení zejména ve stálé tendenci organizovaného zločinu ovlivňovat a zavazovat si osobnosti, které mají rozhodovací pravomoc, a prostřednictvím těchto osob pak dosáhnout svých zájmů. Stále nákladnější politické kampaně, touha po rychlém zbohatnutí, a někdy také nízké morální vědomí politiků a úředníků vede k tomu, že organizovaný zločin využívá svou příležitost, a snaží se dosáhnout svého vlivu na strategické rozhodování nebo si zajistit beztrestnost. Není však také výjimkou, že organizovaný zločin prostřednictvím nátlaku, vydírání a lživou kampaní působí přímo na lidi, kteří s ním odmítnou spolupracovat a podílet se na jeho činnosti.

Organizovaný zločin ohrožuje v České republice nejen veřejný sektor, ale ve velké míře také ten soukromý. Ekonomika státu je poškozována nejen nelegálními službami a zbožím, ale také pokřivením tržních mechanismů, čehož je důsledkem nedůvěra zahraničních investorů v obchodní prostředí a stabilitu v České republice, a dále velmi častá ztráta důvěry občanů v legální podnikání. To vše má za následek nutnost státu, občanů a společností vynakládat vysoké prostředky proti organizovanému zločinu, které by mohly být využity jako investice do jiných oblastí. Pronikání organizovaného zločinu do ekonomiky lze pozorovat jednak prostřednictvím zakládání legálních společností, do kterých jsou investovány finanční prostředky z nelegálních příjmů, ale také provozováním tzv. šedé ekonomiky, prostřednictvím které vznikají státu a společnosti ztráty v podobě neodvedení daní a poplatků, čímž je výrazně snížena příjmová stránka státního rozpočtu. Díky tomuto získávají společnosti financované organizovaným zločinem nelegální tržní výhodu v hospodářské soutěži, a způsobují velký tlak na legální podnikatelské prostředí, které tomuto nemůže nijak konkurovat. Stále výraznější propojování ekonomiky a politiky vytváří tlak na ovlivňování zákonů ve svůj prospěch, což také nahrává v konečném důsledku organizovanému zločinu. Důležitým úkolem státu je důrazný a účinný boj s organizovaným zločinem a eliminovat jeho působení na ekonomický systém země. Stát by měl klást důraz na prevenci, a prostřednictvím legislativy a správních opatření zasahovat do nepřipustných propojení mezi politikou a ekonomikou. Dbát na důrazné zamezení legalizace výnosů z trestné

činnosti a jejich následné použití v tržním prostředí, a bez výjimky využít všech právních prostředků v tomto nerovném boji.

Státní správa pod tlakem organizovaného zločinu a její politizace je v mnoha případech obsazena nekompetentními lidmi, a ti v důsledku své neprofesionality či dalších vlivů, jsou nedůslední ve výkonu své funkce a důvěrné informace se jejich prostřednictvím dostávají k neoprávněným osobám spojeným často s organizovaným zločinem. Stále aktuálním problémem je nedostatečná osobní odpovědnost jednotlivých úředníků, a obtížné prokazování jejich případně trestné činnosti. V současné době vláda České republiky deklaruje boj s korupcí ve státní správě, nicméně tento boj je stále nedostatečný. Nedostatečná transparentnost veřejné správy a neúčinné kontrolní mechanismy jsou stále velkými deficity vlády. Pro organizovaný zločin je daleko jednodušší se infiltrovat do státní správy a vytvořit si v ní vazby, jelikož její nepružný a zbytečně centralizovaný systém je velmi zranitelný. Občanská společnost nemá důvěru ve státní správu zejména v souvislosti s arogancí jejich úředníků a nízkou mírou postihu za jejich případné provinění. Účinným opatřením proti pronikání organizovaného zločinu do státní správy a samosprávy, je zvyšování profesionalizace úředníků a jejich jazykových znalostí, které následně využijí v mezinárodní spolupráci. Dalším neméně důležitým úkolem je školení úředníků, aby důsledně kontrolovali a rozpoznali znaky závažné trestné činnosti, což je jistě pro osoby práva neznalé velmi nesnadné.

Na úrovni policie je třeba stále zvyšovat kvalifikovanost speciálních útvarů, jejich pracovníků a policistů, kteří každodenně bojují s organizovaným zločinem. Vzhledem ke stále se zlepšujícím jazykovým znalostem jsou tito lidé schopni pronikat mezi cizojazyčné zločinecké skupiny, i když to pro fyzické odlišnosti různých národností může být velmi obtížné. V této souvislosti se podle „**Koncepce boje proti organizovanému zločinu**“ na období let 2011 až 2014, schválené vládou 10. srpna 2011, počítá se zapojením cizinců na pozici tzv. agentů, kteří budou přijímáni do řad Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. Předpokládá se, že tito cizinci s trvalým pobytem v České republice, budou mít snadnější přístup do zločineckých skupin s menším rizikem odhalení. Dále je stále důležité rozvíjet vnější mezinárodní spolupráci s dalšími státy světa v boji proti organizovanému zločinu. Neméně důležitá je také mezinárodní

spolupráce na úrovni jednotlivých domácích složek, které se zabývají bojem proti organizovanému zločinu včetně národních zpravodajských služeb.

Do oblasti justice se organizovaný zločin samozřejmě také snaží proniknout, a to zejména k zajištění své beztrestnosti nebo získání majetku prostřednictvím soudního rozhodnutí. Jedním z nejznámějších případů z řad justice ve spojení z účastí na zločinném spolčení je případ ústeckého soudce Berky. Organizovaný zločin vyvíjí neustále snahu mařit trestní řízení a všemi prostředky se snaží ovlivnit případné svědky. Organizuje útoky vlastních stíhaných nebo odsouzených členů a snaží se dosáhnout jejich beztrestnosti. Organizovaný zločin také často využívá složitosti prokazování jejich trestné činnosti, a na to navazující zdlouhavé trestní řízení využívaje každé chyby orgánů činných v trestním řízení. K velmi složitému prokazování a odhalování organizovaného zločinu rovněž napomáhá nedostatečná ochrana svědků a jejich nedůvěra v orgány činné v trestním řízení v zajištění jejich ochrany.²⁰ To vše má za bohužel za následek, že skuteční pachatelé nejsou potrestáni, přestože byly státem vynaloženy velmi vysoké finanční prostředky na jejich dopadení.

Výstrahou pro ostatní státy je pak Kolumbie a Itálie, kde organizovaný zločin pronikl do hospodářských a politických struktur státu. Například v Itálii v době největší krize v boji s organizovaným zločinem v osmdesátých letech minulého století mafie vyhlásila boj a cílenou likvidaci soudnímu systému. Mafie v té době likvidovala městské zástupce, zástupce odborů, policisty, politiky a další úředníky. Nejznámějším případem bylo v roce 1992 zavraždění prokurátora **Paola Borselina**, který byl zvláštní pověřenec pro boj s organizovaným zločinem a soudce **Giovanniho Falconea**. Tyto vraždy vedly k výraznému odsouzení veřejným míněním, a následné změny ve společnosti vedly k dalšímu zostření boje proti organizovanému zločinu v Itálii.²¹

Negativním důsledkem organizovaného zločinu je také narušení sociální struktury. Vedoucí představitelé organizovaného zločinu se považují za sociální elitu, která je nadřazena všem ostatním a jsou si dobře vědomi své finanční a

²⁰ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 46 – 50.

²¹ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 23.

silové převahy. Prostřednictvím svého postavení se snaží pronikat mezi vlivné osobnosti a získat si tak prospěch v podobě různých protislužeb a známostí. Prostřednictvím organizovaného zločinu se do společnosti dostávají produkty a služby, které působí negativně na jednotlivce a celou společnost. Jsou to zejména drogy, pašované nebo nelegálně vyrobené cigarety a alkohol, kradené věci, erotické služby, násilná trestná činnost nebo lichvářské půjčky. Občané jsou pak přímo ohroženi organizovaným zločinem zejména v případě, že se náhodně účastní násilí mezi skupinami organizovaného zločinu, nebo jsou obětí zastrasování jako svědci, obětí vydírání, případně jsou jinak „potřební“ pro zločinecké skupiny.

Je nepochybné, že organizovaný zločin narušuje právní, ekonomický a politický systém demokratické společnosti. Vysoké prostředky vynakládané na boj proti organizovanému zločinu se ukazují jako nezbytnost. Prevence v boji proti organizovanému zločinu nesmí být v žádném případě podceňována, jelikož nedostatek finančních prostředků pro orgány činné v trestním řízení ve spojení s nárůstem domácího a mezinárodního organizovaného zločinu by mohlo vést k ohrožení samotné podstaty státu a mravního vědomí jeho občanů. Škodlivost nelegálních činností organizovaného zločinu jako je uplatňování násilí, korupce, internetová kriminalita, obchod se zbraněmi, působení v oblasti drog a prostituce, má vliv na subjektivní vnímání vlastní bezpečnosti obyvatelstva, nehledě na další rizikové faktory, které s činností organizovaného zločinu souvisí. Vysoké finanční prostředky, které jsou kumulovány organizovaným zločinem, jsou také často zneužívány k ovlivňování médií a vytváření svého příznivého obrazu. Společenské mínění v některých případech je médii deformováno, a důsledkem toho může být až jisté glorifikování členů zločineckých skupin a jejich činnosti.²²

Mezinárodní nestabilita, změny politických systémů, hospodářská a sociální krize, nedokonalost legislativy, bezohlednost a zkorumpovatelnost jsou faktory, které organizovanému zločinu nahrávají ke zvýšení jeho vlivu. Organizovaný zločin na mezinárodní úrovni je schopen, a také tak velmi často činní, vytvořit tzv. „zóny míru“ a „zóny“ nepokoje, ve kterých na jedné straně tlumí nezávislé

²²Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 50 – 53.

kriminální aktivity, a na straně druhé využívá ke svému prospěchu nestabilitu a chaos.²³ Pro bezpečnost jednotlivých států, světovou ekonomiku a mezinárodní bezpečnost je tedy nezbytné využít všech účinných prostředků k potlačení vlivu organizovaného zločinu zejména prostřednictvím prostředků prevence a trestní represe. Nutné je také využít komplexního přístupu k eliminaci rizik spojených s organizovaným zločinem prostřednictvím celého právního řádu včetně norem netrestních.

Za hlavní následky škodlivosti organizovaného zločinu lze považovat ty následující:

- **nedůvěra občanů v právní stát,**
- **nárůst závažné kriminality,**
- **negativní dopady na státní rozpočet,**
- **pokřivení tržních mechanismů,**
- **útok na demokratické rozhodování.**

²³ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha, 2003, str. 23.

5. Typologie skupinové trestné činnosti

Skupinovou trestnou činnost můžeme z důvodu řady odlišností a specifík jednotlivých skupin, které ji páchají, dělit na více typů. Právní, kriminalistická a kriminologická praxe rozlišuje čtyři základní typy skupinové trestné činnosti. Jedná se o **příležitostnou skupinu, partu, organizovanou skupinu a zločineckou organizaci.**

1) Příležitostná skupina – je skupina pachatelů vytvořená z momentálně vzniklé situace, která sleduje společný krátkodobý zájem příležitostné skupiny nebo pouze určitých jednotlivců. Není výjimkou, že se účastníci skupiny ani neznají, jsou anonymní a páchají trestnou činnost často pod vlivem davové psychózy. V příležitostné skupině není patrná dělba úkolů a činnost jejich účastníků je spíše spontánní a neorganizovaná s neformální vůdčí postavou, kterou se stává často nejagresivnější jedinec. Typickou trestnou činností pro příležitostnou skupinu je výtržnictví na sportovních akcích a xenofobní útoky proti cizincům.

2) Parta – je skupina pachatelů, která má z časového hlediska více stálý charakter. Je hierarchicky strukturovaná, a v jejím čele stojí vůdce party. Pokud parta páchá drobnou nebo závažnou trestnou činnost, tak je tato kriminalita považována za typ skupinové trestné činnosti. U party se často vyskytují rituály a specifická symbolika, dále je pro ni typické volné členství s poměrně nízkým stupněm plánování její trestné činnosti.

3) Organizovaná kriminální skupina – organizovaná trestná činnost této skupiny se řadí mezi tzv. **vyšší typ skupinové trestné činnosti** se specifickými znaky. Tato skupina páchá trestnou činnost jako svou hlavní náplň, a lze u ní sledovat vysoký stupeň své organizovanosti. Je charakteristická svou pevnou hierarchickou strukturou. Vznik členství je vázáno většinou na doporučení stávajícího člena. Odchod z organizované kriminální skupiny je velmi obtížný nebo dokonce nemožný. Je zaměřena na páchání trestné činnosti buď opakované, a to stejného druhu, nebo na jeden velmi výnosný trestný čin jako je

například bankovní loupež. Organizovaná kriminální skupina má vysoký stupeň plánování trestné činnosti s tím, že každý člen má přesně stanovený úkol, který musí splnit. Pečlivě je naplánována příprava trestného činu, jeho provedení, zahlazení stop, úschova kořisti a její zpeněžení.

4) Zločinecká organizace (zločinecký syndikát) – jedná se o nejvyšší a nejnebezpečnější stupeň skupinové trestné činnosti. Její činnost se převážně zaměřuje na soustavné a dlouhodobé páčání trestné činnosti na profesionální úrovni. Její činnost je dokonale plánována a detailně připravená. Zaměřuje se zejména na trestnou činnost, jejímž prostřednictvím dosahuje vysokých zisků. Jejím cílem je mimo jiné dosažení vlivu ve veřejném životě a politice. Zločinecká organizace se vyznačuje pevnou hierarchií s pevnými vztahy mezi centrem a jednotlivými články. Vzhledem k tomu, že zločinecká organizace pracuje s vysokým stupněm utajení, konspirace a dělby úkolů, zná každý člen pouze své nejbližší články a nikoli celou strukturu, také pro ně samotné neprůhledné zločinecké organizace. Mafiánský typ zločinecké organizace se vyznačuje převážně následující strukturou:

- **Nejvyšší centrum zločinecké organizace** je složeno z šéfa, jeho ochranky a poradců. Šéf spolu s poradci zdokonaluje strukturu zločinecké organizace, řídí ji a rozhoduje jako poslední instance o případných sporech mezi vlastními členy nebo mezi členy a třetími osobami.

- **Střední stupeň zločinecké organizace** je složen z vedoucích jednotlivých skupin. Tito vedoucí disponují vlastními poradci z oboru práva, ekonomie a ochrany. Jsou garanty disciplíny a dohledu nad výkonnou složkou zločinecké organizace. Relativní samostatnost je však ve strategických záležitostech zločinecké organizace omezena nejvyšším vedením.

- **Výkonná složka zločinecké organizace** zahrnuje jednak vlastní členy zločinecké organizace, ale také velmi často externí síly. Do výkonné složky se řadí, tzv. pěšáci, kurýři, vykonavatelé vražd, tipaři, dealeři nebo padělatelé listin nebo peněz apod.

Ve **zločinecké organizaci** je kladen důraz na striktní dodržování kázně a disciplíny. Každé provinění člena proti disciplíně je tvrdě trestáno. Typickým

znakem pro vlastní členy je dodržování zákona mlčenlivosti tzv. **omerty**, který je účinným nástrojem proti odhalení jejich trestné činnosti. Zločinecká organizace disponuje vysokým kapitálem, jenž je účinně využíván proti jejímu odhalení. Pracují pro ni nejlepší advokáti, korumpují státní správu včetně samosprávy, kupují falešné svědky, vyrábí falešné důkazy a zastrašuje všechny, kteří by ji mohli ohrozit. Její zločinecká činnost se často skrývá za běžnou obchodní činností.²⁴ **H. J. Schneider** rozlišuje zločinecké organizace takto:

1) tradičními neformálními rodinnými systémy, jejichž členové vyznávají stejné kulturní hodnoty, chování, mají příbuzenskou spřízněnost (zejména jihoitalské a nigerijské organizace),

2) organizacemi s volným neformálním systémem tzv. „společenství zaměstnání v podsvětí“ jenž jsou složeny ze zločinců z povolání, kteří přímo vykonávají trestnou činnost ve prospěch organizace a zločinců z povolání, a napomáhají organizaci za podíl na zisku,

3) organizace, jenž jsou založeny na racionálně formálním sociálním systému s tuhou byrokratickou - hierarchickou a autoritativní strukturou.²⁵

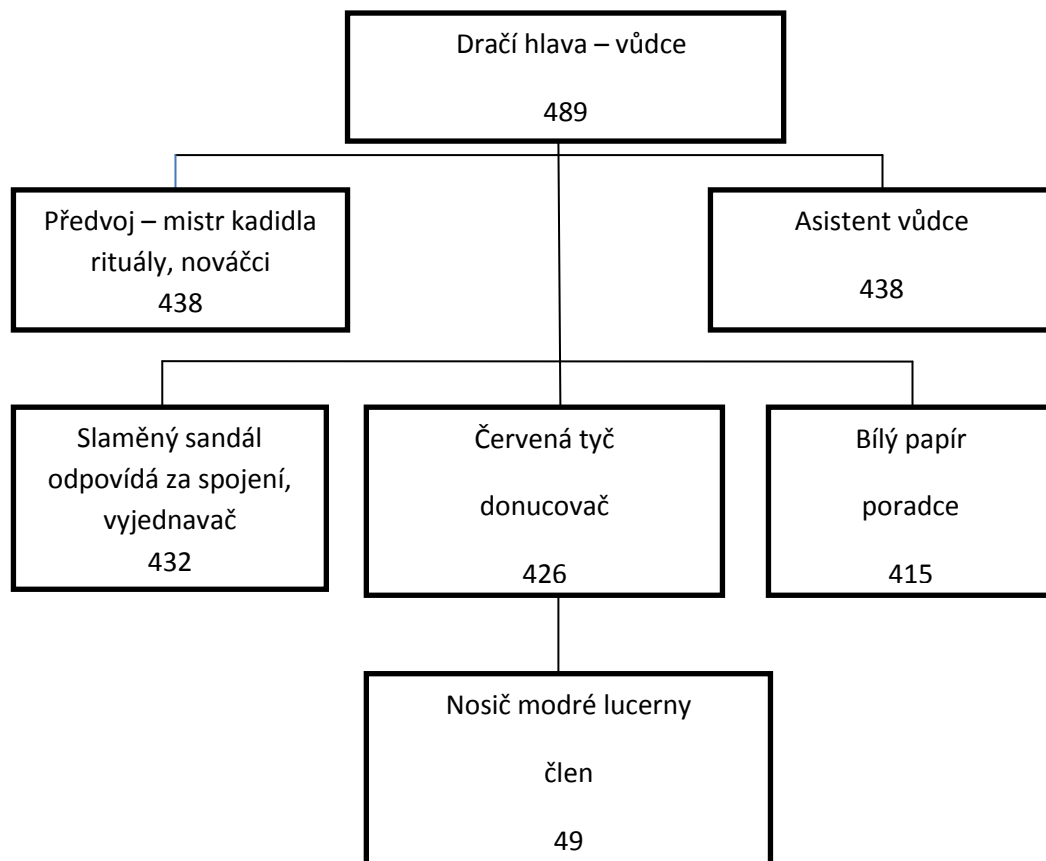
Pokud chceme rozlišovat **vnitřní organizaci organizovaného zločinu**, tak se obecně rozlišují tři základní modely vnitřního uspořádání. Jedná se cum grano salis o následující modely:

a) Síťový model – vztahy mezi členy v tomto uspořádání jsou víceméně volné, založené na kooperaci a vzájemné podpoře, členové zločinecké organizace tohoto uspořádání podnikají samostatné akce a její hierarchická struktura nemá přímou řídicí funkci. Skupiny ke konkrétní kriminální činnosti jsou organizovány účelově ad hoc. Předpokládá se, že podle síťového modelu vnitřního uspořádání je vnitřně organizována čínská triáda **Sun Yee On**.

²⁴ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 103 – 107.

²⁵ Novotný, O., Zapletal, J. a kolektiv, Kriminologie, EUROLEX BOHEMIA, Praha 2001, str. 312.

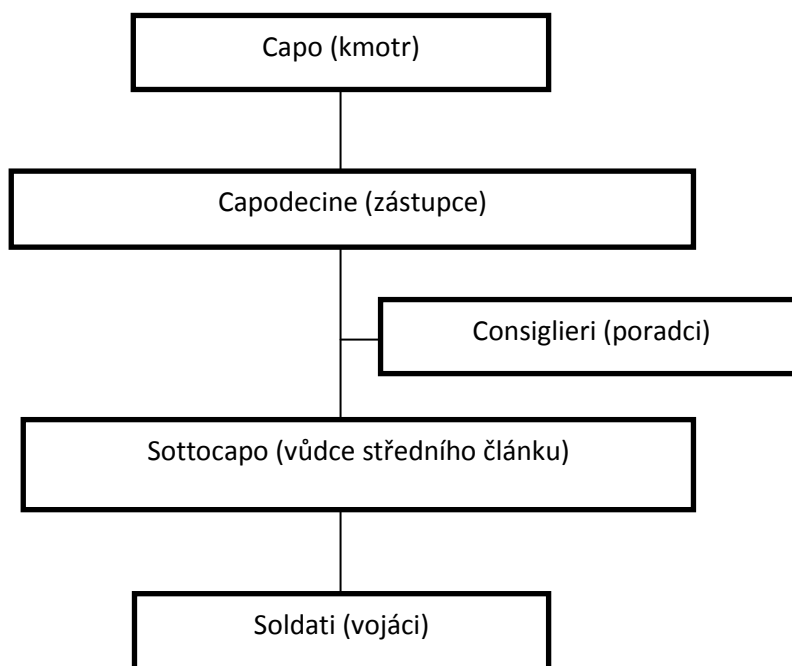
Pravděpodobná organizace čínské triády Sun Yee On

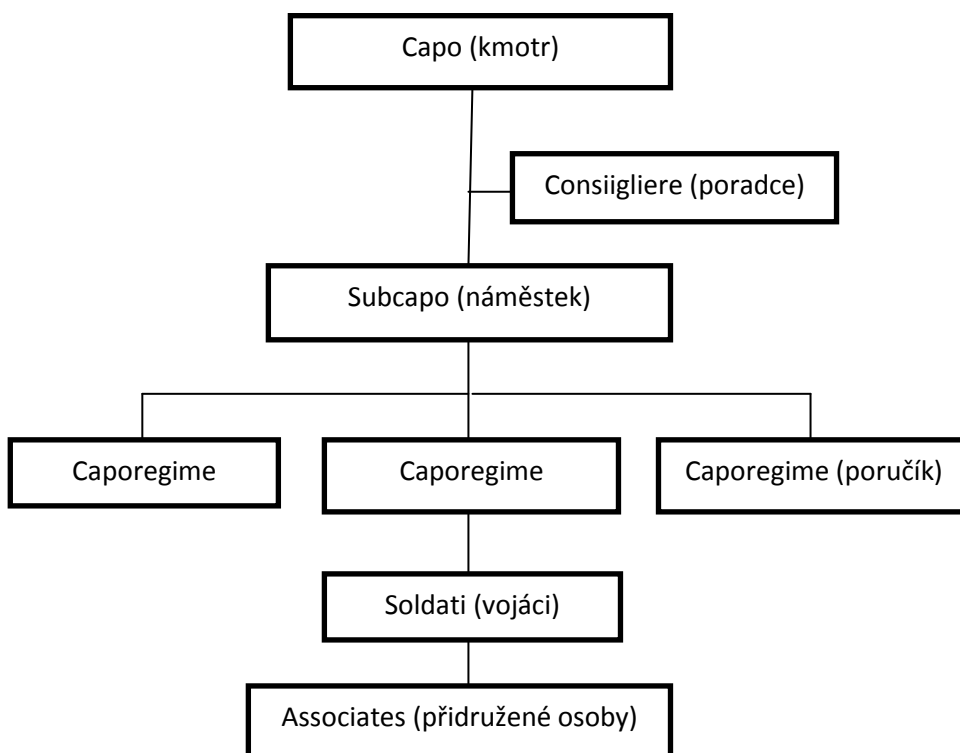
b) Buněčný model – je složen z více jednotlivých buněk (skupin), a každá z těchto buněk je relativně samostatná a nezávislá na ostatních. Výhodou tohoto modelu je, že v případě zániku buňky, nebo jejího rozkrytí, nejsou ostatní buňky v ohrožení a zločinecká organizace může nerušeně pokračovat ve své kriminální činnosti. Vedení prostřednictvím vertikální linie řízení prosazuje své zájmy, ale přímo neřídí jednotlivé buňky. Předpokládá se, že zločinecké organizace založené na tomto modelu jsou **kolumbijské drogové kartely, nigerijské organizace a zločinecké organizace z Balkánu**.

c) Pyramidální model – představuje centrální model zločinecké organizace s velmi přísnou vertikální hierarchickou strukturou, která je založena na subordinaci. Centrum řídí veškeré činnosti skrze podřízené články, které v závislosti na svém postavení uplatňují pravomoci vůči dalším podřízeným článkům zločinecké organizace. Modelovými zločineckými organizacemi s vysokou hierarchickou strukturou a organizací jsou **Mafie, Cammora, Cosa Nostra a Yakuza**.

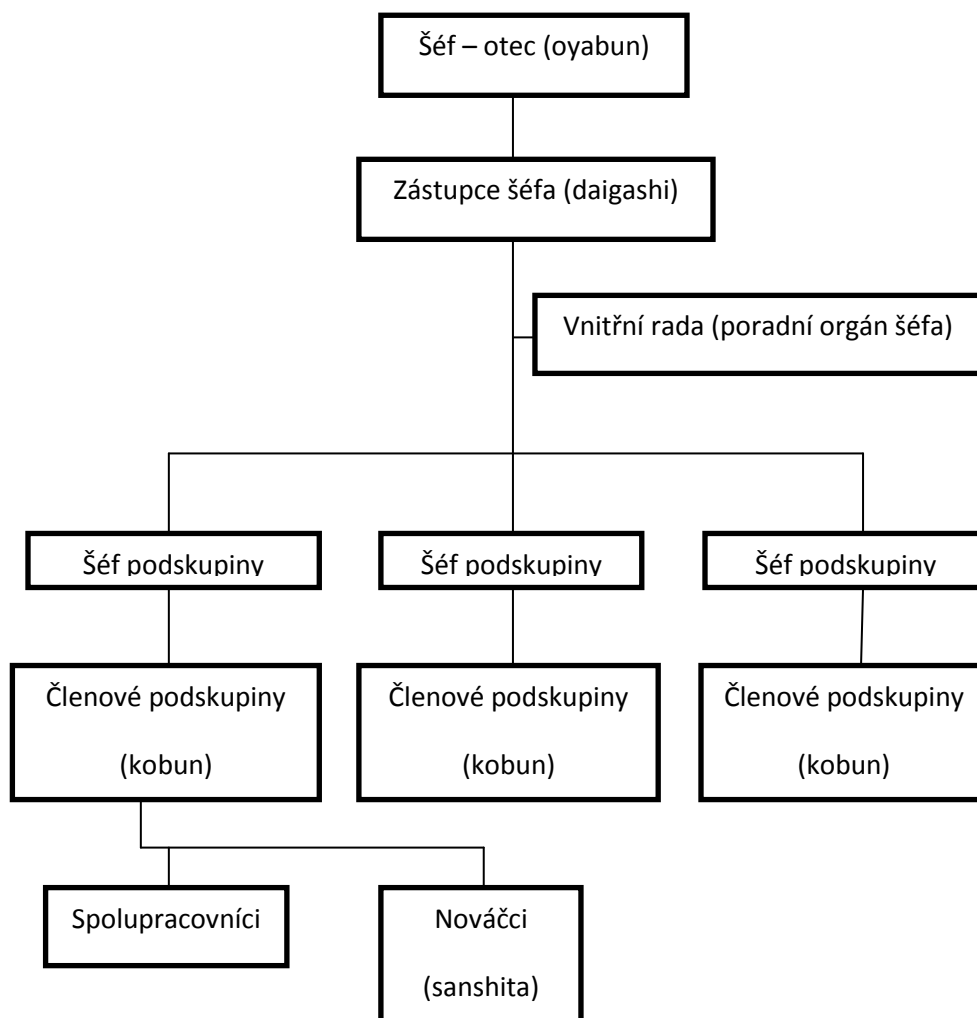
Obvykle uváděná struktura italské Mafie

Struktura organizace La Cosa Nostra

Pravděpodobná organizace skupiny (rodiny) japonské organizace Yakuza

Navzdory rozdílům výše uvedených modelů vnitřního uspořádání zločineckých organizací, lze pozorovat společný znak, a to jejich třístupňovou strukturu. Ta je složena z **nejvyššího vedení, středních článků a řadových členů**.

Nejvyšší vedení řídí a vytváří celou strategii zločinecké organizace a má vůči nižším článkům absolutní rozhodovací pravomoc. Svojí činnost vykonává způsobem nejvyššího manažerského řízení s řadou odborníků na dílčí problematiku. Není výjimkou, že na veřejnost působí jako řádní podnikatelé s politickými kontakty. Blízkou vazbu na vedení zločinecké organizace mají

jeho strážci, kteří se pohybují v jeho blízkosti a přímo trestají podřízené členy za jejich provinění.

Střední článek zločinecké organizace bývá hybnou silou trestné činnosti organizace. Mezi středním článkem a nejvyšším vedením je komunikováno prostřednictvím tzv. „**styčných důstojníků**“ nebo „**kontrolorů**“. Střední článek je složen z jednotlivých vůdců, kteří plánují jednotlivé zločinecké akce, to vše podle zájmů nejvyššího vedení.

Nejnižší článek se skládá z řadových členů (vykonavatelů, vojáků), kteří přímo vykonávají jednotlivé trestné činnosti zločinecké organizace, nebo také najímají externí spolupracovníky pro konkrétní zločinecké akce. Nejnižší článek je řízen a organizován prostřednictvím středního článku zločinecké organizace.

Mezi nejvyšším vedením a nejnižším článkem nebývá přímé spojení. Je to zejména s praktických důvodů, kdy nejvyšší vedení se přímo nepodílí na jednotlivých zločineckých akcích, a v případě rozkrytí nebo dopadení nejnižšího článku je velmi obtížné najít spojitost k vyššímu článku, zejména k tomu nejvyššímu.²⁶ Pro orgány činné v trestním řízení je tak velmi složité získat relevantní důkazní prostředky, které by prokázaly spojitost mezi přímými vykonavateli a vedoucími představiteli zločineckých organizací. Dalším praktickým důvodem nepřímého spojení mezi nejvyšším vedením a nejnižším článkem zločinecké organizace je, že v případě nebezpečí jejího odhalení, postačuje nejvyššímu vedení odstranit jeden článek organizace, a poté je téměř nemožné prokázat mezi jednotlivými články jakoukoliv spojitost.

Podle vládní **Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014**, se většina zločineckých organizací působících na našem území podobá svým uspořádáním právě **pyramidovému modelu řízení s třístupňovou hierarchickou strukturou**. Nejmenší zločinecké skupiny se skládají přibližně z 15 členů, a ty největší mají okolo 200 členů.²⁷

²⁶ Novotný, O., Zapletal, J. a kol., Kriminologie, 3. vyd., Praha, ASPI – Wolters – Kluwer, 2008, str. 404 – 410.

²⁷ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna 2011, č. 598, o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, str. 6.

6. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky

6.1 Organizovaný zločin v České republice před rokem 1989

Ačkoli některé kriminologické studie uvádí, že organizovaný zločin před rokem 1989 na našem území neexistoval, tak naopak některé studie poukazují nejen na jeho existenci, ale také na jeho určitá specifika.

Kriminalita napojená na mezinárodní zločin byla na našem území již za tzv. „první republiky“. Mezinárodní obchod s drogami a pašování zboží byl již v této době plně rozvinut. Na území bývalého Československa před rokem 1989 bylo sice vládními představiteli země deklarováno, že se organizovaný zločin na území státu vůbec nevyskytuje, příznačný pro toto období je však názor kriminologa O. Osmančíka, cit.: *„hlavním kritériem odměňování policistů bylo v této době tzv. procento objasněnosti. Bylo tedy logické, že se policisté nezabývali případy, kdy byla vysoká pravděpodobnost, že pachatel nebude vůbec odhalen. Pouze u závažných trestných činů bylo tomu naopak, a policie se soustřeďovala více na politicky nepřátelské osoby a činnosti než na organizovanou kriminalitu“*. Tzv. „šedá ekonomika“, která na konci 80. let uspokojovala poptávku po nedostatkovém zboží, využívala své kontakty prostřednictvím korupce přímo v byrokracii. Trestné činy typické pro organizovaný zločin jako jsou nájemné vraždy, vydírání, loupeže, obchod s drogami a střelnými zbraněmi byly ve spojení s organizovaným zločinem té doby víceméně výjimkou.²⁸ Před rokem 1989 se trestná činnost typická pro organizovaný zločin rozvinula pouze v omezené míře na ilegální směnu valut, krádeže uměleckých předmětů, prostituci, utajené herny, a krádeže s následným prodejem nedostatkového zboží. Důvody lze hledat jednak ve zbytnělých represivních složkách státu, tak v neposlední řadě nízké poptávce ze strany

²⁸ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 33 - 37.

domáciho obyvateľstva spôsobené oslabenou kúpäťschopnosťí. Dúsledkom toho bola nízká ziskovosť kriminálných činú oproti vysokému riziku trestných sankcií, čož v konečnom dúsledku samozrejme eliminovalo domáci organizovaný zločin.

6.2 Organizovaný zločin v Českej republike po roce 1989

Politické zmeny po roce 1989 prinesly otvorení hraníc nejen pro volný obchod, ale také pro mezinárodní organizovaný zločin. Transformování ekonomiky a přechod na tržní systém přineslo příležitosti pro svobodné podnikání a cestování. Otevření státních hranic mělo za následek vysokou migraci cizinců, a s nimi latentně přicházející organizovaný zločin, jenž měl již v domovských zemích přicházejících cizinců poměrně dlouhou tradici.

Řada reforem ve státní správě a hlavně v ekonomické oblasti, které často nebyly připraveny tak, aby čelily trestné činnosti při jejich zavádění, měly za následek vysoký růst kriminality, a to zejména té vysoce nebezpečné - organizované. Velké přesuny majetků, finanční a bankovní reformy otevřely zájem organizovaného zločinu o získání volného kapitálu, který nebylo obtížné získat. Výhodná geografická poloha země s oslabenými funkcemi státu měla za následek, že se z původně tranzitní země stala Česká republika zemí cílovou, s trvalým usazením mezinárodních zločineckých skupin.²⁹

Urychlená privatizace státního majetku bez nedostatečných právních norem, byla příležitostí pro podnikatele šedé éry z dob socialismu. Nedokonalá legislativa a nezájem politiků k zjištění původu financí používaných k podnikání, byla důsledkem zjednodušené cesty k legalizaci nelegálních peněz přicházejících do ekonomiky. Morální úpadek a náhlá změna v hodnotách lidí zaměřujících se na materiální statky, vedlo samozřejmě ke zvýšené kriminalitě.

²⁹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 13.

Právní prostředky a nástroje v boji proti organizované kriminalitě mnohdy přicházely s velkým zpožděním. V devadesátých letech začala „podnikat“ řada „podnikatelů“, kteří svou činností na našem území zavedli tzv. „český organizovaný zločin“. Hranice mezi legálním a nelegálním podnikáním u těchto podnikatelů byla velice úzká. Velmi často pro dosažení svých ekonomických cílů tj. získání vysokého zisku neváhali použít nejtvrděších kriminálních prostředků.

Nejznámější případy organizovaného zločinu z období devadesátých let jsou dle mého názoru tzv. LTO tj. obchodování s lehkými topnými oleji (ačkoli se však vyskytují názory, že se jednalo pouze o hospodářskou kriminalitu). Do našeho státu byla v těchto letech dovážena ve velkém množství nafta pod názvem lehký topný olej. Následnými mnohačetnými prodeji se LTO změnila na motorovou naftu. Je odhadováno, že stát díky této kriminální činnosti přišel v letech 1993 až 1995 o 60 miliard korun, i když lze předpokládat, že tato částka byla s vysokou pravděpodobností ještě daleko vyšší, jelikož roky 1990 až 1992 nebyly vůbec zohledněny. Do výše uvedené škody nebyly ani započítávány fiktivní vývozy motorové nafty, a s tím spojené vrácené DPH a spotřební daň vývozcům. Zákon o DPH a o spotřební dani do roku 1996 díky své nedokonalosti nebyly schopné zamezit organizovaným daňovým únikům. Díky tomu, že motorová nafta byla v roce 1993 zatížena daní ve výši 8.250,- Kč za tunu, a LTO bylo od daně osvobozeno, tak pouhou změnou názvu bylo možné dosáhnout vysokého zisku při obchodu se stejnou komoditou. Zdanit konečného spotřebitele, který LTO použil jako motorovou naftu, bylo tak samozřejmě téměř nemožné.

Považuji za vhodné zmínit, jakým způsobem se tato trestná činnost prováděla. Motorová nafta s názvem LTO byla dovezena do tzv. vylívací stanice k projednání příjemcem zboží zmocněným dovozcem. Z těchto stanic byla novým „podejem“ odeslána na další železniční stanice s tím, že v letech 1990 až 1993 se tak převáděla na fiktivní firmy, nebo později na existující firmy bez jejich vědomí. Výše uvedeným „podejem“ bylo provedeno tzv. „pěšáky“, kteří přesně vykonávali pokyny vedení, a byli vybaveni potřebným zmocněním s razítky, přejmenování LTO na motorovou naftu. Za tuto činnost pěšáci dostávali přibližně 300.000,- Kč za jeden vlak „podeje“. Dále se tato vysoce organizovaná

kriminalita páchala způsobem, že při obchodních operacích je předmětná komodita prodána jako LTO pouze fakturačně přes několik společností s tím, že poslední společnost prodává již motorovou naftu. Peníze za prodej motorové nafty jsou pak vypláceny lidem, kteří na základě plné moci udělené od poslední společnosti, jsou oprávněni peníze pro tuto společnost inkasovat. Následně peníze z prodeje zmizí neznámo kam. Tento systém bylo možné nazývat dokonalou organizací s vyspělým řízením. Dokonalý systém plateb mezi jednotlivými společnostmi zametal stopy. Organizovaná trestná činnost obchodu s LTO se stále přizpůsobovala legislativě. Od roku 1992, kdy se orgány činné v trestním řízení začali zabývat „fiktivními firmami“, tak okamžitě byly ze strany organizace opatřovány doklady existujících společností prostřednictvím odkupování živnostenských listů, podpisových vzorů a razítek od tzv. „bílých koní“. Orgány činné v trestním řízení začali však stíhat „bílé koně“, a organizátoři této závažné trestné činnosti nebyly převážně stíháni. V souvislosti s obchody s LTO bylo vyšetřováno také mnoho vražd, které ve větší míře nebyly do dnešního dne objasněny.³⁰

Na rozdíl od zemí bývalého Sovětského svazu a Balkánu neměl novodobý organizovaný zločin v České republice kořeny v domácích kriminálních strukturách. Po dokonalém zjištění situace a poznání reálií České republiky, začali mezinárodní kriminální skupiny importovat svůj systém řízení a organizace do naší země. Na vysoký stupeň moderní formy kriminálního podnikání těžko reagovalo domácí podsvětí. V letech 1990 až 1992 mezinárodní organizovaný zločin z ¾ ovládal veškerý organizovaný zločin na území České republiky. Domácí podsvětí vykonávalo pro mezinárodní zločinecké skupiny pouze doprovodné a pomocné činnosti jako řidiče, kurýry, uschovatelé zbraní a věcí získaných trestnou činností, atd.

V letech 1997 až 1998 již operovalo na území České republiky dle zprávy Policejního prezidia 75 organizovaných kriminálních seskupení o téměř 2.000 členech, a dalších 2.000 externistů s nimi spolupracovalo. Jedna třetina až polovina všech organizovaných skupin mělo zahraniční vedení.

³⁰ Bliže: Lorencová, J., Večer, J., Krvavé oleje, Můj přítel vrah, Jan Krystek Brno, str. 7 – 41.

Mezinárodní zločinecké organizace operující na našem území pocházející převážně ze zemí bývalého Sovětského svazu, Itálie a Číny, ale také Bulharska, Řecka, Polska, Turecka, Rumunska, Vietnamu, arabských zemí a Afriky. I přesto, že tento mezinárodní organizovaný zločin standardizuje svou činnost na území Evropské unie, tak v našich podmínkách je nebezpečný zejména svou hloubkou prorůstání do ekonomiky a státní správy. Organizovaný zločin na našem území stále rozšiřuje svou působnost na další odvětví páchaní trestné činnosti, a neustále zdokonaluje svůj stupeň organizovanosti. Je známo, že mezinárodní zločinecké skupiny začali účelově spolupracovat s domácími zločineckými organizacemi, aby snadněji pronikly do všech sfér jejich zájmu.³¹

Velmi sledovaným případem spojeným právě s prorůstáním organizovaného zločinu do justice je případ soudce Berky.³²

Dalšími velmi závažnými případy domácího organizovaného zločinu v novodobé historii České republiky jsou zločiny páchané tzv. „Berdychovým gangem“, anebo odhalený, ještě nepravomocně odsouzený případ tzv. „policejní mafie z Brna“, když v obou případech se pravděpodobně velmi výrazně podíleli na organizovaných zločinech vysocí policejní důstojníci. V případě tzv. „policejní mafie z Brna“ neváhali její členové vyvíjet nátlak na komunální politiky a vydírat je.³³

Je třeba říci, že se organizovaný zločin v České republice oproti devadesátým létům výrazně změnil, a to jak v jeho samotném charakteru, tak v neposlední řadě v jeho samotné struktuře. Organizovaný zločin je dnes v České republice více institucionalizován, a je páchán na daleko vyšší úrovni s velkým rozsahem jeho zájmu. Neustále se zvyšující technická úroveň vybavení jednotlivých

³¹ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 39 – 41.

³² Pozn. Tato skupina byla odhalena v souvislosti s konkurzem Union banky, který právě soudce Berka vyhlásil, a následně ho zrušil na základě falešných dokumentů. Toto zločinné spolčení skupovalo pohledávky společností na hranici bankrotu, následně je poslala do konkurzu a majetek vysoce pod cenou rozprodala. Toto zločinné spolčení působilo zejména v regionech Most, Chomutov a Česká Lípa. Mezi další podezřelé konkurzy byly zahrnuty konkurzy na ZKL Klášterec nad Ohří, Stavební podnik Ralsko, Zbrojovka Brno, Retema, Krušnohorské strojírny, Báňské stavby Most, Zemědělské družstvo Kravaře, Mostecké obchodní sdružení a Grafostroj Cvikov. [online], [cit. 13. 08. 2011], Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/196756-konkurzni-soudce-berka-dostal-devet-let.html>.

³³ Parlamentní listy, 09. 08. 2011, [online], [cit. 13. 08. 2011], Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/kraje/jihomoravsky/204974.aspx>.

zločineckých skupin ve spojitosti s dosahováním stále vyšších zisků, vede zákonitě k jejich technologickému předstihu před vyšetřujícími orgány, což má za následek stále obtížnější odhalení jejich nelegálních aktivit. V současnosti byl také zaznamenán trend jakéhosi rozdělování sfér vlivu jednotlivých skupin organizovaného zločinu. Samotná škodlivost organizovaného zločinu oproti devadesátým letům je zvyšována také přísnou anonymitou samotných vůdců zločineckých skupin, kteří kriminální činnosti řídí skrytě zpovzdálí. Oproti devadesátým létům minulého století ubylo páchání násilné trestné činnosti, kterou nahradila hospodářská trestná činnost, podvody, korupce, pašování alkoholu a cigaret, padělání CD nosičů, počítačová kriminalita, obchodování s lidmi a nově také zneužívání prostředků poskytovaných z Evropské unie. Další změnou oproti devadesátým létům je jakési ustálení a stabilizace organizovaného zločinu, který své prostředky legalizuje prostřednictvím svého podnikání s využitím svých aktivit skrze kontakty v bezpečnostních složkách a ekonomické sféře. Byly také pozorovány případy, kdy organizovaný zločin se pokoušel ovlivňovat média, místní samosprávu a vyšší politiky. Velmi často jsou kontakty na lidi s rozhodovací pravomocí a média organizovaným zločinem využívány právě k diskreditaci orgánů, které vyšetřují závažné kriminální případy. Například jestliže měl pan František Mrázek, podle rozpracování orgánů činných v trestním řízení, v roce 1993 víceméně kontakty na zločinné prostředí, tak v roce 1999 měl již kontakty převážně na pracovníky ministerstev, pracovníky Národního bezpečnostního úřadu a další pracovníky státní správy.³⁴ V současné době podle Koncepce boje proti organizovanému zločinu „operuje“ na území České republiky přibližně 50 až 70 skupin organizovaného zločinu s 2.000 členy, z nichž přibližně polovinu tvoří externisté a 15% ženy. Přesný počet však vzhledem k vysokému stupni konspirace samozřejmě není možné zjistit.³⁵ Podle **Výroční zprávy Bezpečnostní informační služby za rok 2010**, má český organizovaný zločin podobu klientelistických sítí a podnikatelsko-mocenských struktur. V současné době je zaměřen na obohacování se na veřejných rozpočtech, zakázkách a společnostech se státní majetkovou účastí, a to zejména

³⁴ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 38.

³⁵ Koncepce boje proti organizovanému zločinu, schválená Vládou ČR dne 23. ledna 2008, usnesením č. 64, Praha 2008, [online], [cit. 12. 07. 2011], Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/koncepce-organ_zlocin.pdf.

prostřednictvím legálních obchodních společností, které ovládají. Prostřednictvím tzv. „kriminality bílých límečků“, která v mnoha případech nese prvky organizovaného zločinu, se snaží následně ovlivňovat orgány státní správy, samosprávy a mnohdy také samotný legislativní proces přijímání právních předpisů. Bezpečnostní informační služba ve své zprávě za rok 2010 uvedla, že byly v roce 2010 zaznamenány případy nestandardního chování pracovníků justice, které mohlo mít za následek ohrožení jejího řádného výkonu, a to s ohledem na jejich styky s kriminálním prostředím.³⁶ Nutné je ale zmínit skutečnost, že se proti této výroční zprávě vznesla značná kritika z řad pracovníků justice, a to zejména proti její obecnosti.

„**Výroční zpráva Bezpečnostní a informační služby za rok 2011**“ se ve větší míře neliší od té předešlé, a nadále zdůrazňuje stále rostoucí vliv neformálních neinstitucionalizovaných struktur, které mají podobu klientelistických sítí. Bezpečnostní a informační služba dělí v této zprávě organizovaný zločin a jeho subjekty v České republice na:

- skupiny, které přímo ovlivňují rozhodování nejvyšších orgánů státní správy, samosprávy způsobem, který je schopen působit na základní funkce státu,
- skupiny, které ovlivňují orgány justice prostřednictvím korupce nebo diskreditace, a tím působí na řádný výkon justice,
- skupiny, které legalizují výnosy z trestné činnosti, a jsou schopné vyvést finanční prostředky z veřejných rozpočtů.³⁷

Podle „**Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010**“ je za jeden z hlavních prvků rozvoje organizovaného zločinu považována korupce ve státní správě, která je páchána zejména ve spojitosti s veřejnými zakázkami, a velmi nedostatečnou mírou transparentnosti

³⁶ Bezpečnostní informační služba, Výroční zpráva za rok 2010, [online], [cit. 10. 09. 2011], Dostupné z: <http://www.bis.cz/n/2011-09-07-vyrocní-zprava-2010.html>.

³⁷ Bezpečnostní informační služba, Výroční zpráva za rok 2011, [online], [cit. 06. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.bis.cz/n/2012-08-22-vyrocní-zprava-2011.html#2>

financování obchodních společností a dalších subjektů, které se na nich podílejí.³⁸

„Zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011“ víceméně opakuje zprávu z předešlého roku, a potvrzuje trend korupce ve státní správě s tím, že vysoce postavení úředníci nejen korupci podléhají, ale také ji velmi často sami iniciují. Hlavním nástrojem jsou převážně netransparentní výběrová řízení veřejných zakázek, anebo netransparentní dotační politika veřejné správy.³⁹

Je zřejmé, že se výše uvedené výroční zprávy Bezpečnostní a informační služby a Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu se každoročně víceméně opakují. Kritika těchto zpráv je z důvodu jejich obecnosti částečně oprávněná, nicméně je si třeba uvědomit, že je v nich záměrně zveřejněno pouze minimum informací, které široké veřejnosti vůbec sdělit lze.

6.3 Hlavní kriminální aktivity organizovaného zločinu na území České republiky

Způsoby jakými se organizovaný zločin na našem území rozšiřuje a vyvíjí, lze pozorovat jisté trendy a změny předmětu zájmu u jednotlivých zločineckých skupin. To lze pozorovat například u krádeží uměleckých předmětů. V této oblasti již před rokem 1989 byla vytvořena, a následně také v devadesátých letech hojně využívána síť spolupráce orgánů činných v trestním řízení na velmi vysoké úrovni. Spolupráce s evropskými zeměmi a zdokonalení evidence památek poté mělo za následek stále se snižující trend páchání této kriminální činnosti. Dalším poklesem zájmu skupin organizovaného zločinu o činnost

³⁸ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

³⁹ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011, [online], [cit. 07. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

nelegální migrace byl zaznamenán od roku 2005, a to zejména v souvislosti se zapojením a spoluprací České republiky v rámci tzv. „schengenského prostoru“. Je nepochybné, že hlavním motorem skupin organizovaného zločinu je dosahování vysokých zisků, které následně z části použijí na rozvoj svých kriminálních aktivit a zbytek ke svému osobnímu prospěchu. Typické pro skupiny organizovaného zločinu je tedy stále vyhledávání nových příležitostí k dosahování jejich kriminálních cílů tj. vysoké ziskovosti.⁴⁰

Česká republika je obecně považována za domovskou nebo azylovou zemi organizátorů. Je tomu tak převážně z důvodu snazšího získání povolení k pobytu, menšího rizika odhalení legalizace výnosů z trestné činnosti a jednoduchému založení krycích společností s nízkými náklady na jejich provoz.⁴¹

Činnosti skupin organizovaného zločinu jsou na našem území velice rozmanité. Mezi formy, které jsou velice rozšířené a stále (podle skupiny expertů jich je přibližně okolo dvaceti), bez ohledu na probíhající vývoj a trendy, lze řadit na pomyslný vrchol **krádeže automobilů a organizovanou prostituci**. Od roku 2004 se také projevil zvýšený zájem zločineckých skupin o **výrobu, pašování a distribuci drog**. V období mezi roky 1993 až 1998 byl zaznamenán výrazný nárůst **krádeží uměleckých předmětů**, a v letech 1996, 1997, 2002 a 2005 **daňové, úvěrové, pojistné a směnečné podvody**. Mezi lety 1998 až 2004 byla jednou z nejrozšířenějších činností u skupin organizovaného zločinu **nelegální migrace**, která má od roku 2005 sestupnou tendenci. Od roku 2005 lze také pozorovat nárůst **nelegální výroby a pašování alkoholu a cigaret**. V roce 2006 lze zařadit mezi nejrozšířenější kriminální činnosti u zločineckých skupin na území České republiky **legalizaci výnosů z trestné činnosti, padělaní dokumentů, peněz a mincí**, a v neposlední řadě také **počítačovou kriminalitu**. Od roku 2008 dochází k úbytku krádeží automobilů, a dále pokračuje sestupný trend kriminálních činností, jako je nelegální migrace a krádeže uměleckých předmětů. Jednou z nejrozšířenější aktivitou v tomto roce byla **distribuce drog a organizovaná prostituce**, a také byly výrazně zvýšeny aktivity skupin

⁴⁰ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 27 – 28.

⁴¹ Cejp, M., Organizovaný zločin v České republice III, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2004, str. 154.

organizovaného zločinu v oblasti **korupce, vydírání a vybírání poplatků za „ochranu“ (racketeering), nezákonného vymáhání dluhů, padělání CD, bankovních podvodů a počítačové kriminality.**

V roce 2009 vedle „klasických“ činností skupin organizovaného zločinu a vzestupu počítačové kriminality, byla také zaznamenána jejich zvýšená aktivita v oblasti **finanční kriminality**. V roce 2009 se jednalo převážně o následující formy kriminálních činností skupin organizovaného zločinu:

- **legalizace výnosů z trestné činnosti,**
- **korupce,**
- **daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody,**
- **bankovní podvody,**
- **zakládání podvodných a fiktivních společností,**
- **podvody s platebními kartami.**

V roce 2009 byl následně zaznamenán pokles u kriminálních činností, jako jsou **organizovaná prostituce, obchodování se ženami, krádeže uměleckých předmětů, vraždy, kriminality proti informačním a komunikačním technologiím, mezinárodního obchodu se zbraněmi a výbušninami, vývozu a dovozu nebezpečných odpadů a také obchodování s lidskými orgány**. Co se týká násilné trestné činnosti, tak není míra násilné kriminality mezi skupinami organizovaného zločinu navzájem, nebo násilí uplatňované těmito skupinami vůči společnosti příliš vysoká. Má se za to, že skupiny organizovaného zločinu dosahují vysokých zisků v České republice jednodušší cestou, prostřednictvím korupce a klientelismu. K násilí se uchylují toliko, když je to opravdu nezbytné, nebo v rámci vyřizování si účtů uvnitř jednotlivých zločineckých skupin.⁴²

⁴²Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 27 – 28.

Expertní odhad výskytu nejrozšířenějších forem činnosti organizovaného zločinu na území České republiky v roce 2009⁴³

Pořadí	Činnost	N=30	%
1.-3.	Krádeže aut	26	87
	Praní špinavých peněz	26	87
	Korupce	26	87
4.-5.	Výroba, pašování a distribuce drog	25	83
	Daňové, úvěrové, pojišťovací podvody	25	83
6.	Bankovní podvody	24	80
7.-11.	Zakládání podvodných a fiktivních firem	23	77
	Podvody s platebními kartami	23	77
	Organizování nelegální migrace	22	77
	Padělání dokumentů	22	77
	Zneužití počítače k trestní činnosti	22	77
12.-16.	Organizování prostituce a obchod se ženami	21	70
	Nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret	21	70
	Krádeže, vloupání (do bytů, chat, obchodů a skladů)	21	70
	Celní podvody	21	70
	Padělání šeků, mincí a peněz	21	70
17.	Padělání CD a podobných nosičů	20	67
18.-19.	Krádeže uměleckých předmětů	19	63
	Hazardní hry	19	63
20.-22.	Vymáhání dluhů na objednávku	18	60

⁴³ Tamtéž, str. 29, V roce 2010 bylo dotázáno 30 expertů, jejichž průměrná praxe u Policie ČR byla 18 let, u kriminální policie nebo vyšetřování závažné trestné činnosti 14 let a v oblasti odhalování organizovaného zločinu 8 let.

	Bankovní loupeže	18	60
23.- 24.	Obchodování s lidmi za účelem nucených prací	17	57
	Vydírání a vybírání poplatků „za ochranu“	17	57
25.	Vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení	16	53
26.- 27.	Zneužití prostředků Evropské unie	15	50
	Vraždy	15	50
28.	Kriminalita proti informačním a komunikačním technologiím	13	43
29.	Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami	12	40
30.	Nelegální dovoz a vývoz nebezpečných odpadů	8	27
31.	Obchodování s lidskými orgány	1	3

Podle vládní **Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014** se organizované zločinecké skupiny stále více zabývají kromě hospodářské trestné činnosti, padělání platebních prostředků, padělání osobních dokladů, nelegální migrací, obchodem s lidmi za účelem jejich dalšího vykořisťování, kapesními krádežemi, výrobou a distribucí omamně psychotropních látek, poškozováním životního prostředí, autokriminality, násilné trestné činnosti a organizovaného vydírání, korupce, počítačové a informační kriminality, a také novými trendy. Zločinecké skupiny se zajímají o oblasti energetiky a energetických zdrojů, oblast dopravní infrastruktury, oblast zemědělství a potravinářství z hlediska získání dotací, a také o oblast informačních technologií z hlediska nelegálního získávání dat. V poslední době je také zaznamenán nárůst nelegálních činností u tzv. „motocyklových gangů“, které odpovídají kritériím zločineckých skupin.⁴⁴

⁴⁴ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna 2011, č. 598, o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, str. 7 – 15.

Podle „Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010“ byl u krádeží automobilů v roce 2010 (jakožto v současnosti jedno z nejvíce organizovaných a výnosných odvětví organizovaného zločinu) zaznamenán pokles odcizených motorových vozidel na 13.109 oproti roku 2009, kdy bylo odcizeno téměř 14.770 vozidel. V této souvislosti je však sledován nebezpečný trend stále vyšší organizovanosti zločineckých skupin, jenž je způsobena nárůstem počtu cizinců při organizovaných krádežích aut, krádežemi motorových vozidel v zahraničí a jejich následná legalizace v České republice, propojení různých skupin organizovaného zločinu využívaje kriminálních specializací jednotlivých skupin, korupční spolupráce s orgány státní správy a policií, ozbrojenost členů skupin organizovaného zločinu a zvýšený počet typově nejzávažnějších trestných činů se značnou škodou.

V oblasti obchodování s lidmi ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání nebo k užití k prostituci nebyly v roce 2010 oproti roku 2009 zaznamenány výrazné změny. Původem obětí této trestné činnosti je zejména Ruská federace, Ukrajina a Slovensko s cílovou zemí v České republice. Naopak čeští občané jsou z pohledu obětí zdrojem pro Spolkovou republiku Německo, Švýcarsko a Rakousko.

U obchodování s lidmi za účelem nucené práce nebyly rovněž v roce 2010 oproti roku 2009 zaznamenány výrazné změny. Tato trestná činnost je téměř vždy páchána skupinami organizovaného zločinu působících ve více státech. Velmi často se tyto zločinecké skupiny tváří jako legální agentury zprostředkovávající práci. Osobám, které přijedou do České republiky, je následně odebrán pas, a poté jsou nuceni vykonávat podřadné a fyzicky náročné práce za velmi nízkou mzdu.

V roce 2010 nebyly rovněž oproti roku 2009 v České republice zaznamenány výraznější změny v oblasti nelegální migrace. Vstupem České republiky do „shengenského prostoru“ je organizování a páchání nelegální migrace pro zločinecké skupiny jednodušší, nicméně z hlediska dokumentace a pátrací činnosti je pro orgány činné v trestním řízení daleko obtížnější tuto trestnou činnost odhalovat. Orgány činnými v trestním řízení je při odhalování a stíhání této trestné činnosti kritizována zejména nemožnost využití ustanovení § 88 TrŘ

– odposlech a záznam telekomunikačního provozu, tedy možnosti získání důležitého důkazního prostředku. Důvodem jsou velmi nízké trestní sazby, zejména u trestných činů podle ustanovení § 340 TrZ organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice a ustanovení § 341 TrZ napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky, a to zejména s ohledem na jejich vysokou škodlivost.

Co se týká násilné trestné činnosti páchané skupinami organizovaného zločinu, tak v roce 2010 nebyly rovněž zaznamenány výraznější změny oproti letům minulým. Zpráva uvádí, že se již zločineckým skupinám podařilo vytvořit takový stav ve vztahu ke svým obětem, že ani není nutné na ně působit pohrůzkou násilí. V současné době je pro jejich oběti již dostatečné samotné vědomí, že se jedná o členy zločinecké organizace, kteří po nich něco žádají.

Zločinecké organizace v roce 2010 v oblasti nelegálního nakládání s chemickými, biologickými, radioaktivními a ostatními vysoce nebezpečnými látkami nadále pokračovaly v obchodování s těmito nebezpečnými materiály. Mezi nejčastější prodejce patřili občané Slovenska, Ukrajiny, Ruské federace a Maďarska.

Jako nový trend byl v roce 2010 Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu zaznamenán nárůst domácích zločineckých skupin se zahraničním prvkem specializujících se výhradně na legalizaci příjmů z trestné činnosti, která je realizována mimo území České republiky.⁴⁵

„Zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011“ uvádí, že v násilné trestné činnosti organizovaného zločinu nedošlo k zásadním změnám, které by mohly zvýšit ohrožení bezpečností situace v České republice. Útvar má zdokumentovány případy psychologických nátlaků na subjekty zájmu, které následně tomuto tlaku podlehnou, a jednájí dle přání zločineckých skupin.

⁴⁵ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

Zpráva mimo jiné potvrzuje trend z minulých let v oblasti nelegálních obchodů se zbraněmi, nelegálního nakládání s chemickými, biologickými, radioaktivními a ostatními vysoce nebezpečnými látkami.

V oblasti prostituce se zločinecké skupiny zaměřily více na sexuální vykořisťování tzv. „exotických dívek“, které pocházejí zejména z afrických zemí. Zločinecké skupiny se rovněž zaměřily na tzv. „agenturní zaměstnávání“, prostřednictvím kterého vykořisťují své pracovníky v zahraničí, kteří jsou na ně odkázáni. Tzv. „autokriminalita“ je opět na vzestupu, a to zejména v příhraničních oblastech České republiky. U organizování nelegální migrace nebyla zaznamenána výraznější změna oproti roku minulému. V oblasti padělání a pozměňování peněz nebo kriminality týkající se platebních karet je rovněž stav obdobný letům minulým.⁴⁶

⁴⁶ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011, [online], [cit. 07. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

7. Působení zahraničního organizovaného zločinu na území České republiky

Stále rostoucí trh pro nelegální aktivity je předmětem zájmu mnoha zahraničních zločineckých skupin, jelikož když mohou působit na větším teritoriu, je pro ně snazší dosáhnout větších zisků. Zločinecké organizace získávají zdroje pro svou kriminální činnost v zemích s nejnižší cenou a následně je uplatní v zemích, kde lze za ně získat nejvyšší zisk. To pro ně znamená nutnost působit na mezinárodní úrovni. Skupiny organizovaného zločinu jsou velmi často řízeny z jiných států, a zakládají si tak v dalších zemích působišť, se kterým operují v zájmu své kriminální činnosti. Jejich mezinárodní charakter výrazně zvyšuje ziskovost, a je výrazným pomocníkem pro ochranné a zastírací činnosti těchto zločineckých organizací. Nejvyšší vedení posílá do svých působišť na území cizích států své členy, obměňuje je, a v případě odhalení je schopné okamžitě nechat své členy zmizet mimo stát.

Z hlediska podílu mezinárodního a domácího organizovaného zločinu, tak od počátku devadesátých let mezinárodní prvek organizovaného zločinu mírně převažoval nad domácím organizovaným zločinem. V roce 2005 český prvek organizovaného zločinu mírně vzrostl nad polovinu, s tím, že české skupiny vzrostly z jedné čtvrtiny na jednu třetinu. V roce 2006 byl již poměr domácího a zahraničního organizovaného zločinu vyrovnán, a v roce 2007 již v něm převažuje zahraniční prvek. V roce 2008 bylo zaznamenáno 52% zahraničního a 48% domácího prvku, a v roce 2009 již 55% zahraničního a 45% českého prvku v organizovaném zločinu na území České republiky. Je tedy zřejmé, že se tendence zahraničního prvku na našem území neustále zvyšuje. Čeští občané pak ve smíšených skupinách organizovaného zločinu plní převážně funkci pomocnou.

Z pohledu národnostního složení skupin organizovaného zločinu je téměř polovina těchto skupin smíšená, jedna třetina má výhradně zahraniční složení a jedna čtvrtina má pouze české složení.

Na území České republiky jsou ve skupinách organizovaného zločinu z hlediska národností nejvíce zastoupeni Rusové a Ukrajinci. V devadesátých letech do této nejsilnější skupiny patřili také občané bývalé Jugoslávie, nicméně po rozpadu Jugoslávie se jejich podíl snížil. Od roku 1998 byl také zaznamenán pokles podílu Číňanů na skupinách organizovaného zločinu v České republice. Naopak podíl Vietnamců a kosovských Albánců se na organizovaném zločinu v České republice od roku 2000 neustále zvyšuje, a dnes patří dokonce k nejpočetnější skupině spolu s Rusi a Ukrajinci. Podíl Rumunů na organizovaném zločinu v České republice má rovněž vzestupnou tendenci, a naopak podíl Bulharů klesá. Vzestupnou tendenci lze zaznamenat také u Čečenců a Dagestánců, po roce 2000 u Slováků, které lze zařadit s jejich podílem na organizovaném zločinu v České republice mezi Bulhary, Čečence a Rumuny. Dále následují národnosti, jako jsou Palestinci, Srbové, Izraelci, Moldavané, Maďaři, Arméni, Arabové, Makedonci, Turci, Mongolové, Holanďané, Němci, Gruzínci, Italové, Litevci a Iráčané.⁴⁷

Odhad poměru mezinárodních a domácích skupin organizovaného zločinu v České republice⁴⁸

		Mezinárodní	(součet mezinárodního)	Smíšené (více mezinárodn.)	Smíšené (více domácího)	(Součet domácího)	domácí	Celkem %
1993	N=12	--	(53)	--	--	(47)	--	100
1994	N=17	30	(61)	31	21	(39)	18	100
1996	N=18	20	(47)	27	20	(53)	33	100
1997	N=31	25	(53)	28	24	(47)	23	100
1998	N=20	27	(55)	28	20	(45)	25	100
1999	N=27	31	(60)	29	20	(40)	20	100
2000	N=27	28	(55)	27	21	(45)	24	100
2001	N=31	24	(53)	29	20	(47)	27	100
2002	N=21	28	(54)	26	23	(46)	23	100
2003	N=19	30	(58)	28	18	(42)	24	100
2004	N=24	30	(56)	26	23	(44)	21	100
2005	N=28	21	(46)	25	24	(54)	30	100

⁴⁷ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 24 – 25.

⁴⁸ Tamtéž, str. 25. V roce 2010 bylo dotázáno 30 expertů, jejichž průměrná praxe u Policie ČR byla 18 let, u kriminální policie nebo vyšetřování závažné trestné činnosti 14 let a v oblasti odhalování organizovaného zločinu 8 let.

2006	N=33	24	(50)	26	26	(50)	24	100
2007	N=17	30	(59)	29	19	(41)	22	100
2008	N=30	28	(52)	24	22	(48)	26	100
2009	N=30	29	(55)	26	19	(45)	26	100

Míra zastoupení cizích národností v organizovaném zločinu na území České republiky v roce 2009⁴⁹

Pořadí	Národnost	index
1.	Vietnamci	216
2.	Ukrajinci	215
3.	Rusové	199
4.	Albánci/Kosovští Albánci	103
5.	Číňané	84
6.	Rumuni	47
7.	Bulhaři	45
8.	Slováci	36
9.-10.	Čečenci	28
	Nigerijci	28
11.	Dagestánci	25
12.	Poláci	20
13.	Chorvaté	18
14.	Palestinci	14
15.-16.	Srbové	12
	Izraelci	12
17.	Moldavané	11
18.	Maďaři	8
19.-20.	Arméni	7
	Arabové	7
21.-25.	Makedonci	6
	Turci	6
	Mongolové	6
	Holandané	6
	Němci	6
26.	Gruzínci	4
27.	Italové	3
28.	Litevci	2
29.	Iráčané	1

⁴⁹ Tamtéž, str. 26. V roce 2010 bylo dotázáno 30 expertů, jejichž průměrná praxe u Policie ČR byla 18 let, u kriminální policie nebo vyšetřování závažné trestné činnosti 14 let a v oblasti odhalování organizovaného zločinu 8 let. Experti mohli uvést pouze deset možností. Souhrnný index byl stanoven tak, že počet expertů, kteří uvedli příslušnou národnost na 1. místě byl násoben 10 x, na 2. místě 9x atd. až na 10. místě 1x. Celkový index je pak součtem těchto násobků.

7.1 Ruskojazyčný organizovaný zločin na území České republiky

Ruskojazyčný organizovaný zločin získal velmi rychle na našem území silné postavení. Policejní orgány ho charakterizují takto: „**vysoká organizovanost, konspirativnost, disciplína, obtížnost průniku do prostředí za pomoci informátorů, kriminální zkušenost pachatelů a jejich dynamika až drzost**“. Hlavní doménou ruskojazyčného organizovaného zločinu je násilná trestná činnost a tzv.: „**racketeering**“ nebo tzv. „**kryša**“⁵⁰. Do roku 1999 byl tento způsob trestné činnosti uplatňován výhradně na ruskojazyčné cizince, ale později již také na české podnikatele. Ke svým cílům ruskojazyčné mafie neváhají použít vražd. Může se jednat buď o ukázkové vraždy sloužící k zastrašení ostatních, vraždy k odstranění nepohodlných svědků, a v neposlední řadě vraždy na objednávku. Loupežná přepadení, vydírání, obchod se zbraněmi, lidmi a drogami je pro ně samozřejmostí. Vysoký kapitál, kterým disponují, investují přes různé obchodní společnosti do nemovitostí, uměleckých děl nebo dalších cenností. K zastření původu majetku a případně osob, které za společnostmi stojí, jim slouží tzv. „offshorové“ společnosti založené v zahraničí, nebo akciové společnosti s akciemi na majitele. Tímto způsobem legalizují své zisky z nelegální kriminální činnosti a navenek působí jako běžní podnikatelé.

Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2009 uvádí, že „*v průběhu roku 2009 došlo na území ČR ze strany orgánů činných v trestním řízení k výrazné eliminaci aktivit především etnických ruskojazyčných kriminálních formací, které započaly vyvíjet aktivní činnost již v roce 2008. V tomto roce došlo k násilným střetům v souvislosti se získáním majoritního vlivu nad kontrolou toku finančních prostředků.*

Hospodářská recese, která nastala v polovině roku 2009, měla za následek zvýšenou aktivitu ruskojazyčných skupin za účelem transformace finančních aktivit do jiných odvětví společenského života. Úpadek průmyslu sebou přinesl odliv nabídky levné pracovní síly. Tyto osoby však z území ČR z převážné části

⁵⁰ Pozn. „kryša“ je přijímání poplatku za ochranu a za umožnění podnikateli provozovat nerušeně svou činnost. [online], [cit. 15. 07. 2011], Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_mafie.

*neodcestovaly a velmi často jsou najímány organizovanými skupinami pro páchání trestné činnosti.*⁵¹ V roce 2010 podle „**Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010**“ pokračoval vzrůstající vliv ukrajinských zločineckých skupin mezi ruskojazyčnými skupinami, a nově také výrazně posílil vliv gruzínských zločineckých skupin, jejichž významní členové včetně „vorů v zákoně“ se začali na našem území trvale usazovat.⁵² „**Zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011**“ rovněž potvrzuje dominující vliv ukrajinských zločineckých struktur mezi ruskojazyčným organizovaným zločinem působícím na území České republiky.⁵³

Podle **výroční zprávy Bezpečnostní a informační služby za rok 2009**, byl v důsledku plošného zákazu hazardních her v Ruské federaci v březnu 2009 zaznamenán zvýšený zájem ruskojazyčných skupin organizovaného zločinu o hazardní působení na území České republiky. Hrozí zvýšené nebezpečí násilných konfliktů mezi těmito zločineckými skupinami, a to zejména v boji o ovládnutí tohoto hazardního prostředí. V této souvislosti byla také pozorována spolupráce s arménskými skupinami organizovaného zločinu, které mají delší zkušenosti s provozováním hazardu také v Ruské federaci.⁵⁴

⁵¹ Viz.: ÚOOZ, Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2009, [online], [cit. 17. 07. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2009.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

⁵² ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

⁵³ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011, [online], [cit. 07. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

⁵⁴ BIS, Výroční zpráva Bezpečnostní a informační služby za rok 2009, [online], [cit. 17. 07. 2011], Dostupné z: <http://www.bis.cz/n/2010-06-16-vyrocní-zprava-2009.html>.

7.1.1 Ruské skupiny organizovaného zločinu působící na území České republiky

Jednou z největších ruských skupin organizovaného zločinu, které na našem území působí je **Solomonská mafie** nebo také tzv. „**Organizace Semjona Mogileviče**“⁵⁵, který je v kriminálním prostředí přezdívaný jako „Seva“ nebo „Chytrý don“. Solomonská mafie začala na našem území působit přibližně již od roku 1993. Její čelní představitelé jsou ve společnosti považováni za podnikatele na mezinárodní úrovni. Svoje zájmy a moc uplatňuje Solomonská mafie velmi tvrdě, zejména prostřednictvím násilných skupin. Základnou Solomonské mafie v České republice je Praha. Dle Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu má tato skupina snahu působit a prosazovat své zájmy také přes ekonomickou a politickou sféru. Její šéf Semjon Mogilevič je také ve Střední Evropě mimo jiné spojován s podvody s lehkými topnými oleji, když byl dokonce jedním ze svědků označen jako hlavní organizátor. Semjon Mogilevič prostřednictvím svých společností zakoupil v Praze známý objekt „**U Holubů**“, ve kterém byla v roce 1995 provedena jedna z největších razíí proti ruskému organizovanému zločinu na našem území⁵⁶. Tato úspěšná akce byla po celém světě velice chválena, a velitele předmětného zátahu mjr. Macháčka při jeho pracovní návštěvě ve Spojených státech amerických pochválil přímo šéf FBI Louis Freeh, jelikož díky tomuto zásahu bezpečnostní složky na celém světě dostaly do rukou první podrobnou dokumentaci solnocevske skupiny organizovaného zločinu,

⁵⁵ Pozn.: Semjon Mogilevič je britskými experty na organizovaný zločin označován jako jeden z nejvážnějších světových zločinců. Výrazně zbohatl na zprostředkování transferů peněz židovských emigrantů do Izraele, a následně ze zpeněžení jejich majetku v Sovětském svazu. Obchoduje s heroinem, nukleárními materiály, zbraněmi, drahými kameny a uměleckými předměty a organizuje také prostituci. V 80. letech založil společnost Arbat, která se zabývala dovozem a vývozem ropy. Po roce 1989 za manželkou přesídlil do Budapešti, a následně zprivatizoval maďarské zbrojařské závody. Jeho činnost je dále zaměřena na legalizaci výnosů z trestné činnosti, kdy v této oblasti spolupracoval v době Borise Jelcina mimo jiné s nejvyššími vládními představiteli Ruska a finančně je podporoval. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 94 – 97.

⁵⁶ Pozn. Při tomto policejním zásahu měl být údajně zavražděn Semjon Mogilevič vrahy najatými tzv. Michasem šéfem Solnocevske mafie. Mogilevič se o tomto dozvěděl a do restaurace nepřišel. Po policejním zásahu bylo vyhoštěno několik představitelů postsovětského organizovaného zločinu v České republice. Velitel zásahu mjr. Z. Macháček se musel poté bránit útokům svých spolupracovníků z řad policie při pokusu o jeho kriminalizaci. Následně byla prověřována podezření, zda-li nemá postsovětský organizovaný zločin v řadách bezpečnostních složek České republiky své spolupracovníky. Blíže: Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 119.

včetně fotografií jejich nejvyšších členů.⁵⁷ Solomonská mafie využívá pro násilnou trestnou činnost zejména příslušníky bývalých bezpečnostních složek zemí bývalého Sovětského svazu, válečné veterány a bývalé silové vrcholové sportovce, kteří jsou pověstní svou neobyčejnou krutostí k vlastním obětem.⁵⁸

- Další ruskojazyčnou zločineckou skupinou organizovaného zločinu je **Solnocevská mafie**, která působí v České republice již od roku 1995. Je pojmenovaná podle názvu jednoho moskevského sídliště. V jejím čele stojí **Sergej Michajlov** zvaný „Michas“. Její členové jsou stíháni za vraždy, loupeže, vydírání a podvody. Mnoho společníků Sergeje Michajlova bylo již zavražděno. Členové Solnocevské mafie jsou zapsáni ve statutárních orgánech mnoha obchodních společností a navenek opět vystupují jako řádní podnikatelé. Modus operandi Solnocevské mafie je ovládnutí nového teritoria, následné zlikvidování konkurenční skupiny a případně převzetí jejich členů. Solnocevská mafie se zabývá také finančními podvody mezinárodního charakteru. Legalizace těchto příjmů je následně prováděna prostřednictvím bankovních účtů v Rusku nebo v zahraničí. V České republice má základnu v Praze a dále v Karlových Varech.⁵⁹ Do užšího vedení Solnocevské mafie patří přibližně několik stovek členů. Uvádí se, že Solnocevská mafie má po celém světě až 9.000 členů. Jednotlivé relativně samostatné skupiny působí jako jeden strategický celek. Jednotlivé dílčí skupiny organizovaného zločinu spolu vzájemně kooperují prostřednictvím vlastních obchodních společností, bankovních domů nebo různých družstev. Nejlepší charakterizace této skupiny organizovaného zločinu vystihuje označení jako kriminální společenství tzv. „soobščestvo“. Solnocevská mafie ovládá kvůli jednoduššímu transportu pašovaného zboží řadu dopravních společností včetně dopravy v areálu letišť Vnukovo, Šeremetjevo 2 nebo také na kyjevském nádraží. Čelní představitelé této mafie přímo neorganizují kriminální aktivity a věnují se víceméně obchodům s nemovitostmi, nebo obchodům se strategickými surovinami včetně řízení svých podniků a holdingů po celém světě. Vydíráním,

⁵⁷ Glenny, M., McMAFIE, zločin bez hranic, ARGO/DOKOŘÁN, překlad Petr Holčák, 2009, str. 85.

⁵⁸ Pozn. vraždy v devadesátých letech v oblasti Říčany u Prahy, které spáchali členové této zločinecké skupiny, byly provedeny rozřezáním rektálního otvoru a následným pomalým vykrvácením obětí. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 99.

⁵⁹ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 99 – 103.

obchodem s drogami, zbraněmi a lidmi, se zabývá jejich podřízená skupina nazývaná „narkobyznys“. Pro své aktivity a způsob působení Solnocevské mafie se jí v Ruské federaci říká „**gosudarstvennaja**“ – tzn. státní.⁶⁰

Podle výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci byly na území České republiky v roce 2009 u ruských skupin organizovaného zločinu zaznamenány následující kriminální aktivity: vydírání a vybírání výpalného, mezinárodní obchod se zbraněmi, prostituce, kuplířství, legalizace výnosů z trestné činnosti, vraždy, drogové delikty, obchod s lidmi, vymáhání dluhů, krádeže aut, korupce a úplatkářství, celní podvody, krádeže, násilná trestná činnost, loupežná přepadení, finanční kriminalita, daňové podvody, podvodné společnosti, hazardní hry, padělání písemností a dokladů, úvěrové podvody a podvody s nemovitostmi.⁶¹

7.1.2 Ukrajinské skupiny organizovaného zločinu působící na území České republiky

Působení ukrajinského organizovaného zločinu má na území České republiky velice silnou pozici. Organizovaná kriminální činnost je páchána tzv. „**novou elitou**“ nazývanou podsvětím také „**komsomolci**“. Ukrajinský organizovaný zločin je uspořádán do tzv. „**brigád**“, které jsou založeny na vůdcovském typu. Vedení těchto brigád je často vzdělané v ekonomické a právní sféře a aktivně podporuje styky se státní správou. Tzv. nová elita se vytvořila z bývalých vojáků a pracovníků tajných služeb, kteří v dnešní době vlastní obchodní společnosti a aktivně podnikají. V čele brigády stojí tzv. „**papka**“ (otec), kterému je přímo podřízen staršina. Všem brigádám pak vládne „**vor v zakone**“, který je nade všemi. Hlavní vedení zločineckých skupin má spojení s kriminálním prostředím nepřímo, přes tzv. „**staršinu**“, který prostřednictvím vojáků a dalších zločinců

⁶⁰ Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 119 – 125.

⁶¹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 34.

páchá závažnou násilnou trestnou činnost. Ukrajinské zločinecké organizace jsou převážně členěny podle územního, klanového nebo etnického principu.⁶²

Policie svým sledováním monitoruje na území České republiky následující ukrajinské zločinecké organizace – brigády:

- **Luhaňská brigáda** je zločineckou skupinou s nejvyšším stupněm organizovanosti. Její název pochází z názvu ukrajinského města Luhaňsk, a za její hlavní sídlo na území České republiky je považováno město Brno. V jejím čele stojí šéf, známý ve zločineckém podsvětí jako „**Paša**“, který řídí také činnost brigády na území Slovenska, Maďarska, Španělska a Spolkové republiky Německa. Jemu je přímo podřízen tzv. „**Krava**“ nebo také „**Velký Andrej**“, který Pašovi odpovídá za kontrolu a převádění dosažených zisků. Luhaňská brigáda se zabývá vydíráním ruskojazyčných obchodníků, obchodem s lidmi, zbraněmi, drogami, padělanými bankovkami, nelegální migrací a organizováním nájemních vražd.

- **Kyjevská brigáda** působí převážně ve východních Čechách, ve Středočeském kraji a také v Praze. V jejím čele stojí šéf, který je ve zločineckém prostředí známý jako „**Valera Sidoj**“.⁶³ Valera Sidoj vlastním jménem Valeriy Prytok spolu s Olehem Kalashnikovem a Semenem Lembakem byl obžalován u Krajského soudu v Ústí nad Labem z vraždy ukrajinského podnikatele v Litoměřicích.⁶⁴

- **Mukačevská brigáda** její působnost je pozorována převážně v severních a západních Čechách, v Praze, Kladně a Teplicích. V čele této brigády stojí šéf, který je v kriminálním prostředí známý jako „**Bljuk**“. Kriminální činnost Mukačevské brigády se zaměřuje zejména na krádeže vozidel, provozováním nočních podniků a vydírání.⁶⁵ Mukačevská brigáda má několik podskupin, které jsou rozděleny podle územního principu. Jedná se o Mukačevskou skupinu I., jejíž působnost je v Praze, na Kladensku a Teplicku, Mukačevskou skupinu II.

⁶² Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 53 – 54.

⁶³ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 103 – 109.

⁶⁴ Pelikán, A., Právo, Vraždu v ukrajinské mafii začal rozplétat soud, 18. 11. 2011, str. 10.

⁶⁵ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 103 – 109.

působící v Praze, v severních a západních Čechách a Mukačevskou skupinu III., která působí v severních Čechách převážně na Chomutovsku.⁶⁶

- **Lvovská brigáda** má své působiště na celém území České republiky, a díky tomu se často dostávala do sporů s dalšími ruskojazyčnými skupinami organizovaného zločinu. Její šéf, ve zločineckém prostředí známý jako „**Mucha**“ byl v roce 2001 z neznámých důvodů zavražděn.

- **Užhorodská brigáda** má hlavní působiště své kriminální činnosti v Praze, a dále severních a západních Čechách. Obecně je tato brigáda tolerována dalšími skupinami organizovaného zločinu při prolínání jejich působností. V jejím čele stojí šéf, jenž je ve zločineckém prostředí známý jako „**Oleň**“.

- **Iršavská brigáda** její působnost je pozorována převážně ve středních a severních Čechách. V čele Iršavské brigády stojí „**Valera Boroda**“.⁶⁷

- **Krymská zločinecká skupina** zaměřuje svojí činnost převážně na noční podniky, hazardní hry a kasina.

- **Krivojrogská zločinecká skupina** působí zejména v Praze. Tato skupina organizovaného zločinu má sice méně členů, avšak její zaměření je převážně násilného charakteru. Vydírání podnikatelů a loupežná přepadení je její dominantní činností.

Dalšími ruskojazyčnými zločineckými skupinami, které působí na území České republiky jsou: **Jekatěrinburská, Uralská, Chabarovská, Tjačevská a Sankpetěrburgská**.⁶⁸

Z výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci, bylo zjištěno, že v roce 2009 u ukrajinských skupin organizovaného zločinu byly zaznamenány na území České republiky následující kriminální aktivity: vydírání a vybírání výpalného, obchodování s lidmi, krádeže aut, násilná trestná činnost, prostituce, kuplířství, loupeže, obchodování se zbraněmi, krádeže, vraždy, praní peněz, padělání, padělání písemností a dokladů, organizování nelegální migrace,

⁶⁶ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 57.

⁶⁷ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 109 – 110.

⁶⁸ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 59.

bankovní loupeže, vymáhání dluhů, majetková kriminality, podvody s nemovitostmi, bankovní podvody, celní podvody, finanční kriminalita a úvěrové podvody.⁶⁹

V roce 2010 podle „**Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010**“ se z důvodu trvající hospodářské recese zejména v oblasti stavebnictví, přeorientovaly ukrajinské zločinecké skupiny z trestné činnosti vydírání ukrajinských dělníků na organizované krádeže, distribuci nekolovaných cigaret a alkoholu, „ochranu“ nočních podniků a prostituci.⁷⁰ „**Zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011**“ trend z předešlého roku potvrdila s tím, že se modus operandi ukrajinských zločineckých skupin modifikoval z vydírání stavebních dělníků na nucení k tzv. „otrocké práci“ ukrajinských zájemců o práci.⁷¹

7.1.3 Moldavská skupina organizovaného zločinu působící na území České republiky

Moldavská skupina organizovaného zločinu se zabývá převážně vydíráním, podvody a provozováním nočních podniků. Jejím působištěm je Přerov, Opava, Mohelnice, Šumperk a Mikulovsko.⁷² V roce 2009 byly u Moldavanů zaznamenány Institutem pro kriminologii a sociální prevenci pouze krádeže aut.⁷³

⁶⁹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 34.

⁷⁰ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

⁷¹ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011, [online], [cit. 07. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

⁷² Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 63.

⁷³ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 36.

7.1.4 Kavkazské skupiny organizovaného zločinu působící na území České republiky

Skupiny organizovaného zločinu z oblasti Kavkazu působící na našem území lze rozdělit na skupiny ze zemí **severního Kavkazu**, a skupiny ze zemí z **jižního Kavkazu**. Do severokavkazských zločineckých organizací se řadí **čečenské, ingušské a dagestánské** skupiny organizovaného zločinu. Mezi jihokavkazské zločinecké organizace patří **arménské, gruzínské, ázerbájdžánské a asyrské** zločinecké skupiny. Skupiny organizovaného zločinu z kavkazských oblastí jsou známé svojí brutalitou, když za nejbrutálnější jsou považovány právě ty čečenské.

- **Dagestánské zločinecké skupiny** se zabývají převážně tzv. „**racketeeringem**“, loupežemi, nelegální migrací, okrádáním ruskojazyčných osob, distribucí drog a vybíráním tzv. „poplatků“ od řidičů kamionů, které přijíždějí z Pobaltí do České republiky. Za jejich šéfa je v České republice považován muž v kriminálním prostředí zvaný jako „**Basir**“. Hlavním působištěm dagestánských skupin organizovaného zločinu je Praha, severní Čechy a Morava.⁷⁴ Je třeba říci, že zločinecké skupiny pocházející z Dagestánu jsou založeny na etnické příbuznosti svých členů vycházející z rodinných klanů, což vychází z demografického uspořádání jejich země, s tím že v současné době žije na jeho území přes čtyřicet různých národů a etnik.⁷⁵

Podle výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci, byly v roce 2009 u dagestánských skupin organizovaného zločinu zaznamenány na území České republiky následující kriminální aktivity: vydírání a vybírání poplatků za „ochranu“, násilná trestná činnost, nájemné vraždy, nelegální migrace, obchodování s lidmi, obchodování se zbraněmi, nezákonné vymáhání

⁷⁴ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha, 2003, str. 110 – 111.

⁷⁵ Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 214 – 215.

dluhů, loupeže, praní peněz, zakládání fiktivních společností, prostituce a kuplířství.⁷⁶

- **Čečenské skupiny** organizovaného zločinu mají svůj původ z bývalé Čečensko – Ingušské ASSR z oblasti Kaspického moře. Čečenské zločinecké skupiny mají hierarchickou strukturu s vlastním velmi přísným systémem sankcí. V čele čečenské zločinecké organizace stojí tzv. „**rada starších**“ složená z vůdců jednotlivých skupin. Rada starších dává rozkazy pro jednotlivé skupiny, které jsou bez výjimky závazné pro všechny členy. Příslušníci jiných národů, kteří spolupracují s Čečenci, zaujímají v jejich zločinecké organizaci víceméně podřadnou roli. Čečenské skupiny organizovaného zločinu bojují o svá teritoria s dalšími ruskojazyčnými zločineckými skupinami, prostřednictvím násilí a vražd. V případě spolupráce s jinými zločineckými skupinami působí jako vykonavatelé, které si najala jiná skupina.⁷⁷ Tato spolupráce byla zaznamenána zejména s Luhaňskou brigádou. Z policejních zpráv dále vyplývá, že čečenské skupiny organizovaného zločinu se přímo podílejí na financování výcvikových táborů pro bojovníky z Čečenska a financují takto terorismus.⁷⁸

Podle výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci, se čečenské skupiny organizovaného zločinu zabývají na území České republiky následujícími kriminálními aktivitami: vydíráním, nelegální migrací, prostitucí, obchodováním s drogami, zakládání podvodných společností, hazardními hrami, praním peněz, loupežemi, obchodem s lidmi, krádežemi aut, obchodem se zbraněmi, krádežemi, loupežemi, vymáháním dluhů, násilnou trestnou činností, paděláním a nájemnými vraždami.⁷⁹

- **Arménské skupiny** organizovaného zločinu mají své hlavní působiště v České republice v Praze. Zabývají se krádežemi aut, padělání dokladů a peněz. Dále obchodují se zbraněmi, zlatem a ropnými produkty.⁸⁰ Jedním z důvodů působení arménských zločineckých skupin nejen na našem území je politická,

⁷⁶ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 36.

⁷⁷ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 48 – 50.

⁷⁸ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha, 2003, str. 111.

⁷⁹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 35.

⁸⁰ Tamtéž.

ekonomická a sociální situace v samotné Arménii, která je oslabena zejména válkou o Náhorní Karabach. Arménie je významným tranzitem pro obchod s drogami. Jerevanské banky slouží pro zločinecké skupiny jako „pračky špinavých peněz“. Nebezpečnost členů arménských skupin organizovaného zločinu je mimo jiné dána tím, že většina jejich tzv. „bojců“ má bohaté zkušenosti z arménsko – ázerbájdžánské války o Náhorní Karabach⁸¹ Posledním mediálně známým případem spojeným s arménským organizovaným zločinem na našem území je soudní řízení s tzv. „vorem v zakone“ Andranikem Sogoianem, který byl následně zproštěn obžaloby za to, že si objednal nájemnou vraždu arménského podnikatele. V této souvislosti se v současné době vyšetřuje možné ovlivňování svědků advokátem Andranika Sogoiana.

Podle výzkumu, který byl proveden Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, se arménské skupiny organizovaného zločinu zabývají na území České republiky následujícími kriminálními aktivitami: vydíráním a vymáháním dluhů, daňovými podvody, násilnou trestnou činností, obchodem se zbraněmi, vraždami, loupežemi, nelegální migrací, prostitucí, pašováním alkoholu a cigaret, obchodováním s lidmi a hazardem.⁸²

- **Ázerbajdžánské skupiny** organizovaného zločinu se zabývají v České republice převážně obchodem s drogami. Policejními orgány byl při akci „Faraon“ rozkryt drogový kanál vedoucí přes Českou republiku, který byl organizován právě Ázerbajdžánci.⁸³ Struktura ázerbajdžánských zločineckých skupin má společné znaky se slovanskými, jihokavkazskými a severokavkazskými tradicemi. Jednotlivé brigády jsou víceméně obsazeny členy z jednotlivých měst a vesnic z Ázerbajdžánu. Jejich hlavním konkurentem jsou čečenské zločinecké skupiny, které se je snaží vytlačit a převzít jejich činnost. K vedoucím představitelům ázerbajdžánských skupin organizovaného zločinu patří muž, kterému se říká v kriminálním prostředí „Fantomas“, **Džamil**

⁸¹ Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 186 – 192.

⁸² Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 36.

⁸³ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 111 – 112.

Sadikov, dále jsou známí vory v zakone jako **Chukmet Muchtarov** a **Stanislav Nefedov** jinak zvaný „Slavik Bakinskij“.⁸⁴

- **Gruzínské skupiny** organizovaného zločinu spojuje jejich historický odpor k Rusům a jejich obchodní a klanová tradice. Gruzínské zločinecké skupiny jsou podobné slovanským, u kterých v jejich čele stojí boss (osoba díky své kriminální historii uznávaná), a podřízení jsou mu tzv. „**staršinové**“, kteří plní jeho úkoly prostřednictvím dalších osob. Zabývají se loupežemi, krádežemi, vloupáním, vydíráním, obchodem s drogami, překupnictvím a únosy.⁸⁵ Za hlavní vedoucí představitele gruzínských skupin organizovaného zločinu jsou považováni kutaiský vor **Tariel Oniani**, tbilišští vorové **Paata Bolšoj**, **Mucha**, **Robinson**, mengrelští **Bumija** nebo **Kachačija**, suchumští vorové **Borja Suchumskij**, **Kimo**, **Šakro Molodoj** a **Valera Suchumskij**. Dále v gruzínském organizovaném zločinu má silné postavení a uznání gruzínský rodák kurdské národnosti „**Ded Chasan**“, který předsedal v roce 2008 s Japončíkem velké schodce v Moskvě, na které bylo následně korunováno deset nových vorů. Velkému vlivu se také těší **Michail Mirilašvili**, který udržuje politické styky na nejvyšší úrovni. Na území České republiky byly zaznamenány aktivity tzv. „**Asociace 21. století**“⁸⁶, za kterou stojí nejvlivnější skupiny a osobnosti ruskojazyčného organizovaného zločinu. Vory gruzínských zločineckých skupin je možné dále dělit na tzv. „**zapadniky**“, kteří mají blízko k používání násilí (abchazští a mengrelští vorové) a „**tradicionalisty**“, do kterých se také řadí kutaišští vorové.⁸⁷

Podle výzkumu, který byl proveden Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, se gruzínské skupiny organizovaného zločinu zabývaly v letech 2008 až 2009 na území České republiky následujícími kriminálními aktivitami:

⁸⁴ Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 192 – 194.

⁸⁵ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 62.

⁸⁶ Pozn. Asociaci 21. století založil dnes již zavražděný bývalý zápasník a uznávaná autorita gruzínského a postsovětského OZ Otari Kvantrišvili spolu se známým zpěvákem Josifem Kobzonem (s kontakty na Solnocevskou mafii) a Anzorem Kakilašvilim. V souvislosti s Asociací 21. století se v médiích objevily zprávy ohledně smrti Václava Kočky ml., který byl ve spojení s představitelem této asociace v České republice Andrejem Korpljakovem přes společnost Mirage. A. Korpljakov se zabýval mimo jiné zbrojním průmyslem a po odsouzení bratří Najků zmizel z České republiky. Blíže: Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 198 – 199.

⁸⁷ Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 195 – 200.

drogovou trestnou činností, praním špinavých peněz, násilnou trestnou činností, vydíráním, loupežemi a krádežemi.⁸⁸

V roce 2010 podle „**Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010**“ byl zaznamenán v České republice výrazný nárůst vlivu gruzínských zločineckých skupin, z důvodu zpřísnění trestních zákonů v zemích bývalého Sovětského svazu, a také mimo jiné z důvodu nepříznivé vnitrostátní situace v samotné Gruzii. Do České republiky se začali stěhovat nejvyšší představitelé gruzínských zločineckých struktur tzv. „vory v zakone“. Specializovali se zejména na finanční kriminalitu (úvěrové a leasingové podvody). V této souvislosti je rovněž patrný přesun majetků z nelegálních aktivit páchaných mimo území České republiky, které jsou následně zlegalizovány formou investic v České republice.⁸⁹ „**Zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011**“ potvrdila trend kriminálních činností gruzínských zločineckých skupin, které se nadále zaměřují na finanční kriminalitu, zejména na úvěrové a leasingové podvody.⁹⁰

7.2 Balkánský organizovaný zločin působící na území České republiky

Nedostatkem finančních zdrojů s vysokou zahraniční zadlužeností trpí státy bývalé Jugoslávie do současnosti. Snahy těchto států přivést zahraniční kapitál do země spojené s nedostatečnými kontrolními mechanismy, jsou samozřejmě živnou půdou pro organizovaný zločin. Není pochyb, že banky ve Slovinsku, Chorvatsku, Makedonii a Srbsku jsou vhodným nástrojem k legalizaci zisků z

⁸⁸ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 37.

⁸⁹ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

⁹⁰ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011, [online], [cit. 07. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

nezákonných činností. Po rozpadu Jugoslávie s následnými válečnými konflikty v této oblasti byla tradiční „**Balkánská cesta**“⁹¹ přesunuta přes Bulharsko, Maďarsko, Rumunsko, Řecko, Makedonii a Albánii. Skupiny organizovaného zločinu ze zemí bývalé Jugoslávie mají v zemích východní Evropy včetně České republiky dlouhodobé kontakty, a jsou velmi nebezpečné právě tím, že udržují spolupráci na vysoké úrovni s dalšími zločineckými skupinami ze západní Evropy. Výsadní postavení z balkánských skupin organizovaného zločinu na území České republiky mají zejména **etničtí Albánci z Kosova a Makedonie**.

- **Albánské skupiny** organizovaného zločinu si vydobyly nejen na našem území, ale také na celém světě významné postavení v nelegálním obchodu s drogami. Jejich propracovaná struktura a spolehlivá distribuce drog do celé Evropy je na velmi vysoké úrovni. Své zájmy si hájí velmi tvrdým a násilným způsobem, zdatně využívají právní řád zemí svého působení včetně legislativních mezer. Albánské skupiny organizovaného zločinu získávají drogy převážně z Turecka a zemí Kavkazu. Pro orgány činné v trestním řízení je velkou překážkou výrazná uzavřenost albánské komunity. Albánské zločinecké skupiny jsou zakládány na základě rodinných klanů tzv. „**fares**“, ve kterých spolupracují bratři, strýcové a bratrance. V případě, že je některý z členů zatčen anebo zemře, je ostatními postaráno o jeho rodinu. Pravidla chování jejich členů jsou uvedena v jakémsi kodexu cti tzv. „**Lejko Dukajdzini**“, který mimo jiné nařizuje přísné mlčení v případě zatčení jakéhokoli jejich člena. Albánské skupiny organizovaného zločinu najímají pro pašování zásilek drog velmi často externí spolupracovníky⁹². Pro pašování velkého množství heroinu balkánskou cestou je v současné době na Liberecku trestně stíháno několik osob české národnosti současně s etnickými kosovskými Albánci. Čeští kurýři pašovali heroin v nádržích osobních automobilů. V této souvislosti byly zadrženy zásilky heroinu o celkové hmotnosti přibližně 27 kilogramů.⁹³ Dále se albánské

⁹¹ Pozn. Balkánská cesta je historickou trasou pašování drog z Blízkého a Středního východu do Evropy. Tato trasa vedla přes bývalou Jugoslávii a směřovala do zemí západní Evropy. Hlavním převáženým zbožím byly drogy respektive heroin. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 120.

⁹² Pozn. Obchod s drogami ovládá albánská zločinecká organizace s názvem „Patnáct rodin“. Blíže: Lunde, P., Organizovaný zločin, Mladá fronta, Praha 2009, str. 93.

⁹³ Blíže: Mediafax.cz, [online], [cit. 14. 08. 2011], Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/krimi/3253264-Paseraci-heroinu-dostali-v-Liberci-tresty-vezeni-od-dvou-do-12-let>.

zločinecké skupiny zabývají obchodem s lidmi, vydíráním, padělatelskou činností a krádežemi automobilů.

Pronikání organizovaného zločinu ze zemí bývalé Jugoslávie a Albánie je prováděno cestou zakládání obchodních společností, zneužíváním azylového práva, a v neposlední řadě cestou fiktivních sňatků. Je uváděno, že většina kosovských Albánců, kteří podnikají na našem území legálně, vlastní zbraně, a telefonní čísla u mobilních operátorů mají registrované zpravidla na jinou osobu.⁹⁴ Větším úspěchem pro orgány činné v trestním řízení skončila mezinárodní spolupráce mezi severskými protidrogovými specialisty a Národní protidrogovou centrálou ve spolupráci s protidrogovým odborem Generálního ředitelství cel České republiky. Výsledkem této mezinárodní spolupráce bylo zatčení jednoho z nejvýše postavených bossů kosovsko-albánské drogové mafie v Evropě, a to tzv. „**prince Dobroshio**“⁹⁵ v Praze. Albánci se dále zabývají pašováním zlata do zlatnických obchodů, jejichž síť mají po celé České republice, zajišťují přísun dívek do nočních erotických podniků a padělají doklady.

- **Skupiny organizovaného zločinu ze zemí bývalé Jugoslávie** se mimo jiné zabývají převaděčstvím a obchodem s lidmi. Tato trestná činnost je organizována již ze zemí bývalé Jugoslávie, když na hranicích se Slovenskou republikou jsou českými nebo převaděči ze zemí bývalé Jugoslávie přebírány skupiny migrantů, a následně jsou cíleně přepravováni do středisek v Rumburku, Plzni, Děčíně a Varnsdorfu, jelikož se nacházejí v blízkosti hranice s Německem. Není výjimkou, že do této organizované trestné činnosti jsou zapojeny také domácí utečenecké tábory. Dále se skupiny ze zemí bývalé Jugoslávie zabývají krádežemi aut, a ve spolupráci s italskou mafií se podílí na organizování prostituce. S italskou mafií také spolupracují v oblasti „praní špinavých peněz“ ve vlastních kasinech, které provozují na našem území. Násilná trestná činnost, loupeže a vraždy je postupně u těchto skupin

⁹⁴ Pozn. V tzv. „Enverově případu“, když v Olomouci šéf kosovskoalbánské skupiny organizovaného zločinu zavraždil svou přítelkyni, bylo zjištěno, že měl mobilní telefon zaregistrován dokonce na pracovníka české policie. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 138.

⁹⁵ Pozn. Princ Dobroshi si vydobyl své postavení neobyčejnou krutostí. V Norsku byl odsouzen ke 14 letům vězení, z něhož následně uprchl. Poté se podrobil plastické operaci obličeje a dál řídil drogové obchody z České republiky. V jeho bytě česká policie našla mimo jiné samopal AK 47 s optikou a pistolí ČZ 75. Tamtéž str. 140 - 142.

vytlačována zločineckými skupinami ze zemí Ruska, Ukrajiny, Kavkazu a Bulharska.

- **Bulharské skupiny organizovaného zločinu** se na území České republiky podílí na obchodu s drogami, pašováním automobilů, krádežemi, násilnou trestnou činností a převaděčstvím. Další činností, kterou se bulharské zločinecké skupiny zabývají na území České republiky je organizování prostituce, a padělání bankovních karet, když za pomoci počítačové techniky vyrobí duplicitní bankovní karty a následně jejich prostřednictvím provedou neoprávněný výběr.⁹⁶ V souvislosti s provozováním prostituce neváhají použít brutální násilí vůči neposlušnosti dívek, případně je dokonce zavraždí. Nejznámějším případem na našem území je z roku 1999, když byli pravomocně odsouzeni **Cvetomir Belčev** za kuplířství a **Emil Dossev** za vraždu prostitutky, kterou zakopal na zahradě erotického podniku.⁹⁷

- **Turecké skupiny organizovaného zločinu** se na našem území zabývají víceméně nelegálním obchodem s heroinem a ilegální migrací. Na území České republiky bylo již úspěšně zadrženo několik drogových zásilek mířící po Balkánské cestě do západní Evropy. Turecké zločinecké skupiny jsou řízeny z Istanbulu nebo Německa. Organizují přepravu drog a lidí kamióny TIR, které mimo jiné také využívají k legálnímu obchodu svých obchodních společností založených na našem území. Českou republiku využívají jako překladiště drog pro celou Evropu. Turecké skupiny organizovaného zločinu se ve spojitosti s nelegální migrací zabývají také paděláním dokladů a obchodem se zbraněmi.⁹⁸

Podle výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci, se skupiny organizovaného zločinu pocházející z Balkánu zabývaly v roce 2009 na území České republiky následujícími kriminálními aktivitami:

- **Albánci:** drogy, mezinárodní obchod se zbraněmi, násilná trestná činnost, podvody, krádeže, vraždy, prostituce, loupeže, praní peněz,

⁹⁶ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 115 – 153.

⁹⁷ Blíže: Bulhar pyká ve vězení za kuplířství, teď dostal trest za vraždu prostitutky, [online], [cit. 22. 07. 2011], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/bulhar-pyka-ve-vezeni-za-kuplirstvi-ted-dostal-trest-za-vrazdu-prostitutky-1vd-/krimi.asp?c=A090810_154258_krimi_taj.

⁹⁸ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 148 – 149.

- **Rumuni:** podvody s platebními kartami, padělání platebních prostředků, krádeže, kapesní krádeže, nelegální migrace, drogy, loupeže, prostituce, kuplířství, podvody, vylákání peněz, překupnictví, vloupání do domů a bytů, internetová kriminalita,
- **Bulhaři:** padělání peněz a šeků, padělání dokladů, krádeže platebních karet, krádeže, drogy, prostituce, obchodování se zbraněmi, krádeže aut, pašování cigaret, nelegální migrace, celní podvody, obchodování s lidmi,
- **Srbové:** se zabývali násilnou trestnou činností, vraždami, obchodováním se zbraněmi, vydíráním, prostitucí, zakládáním fiktivních společností, krádežemi aut, praním peněz, korupcí, krádežemi vloupáním, padělatelskou činností, daňovými podvody, vymáháním dluhů, nelegální migrací, paděláním peněz, ochranných známek a kolků, pašováním cigaret, podvody s platebními kartami a hazardem. Nicméně v roce 2009 byla u nich zaznamenána pouze drogová trestná činnost,
- **Makedonci:** jejich hlavní činností jsou drogy. Dále se zabývají vydíráním, pašováním, nelegální migrací, podvody s platebními kartami, majetkovou trestnou činností, praním peněz, paděláním dokladů, krádežemi aut, násilnou trestnou činností, hazardem a kapsářstvím. V roce 2009 byly u nich zaznamenány pouze aktivity týkající se drog a obchodováním se zbraněmi.
- **Turci:** v roce 2009 byla u Turků zaznamenána pouze drogová trestná činnost.⁹⁹

V roce 2010 podle „**Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010**“ došlo však v roce 2010 na rozdíl od roku 2009 k snížení trestné činnosti rumunských a bulharských zločineckých skupin v souvislosti s nasazením tzv. „skimovacích zařízení“. Je to způsobeno zejména dlouhodobým rozpracováním rumunských a bulharských zločineckých skupin Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu a úspěšnými akcemi rumunských a bulharských policejních orgánů, které v minulém roce

⁹⁹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 35 – 37.

paralyzovaly zločinecké skupiny specializující se na trestnou činnost spojenou s platebními kartami.¹⁰⁰

7.3 Italský organizovaný zločin působící na území České republiky

Jak jsem již výše uvedl, tak do italského organizovaného zločinu, působícího nejen na území České republiky patří sicilská „**Mafia**“, neapolská „**Camorra**“, „**N'dranghetta**“ z Kalábrie, „**Sacra Corona Unita**“ z Puglie a americká „**Cosa Nostra**“.

Je uváděno, že již před rokem 1989 byl zaznamenán vstup italského organizovaného zločinu na naše území, a to prostřednictvím obchodních firem, které kryly skutečnou aktivitu těchto zločineckých skupin. Po 1989 již bylo pro tyto skupiny organizovaného zločinu velmi snadné výrazně rozšířit své aktivity, zejména po odstranění vstupních bariér při příjezdu do České republiky. Obchody a velkosklady s umělou kůží, stříbrem a levným zlatem byly prvními krůčky jejich pronikání. Rodinný příslušníci výše uvedených zločineckých skupin následně začali na našem území zakládat realitní společnosti, a skrze tyto poté legalizovat výnosy z jejich trestné činnosti. K legalizaci výnosů z trestné činnosti používají rovněž zakládaná kasina, herny a další různé „obchodní“ aktivity. Jejich další kriminální činností je mimo jiné organizování prostituce, překupnictví drogová kriminalita, padělání bankovek, racketeering a vraždy na objednávku. Na severní Moravě byl zaznamenán případ, kdy byla zadržena skupina podnikatelů italského původu, kteří platili falešnými dolary. Jak se poté zjistilo, jeden z těchto pachatelů byl dokonce stíhán pro nájemnou vraždu spojenou s obchodem s drogami.

¹⁰⁰ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

- **Camorra** má našem území patrně nejhojnější zastoupení ze všech italských skupin organizovaného zločinu. Jejím rychlému vstupu po roce 1989 pomohlo velice silné zázemí v Německu a Rakousku. Pro finančně dobře zajištěnou Camorru nebyl žádný problém během krátké doby vybudovat síť nemovitostí (domy, byty, sklady, obchody, restaurace, herny) téměř po celé České republice, jako například v Praze, Brně, Olomouci, Zlíně, Ostravě, Havířově, Bruntále, Třebíči, Strakonici, Českých Budějovicích a dalších městech.¹⁰¹ Investováním nelegálních zisků do nemovitostí a následné obchody s nimi je jejich významnou činností. Pro snadnější pronikání do nelegální oblasti podnikání, využila Camorra v České republice zejména romskou komunitu.¹⁰²

Jedna ze skupin neapolské Camorry, která působí v Praze je úzce spojená s rodinným klanem **Licciardi**, kteří obchodují s drogami, provozují racketeering a padělají bankovky.¹⁰³ Další skupina Camorry působící v České republice je provázána s rodinou **Giuliano**, která se zabývá především obchodem s heroinem, vydíráním a provozováním nelegálních sázkových kanceláří. Tento klan úzce spolupracuje se zločineckými skupinami ze zemí bývalého Sovětského svazu, Balkánu a Středního východu. Člen klanu Giuliano, který působil v České republice, založil větší obchodní společnost, která se zabývá pronájmem kancelářských prostor. Orgány činnými v trestním řízení bylo zjištěno, že ve stejné budově s ním sídlil jistý muž, který se úzce stýkal s ruskými a ukrajinskými zločineckými skupinami. V roce 1994 byl následně zadržen pro podvody a padělání šeků. Zároveň byli oba podnikatelé podezřelí z obchodování s kradenými vozidly, z pojistných podvodů a distribuce drog v rockových klubech.

Za výrazný úspěch lze považovat výsledek mezinárodní spolupráce české a italské policie, kdy v roce 2000 bylo zadrženo 33 bossů neapolské Camorry, kteří obchodovali s heroinem. Zároveň s těmito bossy bylo zadrženo téměř 30 českých kurýrů.

¹⁰¹ Tamtéž, str. 169 – 170.

¹⁰² Smolík, J., Šmíd, T., Vaňura, V., Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007, s. 46 – 47.

¹⁰³ Pozn. Rodina Licciardiů je považována za tvůrce podnikatelsko – zločinecké transformace periferie Secondigliana a Scampie. Blíže: Saviano, R., Gomora, překlad Flemrová, A., Paseka, Praha – Litomyšl 2008, str. 50 – 52.

- **Sicilská Maffie** pronikla na naše území zejména prostřednictvím kasin. Klany rodiny **Spadaro** z Miami a rodiny **Santapaola** z Katánie mají své přítomné zástupce působící přímo v České republice. Tito zástupci většinou pobývají v pražském hotelu Atrium, kde bylo sledováno více setkání různých italských skupin organizovaného zločinu. Jejich zájem o provozování kasin pramení z možnosti legalizovat výnosy z jejich trestné činnosti. Dále představitelé sicilské Maffie mimo jiné zabývají vývozem starožitností z ČR.

- **Cosa Nostra** na území České republiky operuje zejména prostřednictvím rodin **Corallo** a **Spandaro** z Miami.¹⁰⁴

Podle výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci se skupiny organizovaného zločinu pocházející z Itálie zabývají na území České republiky finanční kriminalitou, praním špinavých peněz, drogami, korupcí, organizováním prostituce, daňovými a úvěrovými podvody, vymáháním dluhů, násilnou trestnou činností, obchodem s lidmi, nelegálním obchodováním s předměty movitého kulturního dědictví, paděláním peněz a vraždami. V roce 2009 byly však u těchto skupin zaznamenány pouze drogové delikty, praní špinavých peněz, podvody a hazardní hry.¹⁰⁵

7.4 Asijský organizovaný zločin působící na území České republiky

Dle ministerstva vnitra patří k neprogresivnějším asijským skupinám organizovaného zločinu skupiny **čínské** a **vietnamské**. Jejich kriminální činnost je zejména legalizace výnosů z trestné činnosti, obchod s drogami, nelegální migrace, porušování práv k ochranným známkám, pašování zboží, kuplířství,

¹⁰⁴ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 168 – 174.

¹⁰⁵ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 37.

daňové úniky, vydírání, únosy a nájemné vraždy. V páchání těchto kriminálních aktivit spolu úzce spolupracují právě čínské a vietnamské zločinecké skupiny. V případě možnosti dosažení vysokého zisku nevyklučují asijské zločinecké skupiny také spolupráci s jinými skupinami organizovaného zločinu.¹⁰⁶

Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2009 uvádí, že „Dominantní asijskou skupinou na území ČR je vietnamská komunita, jejíž činnost je poměrně rozsáhlá a širokospektrá. Jedná se o různé, někdy i vzájemně provázané organizace, které působí po liniích obchodování s lidmi, obchodu s omamnými a psychotropními látkami (dále jen OPL), násilné, majetkové trestné činnosti a vysoce kvalifikované hospodářské trestné činnosti. Každá z uvedených činností se odehrává v převážné míře uvnitř komunity. Jedná se tedy, až na výjimky, o vysoce latentní trestnou činnost.

V oblasti OPL je zaznamenán v průběhu roku 2009 na území České republiky nárůst výroby a přechovávání OPL, především pěstíren cannabisu (konopí neboli marihuany).

*Vysoce nebezpečným kriminálním hlediskem k vietnamské komunitě je již dlouhodobě, a v roce 2009 tomu nebylo jinak, závažná hospodářská trestná činnost spočívající v dovozu zboží na území ČR, kterou dochází k obcházení a porušování daňových zákonů. Touto činností se dominantně na území státu zabývají, jak vietnamské, tak i čínské organizace“.*¹⁰⁷

- **Čínské zločinecké skupiny** velice posilují v globálním měřítku celosvětového organizovaného zločinu. Vzhledem k vysoké početnosti obyvatel Číny, a její stále rostoucí ekonomické moci není překvapením, že také čínské zločinecké skupiny expandují do celého světa včetně České republiky. Jejich systém vnitřního řízení má na rozdíl od vietnamského uspořádání skupin organizovaného zločinu dlouhodobou tradici. Etnická soudržnost a uzavřenost pro třetí osoby velice ztěžuje orgánům činným v trestním řízení proniknout do jejich struktur. Největší z čínských zločineckých skupin, které na našem území

¹⁰⁶ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 175 – 176.

¹⁰⁷ Viz.: Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2009, [online], [cit. 17. 07. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2009.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

působí, je severočínská tzv. „**Pekingská skupina**“, jenž je známá svou násilnou trestnou činností zejména vůči svým krajanům. Dalšími čínskými zločineckými skupinami působícími v České republice jsou tzv. „**Fuťi**enská“ a „**Šanghajská**“. Čínské skupiny organizovaného zločinu organizují a realizují zásobování ilegálním zbožím vietnamské skupiny, které s tímto zbožím dále obchodují. S Vietnamci dále spolupracují v oblasti nelegální migrace asiátů dále na západ. V poslední době naše území pronikají prostřednictvím krycích obchodních společností a provozováním restaurací a bister.¹⁰⁸

Podle výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci, se skupiny organizovaného zločinu pocházející z Číny zabývají na území České republiky zejména následujícími kriminálními činnostmi: nelegální migrací, daňovými podvody, praním špinavých peněz, paděláním, paděláním ochranných známek, pašováním zboží, pašováním cigaret, obchodováním s lidmi, pašováním drog a vydíráním. V roce 2009 byly u čínských zločineckých skupin zaznamenány drogové delikty, paděláním, nelegální migrace, pašování, daňové podvody, obchodování s lidmi, nelegální dovoz textilních výrobků, zneužití ochranných známek, korupce a praní špinavých peněz.¹⁰⁹

- Vietnamské skupiny organizovaného zločinu se v České republice historicky etablovaly již před rokem 1989. Vietnamci se na naše území dostávali ve třech hlavních etapách. Nejdříve v polovině padesátých let, kdy v době vietnamsko – francouzské války bylo umožněno několika stovkám vietnamských studentů studovat na našich vysokých školách. Další etapou příchodu Vietnamců bylo v roce 1975 uzavření smlouvy o vzájemné pomoci mezi ČSSR a VSR. Na základě této smlouvy přišlo mnoho Vietnamců, kteří byli vzděláváni na středních a učňovských školách s výukou češtiny. Mnoho z nich v České republice uzavřelo sňatek a neměli zájem se vrátit do chudého Vietnamu. Tato etapa vietnamského přistěhovalectví trvala téměř do roku 1990. Poslední etapou příchodu Vietnamců byl jejich příchod po roce 1990. Mnoho z takto přichozích Vietnamců využilo zkušeností a zázemí již velmi rozšířené vietnamské

¹⁰⁸ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 175 – 216.

¹⁰⁹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 35.

komunity. Dnes nově přichází využívají rodinné vazby na své příbuzné, kteří zde delší dobu podnikají a mají na našem území povolen pobyt. Větší počet Vietnamců přichází do České republiky také ze sousedního Německa, jelikož díky tvrdšímu postupu státních orgánů a policie Německa, je pro ně ekonomicky výhodné přesunout své „podnikání“ do českého pohraničí.

Velká část vietnamské komunity se zabývá prodejem levného stánkového zboží. Své zboží prodávají zejména v příhraničních oblastech z důvodu zvýšené poptávky občanů Německa a Rakouska. Vysoké výnosy z těchto prodejů mělo za následek zvýšení aktivit vietnamských zločineckých skupin, následnou expanzi jejich činnosti do celé České republiky a větší profesionalizaci nelegálních obchodů. Na začátku devadesátých let se vietnamské skupiny organizovaného zločinu zaměřily zejména na nelegální migraci svých krajanů, lichvu ve vztahu k nově přichozím imigrantům, a dále na převážně hospodářské trestné činy jako např. porušování práv k ochranným známkám, pašování cigaret, alkoholu, elektroniky, textilu, a s tím souvisejícími daňovými úniky. Největšími středisky vietnamského organizovaného zločinu jsou jimi provozované tržnice, které jsou výhradně ovládány právě těmito zločineckými skupinami. V případě akcí Policie České republiky s Celní správou, a následného zabavení nelegálního zboží v řádech mnoha milionů, jsou schopni již za několik dnů veškerý sortiment doplnit. Běžní vietnamští prodejci musí odevzdávat nemalou část svých zisků z prodeje zboží právě vietnamským zločineckým skupinám. V případě, že někdo nedodržuje pravidla stanovená těmito zločineckými skupinami, tak je přísně potrestán. O kontrolních akcích a připravovaných zásazích jsou díky síti svých informátorů, (není výjimkou z řad policie) často předem informováni. Vysoká organizovanost, pevné struktury, vysoké zisky a spolupráce s dalšími cizojazyčnými skupinami organizovaného zločinu má za následek další rozšiřování jejich kriminálních činností. V tzv. „KARAOKE“ vietnamských barech se setkávají členové vietnamských zločineckých skupin. V těchto uzavřených barech je provozována prostituce, a jsou v nich distribuovány a konzumovány drogy. Častým případem je také zřizování tzv. „černých ústředen“ ze kterých Vietnamci volají do své vlasti, a způsobují tím vysoké škody telefonním operátorům. Násilnou trestnou činnost páchají tyto zločinecké skupiny zejména v asijské komunitě mezi

sebou.¹¹⁰ V současnosti se vietnamské skupiny organizovaného zločinu zaměřily na pěstování marihuany v pronajatých domech a bytech. Touto marihuanou následně zásobují mimo České republiky také další státy západní Evropy. **Národní protidrogová centrála** uvádí, že jejich kriminální činnost je vysoce organizovaná na více úrovních, jelikož vietnamské zločinecké skupiny mají specialisty na pěstování, logistiku, a také na bezpečnost. K pěstování používají techniku, která výrazně zvyšuje jejich výnosy z pěstování. Tato technika je velmi náročná na spotřebu elektrické energie, a tak pronajímané nemovitosti nelegálně připojují k odběru elektrické energie, a způsobují tak velmi vysoké škody distributorům elektrické energie. Vzrůstající počet vietnamské aktivity v pěstování marihuany dokládá také skutečnost, že zatímco v roce 2006 bylo detektivy z Národní protidrogové brigády odhaleno 34 velkopěstíren konopí, z nichž pouze čtyři patřily Vietnamcům, tak o rok později bylo velkopěstíren konopí odhaleno 61, z nichž jich Vietnamcům patřilo už 53.¹¹¹ Potírání trestné činnosti vietnamských zločineckých skupin je velmi obtížné zejména pro jejich etnickou a sociální uzavřenost. Vietnamská mentalita je přesvědčená, že veškeré problémy je schopná si sama vyřešit mnohem rychleji a účinněji v rámci své komunity. Velmi účinný je také jejich způsob ilegálního převádění zisků zpět do Asie. Využívají k tomu několik metod, jako například rizikové vysílání kurýrů, kteří ve svých zavazadlech převážejí vysoké obnosy, nebo také prostřednictvím „darů“ převádějí ze soukromých účtů na účty vietnamských bank milionové obnosy. Třetím způsobem, který je hojně využíván je tzv. systém „**havala**“. Tento způsob známý zejména v arabském světě, je založen na tom, že klient složí převáděnou peněžní částku k šéfovi české pobočky, a ve Vietnamu si oprávněné osoby následně vyberou stejnou částku poníženou o provizi od vietnamského důvěrníka českého zástupce.

Uvádí se, že na území České republiky působí přibližně 10 – 15 vietnamských skupin organizovaného zločinu, které lze rozdělit do tří následujících skupin:

- 1) založené Vietnamci dlouhodobě žijícími v České republice,**
- 2) pocházejícími ze Spojených států amerických a z dalších západních zemí,**

¹¹⁰ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 66 – 75.

¹¹¹ Blíže: IDNES.CZ, [online], [cit. 15. 06. 2011], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vietnamci-z-ceska-zasobuji-marihuanou-zapadni-evropu-pdv-/krimi.asp?c=A080528_101801_krimi_pei.

3) skupiny vietnamského organizovaného zločinu, které se do České republiky dostaly z Ruska a Ukrajiny¹¹²

Hierarchie vietnamských zločineckých skupin působících na našem území má třístupňovou strukturu. Na vrcholu skupiny je tzv. **šéf zakladatel**, podřízeni jsou **pobočníci**, z nichž nejnižší stojí tzv. **vojáci (BO DOI)**. Šéfem je zpravidla bývalý vietnamský student z osmdesátých let, který již výrazně zbohatl, a pomohl svým rodinným příslušníkům dostat se do České republiky. Pobočníci mají nejvyšší důvěru svého šéfa, a důsledně plní jeho úkoly prostřednictvím níže postavených tj. vojáků.¹¹³

Podle výzkumu, který provedl **Institut pro kriminologii a sociální prevenci**, se vietnamské skupiny organizovaného zločinu zabývaly v roce 2009 na území České republiky následujícími kriminálními aktivitami: drogovými delikty, daňovými podvody, paděláním, nedovolenou výrobou alkoholu a cigaret, nelegální migrací, praním špinavých peněz, obchodováním s lidmi, celními podvody, prostitucí, kuplířstvím, násilnou trestnou činností, zneužitím ochranných známek, pašováním, vydíráním, vybíráním výpalného, zakládáním fiktivních společností, podvody s nemovitostmi, hazardem, úvěrovými podvody a nelegálním podnikáním.¹¹⁴

V roce 2010 podle „**Zprávy o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010**“ byl u vietnamských zločineckých skupin zaznamenán další nárůst a prodej výroby omamné a psychotropní látky Cannabis. Pokračovalo také další organizování přesunů nelegálních zisků do Vietnamu. Dále byl zaznamenán další pokles převaděčství, které bylo částečně nahrazeno trestnou činností spojenou s legalizací pobytu Vietnamců na území České republiky. V roce 2010 byla dále sledována klíčová role vietnamských vojáků (BO DOI), kteří se specializují výhradně na násilnou trestnou činnost uvnitř vietnamské komunity. Tito BO DOI vymáhají nepsaná pravidla vietnamské komunity, poskytují ochranu kriminálním aktivitám Vietnamců, a

¹¹² Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 188 – 211.

¹¹³ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 75 – 77.

¹¹⁴ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 34.

často kořistí z únosů a vydírání.¹¹⁵ „Zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011“ potvrdila trend nárůstu „drogové kriminality“ u asijských zločineckých skupin. Vzrůstající trend je rovněž zachován v oblasti nelegálního vývozu zisků získaných z kriminálních činností prostřednictvím najatých kurýrů. Tyto nelegální zisky se následně vrací do České republiky již jako zlegalizované.¹¹⁶

- **Japonské skupiny** organizovaného zločinu jsou v České republice zastoupeny zločineckou organizací „**Jakuza**“. Jakuza expanduje do celého světa včetně České republiky prostřednictvím zahraničních investic a dalších finančních operací. Proniká do zemí svého zájmu za pomoci jí ovládaných obchodních společností a bankovních skupin. S Jakuzou byl v České republice mimo jiné spojován známý spor státu s **Nomurou**.¹¹⁷

7.5 Arabský organizovaný zločin působící na území České republiky

Arabský organizovaný přišel do České republiky zejména ze zemí **Alžírsko, Maroka, Libye, Súdánu, Jordánska, Libanonu, Sýrie, Iráku a Íránu**. Jejich hlavní kriminální činností je převážně pašování drog ze severní Afriky a Blízkého východu.¹¹⁸ Uvádí se, že **středovýchodní drogová síť** začíná již v marockém Rífu a končí v českých městech. V drogové oblasti spolupracují arabské zločinecké skupiny zejména s kosovskými Albánci, využívají jejich zdroje přicházející z tzv. Balkánské cesty. Následně tyto drogy dovezené na našem území distribuují dalším dealerům. Není výjimkou, že k prodeji drog nutí

¹¹⁵ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010, [online], [cit. 16. 10. 2011], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=cHJuPTE%3d>.

¹¹⁶ ÚOOZ, Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011, [online], [cit. 07. 09. 2012], Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

¹¹⁷ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 218 – 222.

¹¹⁸ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 80.

mladé ženy, nebo často zneužívají žadatele o azyl, kteří musí dealerům splatit poskytnutou půjčku. Například u zadržených prodejců drog, kteří pocházejí z Alžiru, bylo z nich téměř 95 % žadatelů o azyl. Dále ke své činnosti využívají také české občany, kteří jsou využíváni zejména k pomocným věcem jako např. k úschově a přepravě drog.¹¹⁹ Arabské skupiny organizovaného zločinu se dále zabývají finančními podvody, legalizací výnosů z trestné činnosti, obchodem se zbraněmi, podvody s šeky, neoprávněným čerpáním finančních hotovostí z odcizených platebních karet a výrobou tzv. „věčných telefonních karet“. Byl také zaznamenán nárůst arabských směnár, které jsou využívány k nekontrolovatelnému převodu peněz pomocí systému „havalá“.¹²⁰

Podle výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci se skupiny organizovaného zločinu u Arabů, a také ze zemí jako je Irák, Palestina a Izrael zabývaly v roce 2009 na území České republiky následujícími kriminálními aktivitami:

- **Arabové:** se od roku 2000 kromě drogové trestné činnosti zabývají také nelegální migrací, korupcí, praním špinavých peněz, pašováním zbraní, zakládání fiktivních společností, paděláním dokladů, prostitucí, nelegální směně peněz, paděláním peněz, nelegální výrobou cigaret a alkoholu. V roce 2009 byla však u Arabů zaznamenána pouze drogová trestná činnost.
- **Iráčané:** nelegální migrace, praní špinavých peněz a překupnictví,
- **Palestinci:** podvody s nemovitostmi, úvěrové podvody, padělání dokumentů,
- **Izraelci** se dlouhodobě zabývají hazardními hrami a bankovními, směnečnými, úvěrovými a daňovými podvody, praním špinavých peněz a korupcí. V roce 2009 však byly u Izraelců zaznamenány pouze podvody s nemovitostmi, úvěrové podvody a padělání dokumentů.¹²¹

¹¹⁹ Pozn.: Například v Maroku byl v roce 1994 odsouzen k trestu odnětí svobody český občan Jiří Černých za pašování drog. Převážel 2,5 tuny hašiše. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 280.

¹²⁰ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 279 – 291.

¹²¹ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 36 – 37.

7.6 Jihoamerický organizovaný zločin působící na území České republiky

Přes území České republiky proudí velké množství kokainu z Latinské Ameriky, který následně pokračuje do západní Evropy. Kokain, který na našem území zůstane, je dále distribuován zdejšími uživateli drog. Pašování drog je prováděno mnoha způsoby. Často jsou k pašování drog použity latinskoamerické komodity, ve kterých je ukrytá droga. Dalším způsobem, dnes stále méně používaným, je převážení drogy v útrokách lidského těla.¹²² Jedním ze způsobů pašování je také posílání zásilek s obsahem drogy přímo na naše území. Adresáty v takových případech jsou osoby, které disponují větším množstvím padělaných dokladů. Co se týká obchodu s kokainem, lze tyto skupiny organizovaného zločinu dělit jednak na ty, které pocházejí přímo z Latinské Ameriky, nebo na společné skupiny Čechů a emigrantů nebo reemigrantů. Velkým mezinárodním úspěchem bylo odhalení nelegálního vývozu několika desítek tun efedrinu z České republiky do Mexika. Transport efedrinu, který je používán k výrobě stimulačních drog, pocházel z Výzkumného ústavu antibiotik a biotransformací v Roztokách u Prahy. Do tohoto transportu byly zapojeny švýcarské společnosti, které inkasovali vysoké provize za propůjčení vývozní licence.¹²³

¹²² Pozn. V roce 1993 v Praze na Hlavním nádraží zemřel Peruánec. Po provedené pitvě bylo zjištěno, že měl v žaludku několik desítek balíčků kokainu a jeden se mu při přepravě protrhl. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 246.

¹²³ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 249 – 257.

7.7 Africký organizovaný zločin působící na území České republiky

Africké skupiny organizovaného zločinu se na našem území zabývají mimo jiné najímáním kurýrů k pašování drog. Těmto kurýrům říkají „muly“. Čeští občané nebo další občané střední a východní Evropy jsou totiž pro tyto zločinecké skupiny levnější, a příliš se nezabývají hrozícími tresty v zemích, přes které budou pašované drogy převážet. Za nejsilnější africké skupiny, které se zabývají touto kriminální činností, jsou považovány ty nigerijské. **Nigerijské skupiny organizovaného zločinu** stojí také za nejznámějšími případy pašování drog z Thajska pachateli **Emilem Novotným** a **Radkem Hanykovicem**. S nigerijskými zločineckými skupinami také úzce souvisí konání mezinárodní konference pořádané Národní protidrogovou centrálou. V této souvislosti je důležité zmínit, že Českou národní protidrogovou centrálou byla rozkryta struktura skupiny organizovaného zločinu s mezinárodním přesahem, ve které působil Nigerijec žijící v Bangkoku, a další Nigerijci, kteří působili ve Spojených státech amerických, České republice a v Nizozemsku. Pro svou konspiraci Nigerijci používají důmyslné přezdívky, a tak bylo pro orgány činné v trestním řízení velmi obtížné výše uvedenou zločineckou skupinu rozkrýt.

Další kriminální činností, kterou se zabývají **africké skupiny organizovaného zločinu**, jsou podvody¹²⁴. Afričané často využívají svých obchodních schopností a předstírají nevědomost, aby vzbudili u Evropanů pocit jakési nadřazenosti, a následně je podvedou. Na podporu důvěryhodnosti a „serióznosti“ jejich obchodů si najímají tzv. „**business rooms**“ v prostorách nigerijských ambasad, takže na podvedené podnikatele vytváří dojem příležitosti výhodného obchodu. Objevily se také informace, že africké skupiny organizovaného zločinu zakládají falešné humanitární organizace a fondy, které jsou následně nenávratně vytunelovány. Další jejich kriminální činností je mimo jiné falšování platebních karet, listin a různé firemní komunikace. Nejznámější

¹²⁴ Pozn. Tyto typické podvody jsou známy jako „Podvody 419“, dle paragrafu nigerijského trestního zákoníku. Blíže: Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 329 – 330.

případy těchto podvodů jsou prováděny na základě písemného oslovení dopisem, v němž je podvedeným lidem přislíbena vysoká provize za vyvezení peněz ze země, nebo vysoká odměna za účast na výhodném obchodu se státní účastí. Podvedení naivně sdělí své firemní údaje a čísla bankovního spojení, což Afričané neprodleně využijí pro padělání bankovních příkazů a následného odčerpání finančních prostředků z bankovních účtů. Dalším trestnou činností afrických zločineckých skupin je nalákání Čechů do Afriky za účelem velmi výhodného obchodu. Čeští občané jsou v Africe následně okradeni a násilím donuceni k podpisům směnek nebo jiných listin. Čeští občané jsou také africkými zločineckými skupinami využíváni k legalizaci výnosů z trestné činnosti tím, že za provizi poskytnou svůj bankovní účet k finančním operacím, když často ani netuší, že se svým jednáním vystavují trestnímu stíhání. Za zmínku dále stojí realizované podvody Kamerunců s údajným rozmnožováním peněz speciální barvou. Těmito podvody založenými na naivitě a hlouposti byla českým občanům způsobena škoda nejméně ve výši osmi miliónů korun. Obchod se zbraněmi, lidmi a pašovaným zbožím, lze také řadit mezi podstatnou část kriminálních činností Afričanů na našem území.¹²⁵

Podle výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, se skupiny organizovaného zločinu pocházející z Nigérie zabývaly v roce 2009 na území České republiky kriminálními aktivitami jako je drogová trestná činnost, nelegální migrace a poslední dobou také prostituci.¹²⁶

¹²⁵ Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003, str. 317 – 338.

¹²⁶ Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 36.

8. Kořeny světového organizovaného zločinu

Organizovaná kriminalita má své kořeny, které vychází z různých zemí se specifiky jejich uspořádání a způsobem provádění určitých kriminálních činností. Geneze organizovaného zločinu vzešla velmi často z nuzných podmínek obyvatelstva a jejich skrytého boje proti cizí nadvládě. V sedmnáctém století, kdy národy musely čelit cizímu područí, rostla sociální nerovnost obyvatelstva, odpor proti cizím vládám, a začaly poprvé vznikat tajné spolky. Jednalo se buď o spolky založené na rodinném (pokrevním) svazku, nebo na nepokrevním svazku se složením krevní přísahy spolku. Všechny spolky měly obdobnou strukturu a podobné cíle. Vysoký stupeň konspirace a organizovanosti s vlastním velmi přísným sankčním systémem měl za následek, že tyto spolky byly téměř neodhalitelné. Hlavním cílem těchto spolků až do devatenáctého století bylo, nastolení sociální spravedlnosti a zbavení se cizí nadvlády.

Po politických změnách v druhé polovině devatenáctého století postupně ztrácely tajné spolky svůj původní smysl. Právě v tomto období se tyto tajné spolky začaly orientovat na dosahování zisku a vlivu na společnost prostřednictvím organizovaného zločinu, k čemuž jím pomáhala jejich zkušenost s konspirací, vysoká organizovanost a tvrdá disciplína.

Jestliže jsem uvedl, jaké zločinecké organizace na našem území operují, je také neméně důležité popsat, nejen z jakých kořenů vychází mezinárodní organizovaný zločin působící v České republice, ale v neposlední řadě také to, co vlastně bylo důvodem vzniku těchto zločineckých organizací.

8.1 Čínské kořeny organizovaného zločinu

Za průkopníka tajných společenství lze považovat **Čínu**, kdy genezi tajných společenství lze pozorovat již v době **dynastie Han** (206 př. n. l. – 220 n. l.). Prostý utlačovaný lid nemohl působit na horní vrstvy jinak než z ilegality. Nejznámějším spolkem byla tzv. „**Společnost tří v jednom**“ (Sanhe – Hui) neboli „**Triade**“. Ve svém znaku měla v trojúhelníku nebe, zemi a člověka. V Číně byly zakládány také tzv. „**velké rodiny**“. V čele každé velké rodiny byl „velký bratr“ (Daih – Lo). Přijetí do velké rodiny bylo rituální, založené na krevní přísaze. Boje proti mandžuské dynastii, proti Britům a Francouzům v opiových válkách v polovině devatenáctého století a následná ztráta Honkongu vyvrcholila v nenávist k cizincům v tzv. Boxerské povstání. Dlouhá občanská válka měla takový důsledek, že z tajných politických spolků se následně staly spolky organizovaného zločinu. Hlavním zdrojem příjmu těchto spolků byl obchod s opiem, hazardní hry, obchod se zbraněmi, únosy, obchod s otroky a vydírání. Zanedlouho se vedení a hlavní část spolků přemístili do Honkongu, ze kterého řídily svou kriminální činnost. V Honkongu byl nejznámější tajný spolek s názvem „**14K**“, jenž vznikl z kwantungské Druhé lóže. Po válce o moc přímo v samotném Honkongu, zůstali mezi těmito kriminálními spolky pouze tři hlavní kriminální organizace, které si rozdělili moc, teritoria a druhy páčání trestné činnosti. Jedná se o triadu „**Sun Yee On**“ o přibližně 30.000 členech, „**Wo Sing Wo**“ o přibližně 25.000 členech a „**14K**“ o přibližně 20.000 členech. Tyto triady působí po celém světě včetně České republiky dodnes s téměř nezměněnou strukturou a způsobem jejich vedení.¹²⁷

¹²⁷ Blíže: Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 22 – 28.

8.2 Japonské kořeny organizovaného zločinu

Japonské kořeny organizovaného zločinu lze prvně zaznamenat na začátku sedmnáctého století, kdy po dlouhé občanské válce zůstaly samurajové bez podpory vládců. Zvýšená kriminalita a nízká ochrana vesnic a měst měla za následek, že si tyto obce najímali na svou ochranu bojovníky (tzv. „**machi – yako**“). Nejznámějším machi – yako byl v sedmnáctém století **Banzuin no Chobei** z Edu (dnešního Tokya). Dále v této době tzv. „**Bakuto**“ (herci) založili kriminální organizaci s vlastní hierarchií, strukturou vedení, rituály a hodnotami, které jsou přísně dodržovány také v dnešní době v nástupnické zločinecké organizaci. Právě z této zločinecké organizace se zrodila asi nejznámější japonská zločinecká organizace „**Yakuza**“. Tento název vzešel z karetní hry, jenž provozovali bakuto. Tato karetní hra se nazývala „hanafunda“, a po třech nejhorších kartách této hry tj. osma „ya“, desítka „ku“ a trojka „za“ byli nazýváni nejdříve hráči, kteří prohrávali. Později se tak říkalo všem hráčům a nakonec je tak nazývána zločinecká organizace, které tento název zůstal dodnes.

Yakuza je přísně organizovaná zločinecká organizace. Její vládce se nazývá „**oyabun**“, jenž vládne své rodině velmi přísně a neomezeně. Každý nový člen je důkladně prověřován a prochází náročnou zkouškou. Povinností je složit Oyabunovi přísahu a striktně dodržovat pravidla zločinecké organizace.¹²⁸ Svě rituály dodržuje Yakuza v téměř nezměněné podobě po staletí až po současnost. Charakteristickým znakem vlastních členů Yakuzy je rituál „**Pozdravuji jingi**“, výrazné tetování celého těla a tzv. „**yubitsume**“.¹²⁹

¹²⁸ Pozn. Přísaha nových členů je následující: „Následuji tě, otče, ohněm a krví, i když moji vlastní rodiče budou hladovět nebo mne to bude stát život“. Pravidla, která musí členové dodržovat jsou: a) Nedotýkat se manželky jiného člena b) Neprozradit tajemství organizace policii c) Chránit do krajnosti loajalitu vůči organizaci a spojení oyabun – kobun.

¹²⁹ Pozn. „yubitsume“ vychází z držení japonského meče, kdy právě spodní prsty tj. prostředník, prsteník a malíček svírají meč nejsilněji, a zbylé dva prsty jsou povolené. Uříznutí malíčku, má za následek horší držení meče, oslabení v boji a nutnost se tak spolehnout na ostatní členy Yakuzy. Cílem je zájem celku a nikoli jednotlivce s tím, že každý člen se může spolehnout na svou ochranu od ostatních. Viz. [online], [cit. 10. 06. 2011], Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Yubitsume>.

Od svého vzniku se Yakuza výrazně zmodernizovala. K provozování hazardu, prostituce, placené ochrany a nájemních vražd přidala Yakuza také legální podnikání ve stavebnictví a průmyslu. Své vysoké zisky investuje do politiky a prosazuje své zájmy také prostřednictvím nadnárodních finančních skupin. Podpora politiků a financování politických stran přináší Yakuze podíl na státních zakázkách. Po roce 1948 začala Yakuza podporovat konzervativní moc zaměřenou zejména proti komunismu. Uvádí se, že v šedesátých letech 20. století měla Yakuza téměř 185 tisíc členů. V roce 1992 byly v Japonsku prosazeny zákony na podporu boje proti členům Yakuzi (tzv. „boryokudan“) ¹³⁰ Pro Japonskou vládu pak bylo překvapením, když po zásahu státu proti této zločinecké organizaci, byly pořádány dokonce protivládní demonstrace.

V současné době se uvádí, že má Yakuza více než 100.000 členů, kteří jsou organizováni do více než osmdesáti kriminálních skupin. Nejsilnější skupiny pak jsou **Jamaguči-gumi**, **Inagawa-kai** a **Sumijoši-kai**. Za kmotra kmotrů je v současné době považován **Masatoši Kumagai**. Yakuza velmi mohutně expanduje do celého světa prostřednictvím realitních společností, finančních skupin a bankovních domů. Po celém světě skupuje nejdražší nemovitosti a v Austrálii většinově ovládá přímořská letoviska. Není náhodou, že se aktivity Yakuzi také zaměřily na celý bývalý východní blok. Yakuza působí mimo jiné na Ukrajině, v Rusku, Maďarsku, v Rumunsku, Bulharsku, Polsku, Slovensku a v neposlední řadě v České republice. Kriminální činnosti jako praní špinavých peněz, prostituce, nelegální hazardní hry, drogy a obchod se zbraněmi jsou stále významnými činnostmi této kriminální skupiny. ¹³¹ Paradoxem je, že Yakuza se snaží podporovat sociálně slabé obyvatelstvo prostřednictvím poskytování stipendií nemajetným studentům a finančně pomáhá obyvatelstvu při přírodních katastrofách. ¹³² Právě těmito podobnými způsoby, se snaží Yakuza, rozumně si přiklonit na svou stranu širší veřejnost.

¹³⁰ Pozn. „boryokudan“ jedná se o zločinecké skupiny v rámci Yakuzy, které páchají zejména násilnou trestnou činnost, Viz. [online], [cit. 10. 06. 2011], Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/74538/boryokudan>.

¹³¹ Blíže: Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, s. 28 – 32.

¹³² Viz. Zuboženým Japoncům pomáhá po tsunami i mafie, posílá jim vodu a jídlo, [online], [cit. 02. 05. 2011], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zubozenym-japoncum-pomaha-po-tsunami-i-mafie-posila-jim-vodu-a-jidlo-11y-/zahranicni.asp?c=A110325_115243_zahranicni_ipl.

8.3 Italské kořeny organizovaného zločinu

Kořeny organizovaného zločinu italských zločineckých skupin sahají až do konce osmnáctého století. Italské kořeny organizovaného zločinu jsou složeny ze tří hlavních větví zločineckých skupin. Jedná se o **Camorru**, **Sicilskou mafii** a **N'dranghetu**.

Slovo „**Mafia**“ původně vzniklo z nacionálního volebního hesla: „Morte alla Francia, Italia avela“, toto lze přeložit jako Francii smrt, oddech Itálii, což evokovalo v lidu svobodu, nezávislost a hrdost. Později již bylo toto slovo používáno s kriminálním nádechem právě pro členy zločineckých organizací.¹³³

Na konci osmnáctého století vznikaly tajné spolky jako např. „**Cabonaria**“, jejichž cílem bylo zejména bojovat proti napoleonské nadvládě. Dále okolo roku 1820 byl založen tajný spolek „**Camorra**“¹³⁴, který měl za úkol chránit vězně proti dozorcům. Ten, kdo měl zájem o ochranu Camorry, mohl do ní vstoupit a Camorra ho začala chránit. Vězni následně po svém propuštění založili pouliční Camorru, do které byli přijímáni noví členové až po uplynutí zkušební doby a vykonání uložené zkoušky. Jako zkoušku bylo nutné zpravidla vykonat vraždu, nebo jiný závažný zločin. Po složení zkoušky pak budoucí členové museli projít rituálním obřadem, který byl další podmínkou pro jejich přijetí. Pravidla Camorry jsou dodnes přenášena ústně a jejich porušení je trestáno smrtí. V případě, že se člen Camorry dožije šedesáti let, nebo se zraní, je o něj Camorrou dostatečně postaráno. Camorra se dělí na klany, které se rozdělují do skupin a frakcí. Jejím centrem je správní oblast Campangnia zejména Neapol, Salerno, Avellino, Caserta a Benevento. Odhaduje se, že v současné době má Camorra několik tisíc členů.¹³⁵ Camorra není výjimkou a stále se přizpůsobuje novým podmínkám pro páchání organizovaného zločinu s rostoucí expanzí do

¹³³ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 34.

¹³⁴ Pozn. Camorra znamená „spor“. Vyskytují se názory, že má arabské nebo pirátské kořeny. Existují také autoři, kteří se domnívají, že Camorra pochází z Garduny tj. tajné středověké španělské kriminální společnosti. V době nadvlády Španělů byly do Neapole deportovány španělské zločinci a ti Camorru do Neapole zavedli. blíže: Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 13.

¹³⁵ Blíže: Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, s. 33 – 36.

celého světa. Zabývá se těmi nejtěžšími zločiny jako je organizování prostituce, obchod s heroinem, vydírání, nájemné vraždy. Jejím finančnímu vlivu výrazně pomohlo, když Camorra v roce 1980 po zemětřesení v Irpinii odcizila z vládních fondů na obnovu Neapole milióny dolarů, které následně investovala do svých legálních aktivit po celé Evropě. O modernizaci Camorry také vypovídá skutečnost, že do čela frakcí tzv. „paranze“ dostávají také ženy jako např. Erminia Giulianová. Velmi výstižně charakteristiku Camorry popsal **Carlo Alfredo**, brigádní generál italské vojenské policie: „Kde je zisk, tam je vždy Camorra“.¹³⁶

Sicilská mafie má své kořeny, které sahají rovněž do konce osmnáctého století. Původně vznikla z boje proti koloniální nadvládě respektive odporu proti Bourbonům. Špatná situace rolníků, a z toho pramenící nepokoje mělo za následek, že si majitelé půdy najímali ozbrojené ochránce neboli tzv. výběřčí daní¹³⁷, kteří následně nutili chudé zemědělce, aby jim odváděli části úrody za jejich ochranu. Tito ozbrojení „ochránci“ se nazývali **mafiusové**, **malandrini** či **camorristi**. Sicilská mafie se již od počátku zaměřila na ochranu, vydírání, únosy a krádeže dobytka. Následně velmi nekompromisně získala monopol na importované zboží do Sicílie. Její aktivity postupně začaly zasahovat do politiky, a dokonce měla takový vliv, že dosazovala do funkcí policejní důstojníky a soudce. Dnešní sicilská mafie působí na celém světě včetně České republiky. Hlavní základnu má v Palermu odkud řídí své aktivity organizovaného zločinu po celém světě. Další základny má také v provinciích Trapani a Agrigento. V současné době je odhadováno, že sicilská mafie má několik tisíc členů po celém světě.¹³⁸ Přestože se italská vláda snaží bojovat proti této zločinecké organizaci silnou policejní represí a přijatými zákony, stále se jí nedaří tento velmi obtížný boj zvítězit.¹³⁹

¹³⁶ Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 14.

¹³⁷ Pozn. Výběřčí daní – „gabelottiové“ působili jako zprostředkovatelé mezi nepřítomnými statkáři a zemědělci. Byly to fiktivní vládci v jejich komunitách, kteří vydírali jak statkáře, tak drobné zemědělce. Později získávali také politickou moc. blíže: Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 12.

¹³⁸ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 33 – 36.

¹³⁹ Pozn. Ani tzv. velký soud v roce 1986 neměl vliv na potlačení sicilské mafie. Thommaso Buscetta porušil zákon omerty a díky jeho svědectví bylo odsouzeno 475 významných členů mafie, což ale nemělo dlouhodobý vliv na činnost této zločinecké organizace. blíže: Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 12.

Třetí větví italského organizovaného zločinu je zločinecká organizace s názvem „**N'drangheta**“, jenž pochází z Kalábrie respektive měst Goia, Tauro, Siderno, Catanzaro a Reggio Calabria. N'drangheta se dělí na buňky, které jsou pod správou kontrolního výboru. Působí po celém světě včetně Spojených států amerických.¹⁴⁰ Název N'drangheta je odvozen z řeckého slova pro „hrdinství“ a „ctnost“. N'drangheta je v současné době významným obchodníkem s narkotiky po celém světě a patří k významné zločinecké organizaci v prostředí obchodu se zbraněmi. Specializuje se na státní zakázky, a ukládání toxických a radioaktivních odpadů po celé Evropě. Své zisky následně investuje po celém světě do nemovitostí a dalších odvětví legálního podnikání. Předpokládá se, že tato zločinecká organizace má několik tisíc členů rozmístěných po celém světě. N'drangheta se organizuje do tzv. **n'driny** tj. rodiny o přibližně třiceti členech, v jejímž čele stojí šéf tzv. „**capobastone**“ (špice hole). V současné době je odhadováno organizací „**Direzione Investigativa Antimafia**“, která v Itálii bojuje proti organizovanému zločinu, že v Itálii působí více než 200 n'drin s ročním obratem převyšujícím 23 miliard euro.¹⁴¹

8.4 Americké kořeny organizovaného zločinu

Jednou ze zločineckých organizací, která působí po celém světě, a to včetně naší republiky je „**La Cosa Nostra**“.¹⁴² Tato zločinecká organizace byla založena italskými přistěhovalci ve Spojených státech amerických. Na přelomu osmnáctého a devatenáctého století spolu s přistěhovalci přicestovali do Spojených států amerických mimo jiné zločinci ze Sicílie, Neapole a Kalábrie. Tito přistěhovalci se nejprve podíleli na založení tajných společenství tzv. „**Bilé**

¹⁴⁰ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 36.

¹⁴¹ Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 14 – 15.

¹⁴² Pozn. La cosa Nostra znamená v překladu „Tato naše věc“.

ruky¹⁴³, které založili v roce 1907 v Chicagu. Následně v roce 1908 v New Yorku byl založen tzv. spolek „**Unione siciliano**“, který zanedlouho čítal již několik desítek tisíc členů.¹⁴⁴ Některé zdroje uvádí za genezi americké mafie **16. leden 1920**, když tento den vstoupil v platnost osmnáctý dodatek ústavy Spojených států amerických, který zavedl prohibici. Mafie se ve Spojených státech amerických okamžitě chopila příležitosti, a poptávku po alkoholu na takto velkém trhu uspokojovala. Vysoké zisky Mafie z tohoto nelegálního obchodování byly následně investovány do legálního podnikání a sloužily nejen k ovládnutí průmyslových odvětví, ale také k ovlivňování politiky včetně odborů. Nejznámějším šéfem mafie byl v této době Al Capone, který udržoval blízké vztahy s vlivnými lidmi. Al Capone nebyl přímo za organizovaný zločin nikdy trestně odsouzen, a stal se mu osudným až daňový únik, za který šel také do vězení. Dnešní **La Cosa Nostra** se zabývá tradičně vším, co přináší vysoké zisky tj. obchod s drogami, prostitucí, hazardem, obchodem se zbraněmi, nájemnými vraždami, vydíráním, únosy a dalšími zločiny.¹⁴⁵ V roce 1934 byl těmito zločinci dokonce založen tzv. „**National crime syndikat**“. La Cosa Nostra je organizována do regionálních skupin (rodin). V současné době jsou nejvýznamnější rodiny v rámci této zločinecké organizace rodiny: Bonanno, Colombo, Gambino, Genovese a Luchese. Je odhadováno, že má v dnešní době přibližně 2.000 členů a dalších nejméně 20.000 spolupracovníků po celém světě.¹⁴⁶

¹⁴³ Pozn. „Bílá ruka“ měla své kořeny v tzv. „Černé ruce“ (mano nera) jenž byla formou vydírání. Oběť dostala dopis, ve kterém byla žádána o peníze pro odesílatele. V případě, že nebylo zapláceno, vystavoval se příjemce dopisu smrti od společnosti Černé ruky. Na dopise byla vždy otisknuta černá ruka jako podpis. blíže: Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 28.

¹⁴⁴ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 37 – 38.

¹⁴⁵ Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009, str. 28 – 36.

¹⁴⁶ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 37 – 38.

8.5 Kořeny organizovaného zločinu Ruska a dalších zemí bývalého Sovětského svazu

Geneze ruských skupin organizovaného zločinu má své kořeny již v období vlády ruského cara Petra Velikého. Uvádí se, že v Moskvě v této době bylo téměř 30.000 zlodějů. První kriminální skupiny byly vytvářeny z chudých rolníků, kteří opouštěli půdu a migrovali do měst. Již v této době vzniká indoktrinace, jsou vybírány finanční příspěvky, a je v kriminálním prostředí hojně používán zločinecký slang zvaný „**fenja**“. Pro svět profesionálních zločinců, kteří se výhradně živí zločinem, se ustálilo označení „**blatnyje**“. Muchin uvádí, že organizovaným zločinem se velkým počtu živili již kozáci ze Záporožské Síče. Tito kozáci napadali zejména ruské kupce při jejich cestě do Evropy.

Na konci devatenáctého století již bylo v Rusku pevným zvykem, že každou zločineckou organizaci vedl její boss, který organizoval její veškeré činnosti. Hlavním centrem organizovaného zločinu v Moskvě byl „Chitrov rynek“, který byl následně nahrazen „Tišinským rynkom“ respektive oba nahradil „Marjina roščá“.

Jako první zločinecká organizace, která měla hierarchickou strukturu je považována zločinecká organizace, která pochází z ostrova Sachalin, na němž byly vytvořeny čtyři skupiny trestanců. Hierarchie těchto čtyř skupin v téměř identické podobě byla následně rozšířena po celé říši až do roku 1917.¹⁴⁷

V souvislosti s organizovaným zločinem ruskojazyčných mafií je často používán termín „**vor v zakone**“¹⁴⁸. Odkud tento termín pochází, však není zcela

¹⁴⁷ Pozn. První skupina byla tzv. „španka“ nejnižší a všemi opovrhovaná; druhá skupina byla neutrální a patřili do ní tzv. „chrapové“, kteří se pohybovali mezi všemi vrstvami; třetí skupina se nazývala „ivani“, do které patřili násilníci a lupiči; čtvrtá skupina se nazývala „igroky“, ti byli vzdělání, žili na svobodě a živili se hazardem. blíže: Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 64.

¹⁴⁸ Pozn. Přijetí za vora v zakone do kasty bylo omezené s celou řadou formalit. Vor v zakone musel skládat přísahu: „Jako vězeň jsem si vybral cestu vorů a přísahám před sobě rovnými, že budu vorem hodným úcty a nikdy nebudu spolupracovat s čekisty.“ Dále měli tzv. „vorovský kodex“, který musí každá vor v zakone striktně dodržovat. Dalším znamením vora v zakone je charakteristické tetování jako například: srdce proklaté kinžálem nebo eso uvnitř kříže, nápis

přesně zjištěno. Nicméně se předpokládá, že se zrodil ve 30. letech dvacátého století. Jeho původem je svět profesionálních zločinců, jenž je úzce spjatý s životem v pracovních táborech, a vor v zakone je považován za nejvyšší autoritu tzv. „**prestupnovo mira**“.

V období SSSR byl organizovaný zločin úzce spjat zejména s účastí vlivných politických a řídicích špiček. Kriminalita organizovaného zločinu však měla v tomto období výrazně ekonomický charakter. Stát v této době prostřednictvím korupce a podvodů, a to převážně s finančními prostředky armády, přišel o nemalé finanční prostředky. Po rozpadu SSSR ruský organizovaný zločin, a také organizovaný zločin z ostatních zemí bývalé SSSR, velmi rychle exportoval do celého světa. V České republice patří ruskojazyčné mafie k mezinárodním organizovaným zločineckým skupinám s největším ekonomickým a násilným vlivem.¹⁴⁹

„Ne zabudu mat rodnuju“ případně další symboly. Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009, str. 70 – 73.

¹⁴⁹ Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003, str. 41 – 43.

9. Preventivní prostředky v boji proti organizovanému zločinu

9. 1 Strategie prevence kriminality

Stát je povinen k zajištění bezpečnosti svých občanů použít všechny zákonné prostředky k jejich ochraně a bezpečnosti. Tyto prostředky mají preventivní charakter, anebo podobu represivních opatření. Velmi důležitým nástrojem nejen v boji proti organizované kriminalitě, který by neměl být opomíjen je prevence. Prevence kriminality vychází z bezpečnostní politiky státu. V této souvislosti si dovoluji citovat Cesare Beccariu, jenž ve svém díle „O zločinech a trestech“ napsal *„Je lépe zločinu předcházet, než jej trestat“*. Česká republika, tak jako řada vyspělých států, se zabývá preventivní činností v oblasti kriminality, a již od roku 1996 přijímá střednědobé strategické materiály v oblasti její prevence. Od roku 2008 do roku 2011 byla bezpečnostní politika státu v oblasti prevence upravena prostřednictvím **„Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011“**, která upravovala prevenci od místní úrovně až po tu celorepublikovou. V této prevenci kriminality byl kladen důraz zejména na:

- **sociální opatření**, která jsou zaměřena na změnu sociálně ekonomického prostředí jedinců, rodin nebo různých skupin obyvatelstva z rizikových lokalit, které negativně působí na jejich chování,
- **situační opatření**, se zaměřují na prevenci kriminality prostřednictvím plánování městské výstavby z hlediska bezpečnosti obyvatel včetně aplikace technických zařízení za účelem snížení kriminality,
- **informování občanů a jejich aktivizace**, zahrnuje komunikaci s občany o bezpečnostní situaci, včetně zapojení občanů do zvyšování jejich bezpečnosti,
- **budování realizačních aktivit**, zajišťuje plnou podporu prevenčních aktivit od místních úrovní až po národní úroveň, včetně finanční podpory.

Prevenici kriminality lze dále rozdělit do více úrovní, a to na primární, sekundární a terciální. **Primární prevence** je zaměřena zejména na samotné kořeny delikvence a původ kriminálního chování se širokým zaměřením na obyvatelstvo. **Sekundární prevence** se zabývá již konkrétními rizikovými jedinci a skupinami s cílem zamezit jejich kriminálnímu jednání. **Terciální prevence** se zaměřuje zejména na práci s pachateli trestných činů včetně jejich obětí.¹⁵⁰

Aktuální **Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015** si stanovila následující strategické cíle a priority:

1. Snižování míry a závažnosti trestné činnosti a zvyšování pocitu bezpečí občanů.
2. Snížení výskytu delikventní činnosti u cílových skupin definovaných ve Strategii, nebo jejich ochrana.
3. Efektivní a koordinovaný systém prevence kriminality.
4. Komplexní přístup v komunitách postavený na spolupráci obce, Policie ČR a dalších subjektů.¹⁵¹

Strategie prevence kriminality jsou důležitým preventivním nástrojem státu, jelikož se snaží eliminovat kriminalitu včetně té organizované již v samém počátku. Nerepresivní preventivní politikou se stát snaží působit nejen prostřednictvím veřejné sféry, ale zahrnuje také soukromoprávní subjekty s dosahem do všech sfér života občanů. Z průzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci vyplývá, že většina pachatelů trestných činů spáchaných ve zločinném spolčení (dnes OZS) jsou recidivisté, kteří začali s méně závažnou kriminalitou již v mladém věku svého života, a tak právě prevence může být rozhodujícím faktorem pro snížení nejen organizované trestné činnosti.¹⁵²

¹⁵⁰ Ministerstvo vnitra, Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011, [online], [cit. 11. 07. 2011], Dostupné z:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>.

¹⁵¹ Ministerstvo vnitra, Strategie prevence kriminality na léta 2012 až 2015, [online], [cit. 15. 06. 2013], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx>.

¹⁵² Scheinost, M., Netík, K., Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 91.

9. 2 Vládní koncepce boje proti organizovanému zločinu

Dalšími důležitými nástroji v boji proti organizovanému zločinu jsou **Koncepce boje proti organizovanému zločinu**, které schvaluje vláda ČR. Jednou z nich je Koncepce boje proti organizovanému zločinu pro roky 2008 až 2011. Tento dokument zpracovaný ministerstvem vnitra nahradil **Aktualizovanou koncepci boje proti organizovanému zločinu** přijatou usnesením Vlády ČR č. 1044 ze dne 23. října 2000. Koncepce boje proti organizovanému zločinu vycházela z policejních expertíz a dalších odborných studií, které se zabývají touto problematikou, a dále upravovala přijímání, vyhodnocování a aktualizování účinných opatření v boji proti organizovanému zločinu. Koncepce boje proti organizovanému zločinu se mimo jiné zabývá hodnocením předešlé Koncepce, a v závěru jsou uvedena nově navržená opatření pro boj s organizovaným zločinem, včetně jejich účelu. Součástí dokumentu je také příloha, ve které jsou uvedeny přesné termíny pro zavedení opatření včetně institucí, které je mají za úkol splnit.¹⁵³

Další aktuální **Koncepcí boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014**, schválila vláda ČR svým usnesením ze dne 10. srpna 2011, č. 598. Tato nová koncepce opět definuje aktuální hrozby ze strany organizovaného zločinu, popisuje aktuální trendy struktur zločineckých skupin a jejich nelegálních činností. Předmětná koncepce se dále zabývá úrovní hodnocením mezinárodní spolupráce v oblasti mezinárodního boje proti organizovanému zločinu. Vládní **Koncepce klade důraz na to, že boj proti organizovanému zločinu je úkolem vlády ČR, který je zajišťován orgány veřejné moci na více úrovních strategické, analytické, operativní a podpůrné.**

Ministerstvo vnitra ve spolupráci s dalšími ministerstvy je odpovědné za strategickou úroveň. Od roku 1995 vytváří odbor bezpečnostní politiky

¹⁵³ Koncepce boje proti organizovanému zločinu, schválená Vládou ČR dne 23. ledna 2008, usnesením č. 64, Praha 2008, [online], [cit. 12. 07. 2011], Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/koncepce-organ_zlocin.pdf.

Ministerstva vnitra a následně vládě předkládá ke schválení Koncepti boje proti organizovanému zločinu. Ministerstvo vnitra se dále zúčastňuje mezinárodních jednání v této oblasti. Jeho odbor bezpečnostní politiky se dále podílí na analytické úrovni spolupráce s ostatními odbory Ministerstva vnitra, policejními orgány ČR a zpravodajskými službami.

Policejní prezidium ČR s dalšími útvary policie ČR včetně zpravodajských služeb zajišťuje analytickou úroveň boje proti organizovanému zločinu. Služba kriminální policie a vyšetřování má odpovědnost za výkon kriminálně analytickou činnost. Sleduje a vyhodnocuje situace, analyzuje možné hrozby, sbírá a hodnotí informace pro prevenci a boj s organizovaným zločinem s ohledem na jeho další vývoj.

Specializované útvary policie ČR a Celní správa ČR zajišťují operativní úroveň prevence a boje proti organizovanému zločinu.

V rámci policie ČR se bojem s organizovaným zločinem zabývají zejména:

- **Útvar pro odhalování organizovaného zločinu**, který odhaluje organizovanou a závažnou trestnou činnost kriminálních skupin v oblasti násilné kriminality, vydírání, nástražných výbušných systémů, nedovoleného obchodování se zbraněmi, výbušninami, štěpnými materiály a dalšími nebezpečnými látkami, nelegální migrací, obchodu s lidmi, terorismu a extremismu, padělání a pozměňování peněz a dalších platebních prostředků, financování terorismu.
- **Národní protidrogová centrála**, se zabývá závažnou nebo organizovanou drogovou trestnou činností včetně trestných činů s tím souvisejících.
- **Útvar odhalování korupce a finanční kriminality**, který je zaměřen na závažnou a organizovanou hospodářskou, finanční a daňovou kriminalitu. Dále se zabývá korupcí a kriminalitou veřejných činitelů.

Celní správa ČR zajišťuje operativní úroveň prevence a boje proti organizovanému zločinu prostřednictvím odborů pátrání Generálního ředitelství

cel a Celního ředitelství za podpory Skupiny operativního nasazení Generálního ředitelství cel, Skupiny technické podpory Generálního ředitelství cel a Oddělení operativní dokumentace Generálního ředitelství cel.

Je třeba říci, že je velmi často terčem kritiky nekoordinovanost výše uvedených útvarů, nedostatek jejich vzájemné komunikace, což má za následek nedostatečné vyhodnocování informací jako celku.

Všechny **ústřední správní úřady, úřady územně samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, a organizační složky státu, soudy a státní zastupitelství** působí a mají podpůrné úkoly v oblasti prevence a boje proti organizovanému zločinu. Mezi další preventivní prostředky napomáhající v boji proti organizovanému zločinu lze také zařadit následující dokumenty:

- Strategie vlády v boji proti korupci,
- Národní strategie protidrogové politiky,
- Národní strategie boje proti obchodování s lidmi a materiál Problematika objasňování krádeží motorových vozidel v České republice.¹⁵⁴

9.3 Účinná lítost

Jako další formu prevence lze dle mého názoru chápat institut účinné lítosti, který je upraven v ustanovení § 362 TrZ. Ustanovení § 362 TrZ, upravuje zvláštní účinnou lítost, kterou může projevit pachatel trestného činu uvedeného v ustanovení § 361 TrZ. Podle ustanovení § 362 TrZ „**Kdo spáchá čin uvedený v § 361, není trestný, učinil-li o organizované zločinecké skupině oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu organizované zločinecké skupiny, než je uveden v § 361, mohlo být ještě odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i nadřízenému**“ Výše uvedené

¹⁵⁴ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna 2011, č. 598, o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, str. 15 – 18.

ustanovení TrZ je odrazem zájmu společnosti na předcházení páčání této závažné trestné činnosti, a v případě splnění zákonných podmínek zajišťuje pachateli trestného činu beztrestnost. Aplikací výše uvedeného jednoznačně převažuje zájem společnosti na ochraně před organizovaným zločinem oproti samotnému zájmu na potrestání pachatele.¹⁵⁵ Rovněž je možné v poměru subsidiarity uplatnit obecně polehčující okolnost podle ustanovení § 41 písmeno m) TrZ.¹⁵⁶

Podle mého názoru je správné, že v samotném TrZ není výslovně požadováno, aby pachatel trestného činu spáchaného podle ustanovení § 361 TrZ učinil oznámení o organizované zločinecké skupině **dobrovolně**, jelikož si v praxi takové oznámení umím představit pouze v případech, kdy již orgány činné v trestním řízení pachatele dopadly. Jen v naprosto ojedinělých případech, lze očekávat dobrovolný příchod pachatele organizované zločinecké skupiny s plným doznáním ex ante.

¹⁵⁵ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník II., § 140 až 421, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 3051 – 3056.

¹⁵⁶ Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 477.

10. Represivní prostředky v boji proti organizovanému zločinu

Úkol zákonodárce definovat organizovaný zločin v zákoně a nastavit parametry jeho definice tak, aby mohl být účinně stíhán, je velice obtížný a vyžaduje hluboké znalosti dané problematiky. Správné nastavení parametrů pro definici organizovaného zločinu je důležité zejména pro úspěch orgánů činných v trestním řízení, ale také v neposlední řadě pro ochranu pachatelů, kteří by tak mohli být případně nedůvodně sankciováni ve spojení právě s organizovaným zločinem. Z hlediska trestního práva bylo nutné definovat pojmy jako „**organizovaná skupina**“, „**zločinné spolčení**“, „**organizovaná zločinecká skupina**“ a také **pachatele, který spáchal trestný čin ve prospěch zločinného spolčení resp. organizované zločinecké skupiny**. V následujících kapitolách se proto pokusím výše uvedené právní instituty a s nimi spojené právní definice uvést tak, jak byly zaváděny do našeho trestního práva.

10.1 Právní úprava organizovaného zločinu v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Pojem organizovaný zločin se dostal do našeho práva prostřednictvím zákona č. **152/1995 Sb.**, který novelizoval zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „TZ“). Tato novela vycházela z důvodové zprávy, podle které organizovaný zločin, je tzv. „**vyšší formou trestné činnosti**“, kterou páchají převážně pachatelé s vysokou odbornou znalostí, mají ve zločinném spolčení mezi sebou hierarchické uspořádání funkcí s dělbou práce, vysokou organizací a koncepčností, pracují s vyspělým technickým vybavením, a působí na mezinárodní úrovni. Činnost tohoto zločinného spolčení je pak zaměřena na dosahování vysokého zisku, jenž je dále používán k financování další trestné činnosti nebo k legálnímu podnikání. Tato novela definovala tehdy v ustanovení

§ 89 odst. 20 TZ „zločinné spolčení“ jako: „**společenství více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na dosahování zisku soustavným páčáním úmyslné trestné činnosti**“. Toto ustanovení zákona definovalo zločinné spolčení jako vyšší formu společné trestné činnosti znaky, které jsou charakteristické pro organizovaný zločin.¹⁵⁷ Je třeba říci, že předchozí právní úprava v TZ, nebyla až do výše uvedené novelizace v boji proti organizovanému zločinu příliš účinná, jelikož bylo velice problematické postihnout založení zločinné organizace, a také jednání jejích členů ve prospěch této zločinecké organizace, a to zejména právě proto, že v této době nebylo ještě možné trestně postihnout činnost těchto členů ve prospěch zločinecké organizace jako vývojové stádium určitého trestného činu nebo jako účastenství na určitém trestném činu.¹⁵⁸

V přípravných verzích novelizace trestního zákona se také uvažovalo o širší definici zločinného spolčení, která by obsahovala také některé znaky inspirované kriminologickou literaturou, jako např. mezinárodní propojení nebo pronikání do mocenských struktur. Nakonec ale bylo od tohoto upuštěno z důvodu nežádoucího zúžení definice a následného obtížného dokazování. Dle právní teorie lze rozlišovat komplot u činů individuálně určitých, a tlupu u činů individuálně neurčitých. Již v roce 1885 v zákoně o třaskavinách byly obě tyto formy obsaženy, když hlavním důvodem této úpravy byla teroristická činnost. V definici zločinného spolčení podle ustanovení § 89 odst. 20 TZ však byla obsažena obě tato spolčení. Naopak např. rakouské právo v ustanoveních § 277 a § 278 rakouského trestního zákona rozlišuje nadále obě tyto formy.¹⁵⁹

Novelizace TZ učiněná zákonem č. 152/1995 Sb., tak mimo jiné přímo zavedla definici pachatele trestných činů spáchaných ve prospěch zločinného spolčení a zároveň pro ně zavedla zvláštní způsob ukládání trestů odnětí

¹⁵⁷ Šámal, P., Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými, Právní rozhledy, 1995, č. 10, str. 394.

¹⁵⁸ Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 473 – 474.

¹⁵⁹ Dolenský, A., Poznámky k článku Dr. Šamala o organizovaném zločinu, Právní rozhledy, 1995, č. 11, str. 452.

svobody. Jako **pachatel** trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení byl podle ustanovení § 43 TZ definován ten, kdo

- **spáchal úmyslný trestný čin,**
- **bud' jako člen zločinného spolčení, nebo vědomě se členem zločinného spolčení, anebo v úmyslu zločinnému spolčení napomáhat,**
- **a to jestliže okolnosti takového činu nebo osoba pachatele podstatně zvyšují stupeň nebezpečnosti pro společnost.**

Z hlediska subjektivní stránky trestné činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení bylo tedy zřejmé, že pachatel musel spáchat úmyslný trestný čin, tedy trestný čin, pro který je podle ustanovení § 4 TZ, podmínkou úmyslné zavinění. Pokud se jednalo o trestné činy s možností jejich spáchání úmyslně nebo z nedbalosti, tak pro aplikaci podle ustanovení § 43 a § 44 TZ, připadala v úvahu pouze úmyslná varianta. Úmysl mohl být jednak přímý, nebo také nepřímý (eventuální). Úmyslný trestný čin spáchaný ve prospěch zločinného spolčení nemusel být dokonán a postačoval pouhý pokus. Příprava byla trestná v případě, že byly splněny podmínky stanovené v ustanovení § 7 TZ. Jestliže se jednalo o souběh více trestných činů, bylo možné aplikovat ustanovení § 43 TZ, pouze u úmyslných trestných činů.

Za člena zločinného spolčení byl považován každý, kdo byl součástí struktury a hierarchie zločinného spolčení s tím, že se může jednat bud' o hlavního šéfa, nebo pouze o nejnižší postaveného poslíčka plnícího toliko jednotlivé příkazy bez znalostí celé organizace. Je zřejmé, že na pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení bylo nazíráno nejen jako na pachatele nebo spolupachatele, ale také jako na účastníka ve smyslu ustanovení § 10 TZ, když člen zločinného spolčení nemusel být formálním způsobem přijat, nebo ani nemusel formálně přistoupit k zločinnému spolčení, ale stačilo pouze fakticky vstoupit a vyvíjet činnost v jeho prospěch.

Kromě člena zločinného spolčení byl za pachatele trestného činu v jeho prospěch také považován ten, kdo se vědomě se členem zločinného spolčení takového činu dopustil. Spáchat trestný čin ve prospěch zločinného spolčení vědomě se členem zločinného spolčení mohl pachatel jednak jako spolupachatel,

nebo jako účastník. Základním předpokladem pak byla skutečnost, aby tento pachatel věděl, že nejméně jedna osoba je členem zločinného spolčení. Pachatel tohoto trestného činu si musel být vědom, že páchá trestný čin ve prospěch zločinného spolčení alespoň z hlediska skutkových okolností, které mají znaky zločinného spolčení. Samotné právní hodnocení nemělo vliv na jejich vědomí. Pachatel ani nemusel vědět, že určité spolčení je orgány činnými v trestním řízení považováno za zločinné.

Ohledně pachatele trestného činu, který měl úmysl zločinnému spolčení napomáhat, byla podstatná skutečnost, jestli tento pachatel svým jednáním měl úmysl podpořit založení, trvání nebo rozvoj zločinného spolčení. Za napomáhání zločinnému spolčení bylo možné považovat mimo jiné také ztěžování a maření odhalování trestné činnosti zločinného spolčení, anebo jejich členů, či jiná forma podpory.

Materiální podmínka tj. podstatné zvýšení stupně nebezpečnosti činu pro společnost v případě spáchání trestného činu ve prospěch zločinného spolčení a naplnění formálních znaků musela být pravděpodobně vždy splněna, jelikož již samotná závažnost spáchání trestného činu ve prospěch zločinného spolčení je společensky vysoce nebezpečná.¹⁶⁰ Ke splnění materiální podmínky pachatelství trestného činu ve prospěch zločinného spolčení, spočívající v podstatném zvýšení společenské nebezpečnosti úmyslného trestného činu podle ustanovení § 43 TZ, bylo dostatečné, jestliže k osobě pachatele nebo ke konkrétním okolnostem úmyslného trestného činu, toto jednání překračovalo svou konkrétní společenskou nebezpečností horní hranici trestní sazby odnětí svobody stanovené ve zvláštní části trestního zákona pro tento úmyslný trestný čin.¹⁶¹

Označení pachatele podle ustanovení § 43 TZ, jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení, mělo pro něho za následek splnění obecné podmínky pro použití zvýšené trestní sazby podle ustanovení § 44 TZ.

¹⁶⁰ Šámal, P., Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými, Právní rozhledy, 1995, č. 10, str. 393 – 398.

¹⁶¹ Kratochvíl, V., Organizovaný zločin a novela trestního zákona č. 152/1995 Sb., Právní rozhledy, 1996, č. 3, str. 91.

Podle tohoto ustanovení TZ se horní hranice trestní sazby odnětí svobody stanovená v trestním zákoně u pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení zvyšovala o jednu třetinu, a trest odnětí svobody byl uložen v horní polovině takto stanovené trestní sazby.

Podle Šámala okolností, která podmiňovala použití vyšší trestní sazby podle ustanovení § 44 TZ, bylo označení pachatele jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení podle ustanovení § 43 TZ, jakožto zákonného znaku kvalifikované skutkové podstaty. Tuto skutečnost bylo nutno následně uvést přímo v odsuzujícím rozsudku ve výroku o vině, a to i přes to, že toto nebylo výslovně uvedeno v ustanovení § 122 TrŘ.

V této souvislosti chci ještě upozornit na ustanovení § 40 odstavec 2 TZ, který také shora uvedenou novelou trestního zákona zavedl další důvod **mimořádného snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby** pro případy, jestliže odsoudil pachatele, který významně přispěl k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení nebo napomohl zabránit trestné činnosti, kterou ve prospěch zločinného spolčení jiný připravoval nebo se o ni pokusil, jestliže vzhledem k možnostem nápravy pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti měl za to, že účelu trestu bylo možné dosáhnout i trestem kratšího trvání. Takové jednání mohl naplnit zejména pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení, který buď po samotném spáchání odhalil vlastní nebo cizí trestnou činnost spáchanou ve prospěch zločinného spolčení, nebo ten, kdo napomohl k zabránění trestné činnosti ve prospěch zločinného spolčení toho, kdo ji připravoval anebo se o ni pokusil.

Novelizace trestního zákona provedená zákonem č. 152/1995 Sb., také začlenila do trestního zákona nový samostatný trestný čin podle ustanovení § 163a TZ „**účast na zločinném spolčení**“. Tento samostatný trestný čin postihoval toho, kdo zločinné spolčení založil, účastnil se na něm, anebo zločinné spolčení podporoval, bez toho, aby byl spáchán trestný čin ve prospěch zločinného spolčení. Úprava obsažená v ustanoveních § 43 a § 44 TZ, se při

splnění podmínek ustanovení § 163a neuplatnila, a to v souladu se zákazem dvojího přičítání.

Ten, kdo dal podnět k dohodě, která vedla k založení zločinného spolčení nehledě na jejím pozdějším postavení v její hierarchii, byl zákonem považován za „**osobu zakládající zločinné spolčení**“. Forma této dohody mohla být jednak písemná nebo také pouze konkludentní. Vzhledem k tomu, že se jednalo o úmyslný trestný čin, tak byl také přímo nutný pachatelův úmysl k založení zločinného spolčení. Samotný úmysl jednotlivých pachatelů - zakladatelů se mohl vztahovat pouze ke skutkovým okolnostem, které naplňují znaky trestného činu podle ustanovení § 163a TZ, tj. založení zločinného spolčení definovaného v ustanovení § 89 odstavec 20 TZ. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nebylo podmínkou, aby si jednotlivý zakladatel vůbec uvědomoval, že formálně zakládá zločinné spolčení.

Za **osobu, která se na zločinném spolčení účastní**, pak byla považována taková osoba, která se účastnila na zločinném spolčení nejen svou trestnou činností, ale mohla se účastnit také činností legální, jako například daňovým poradenstvím, právním poradenstvím, nakupováním movitých nebo nemovitých věcí apod.

Za **osobu, která podporovala zločinné spolčení**, byla považována taková osoba, která pomáhala jednak zločinnému spolčení jako celku, anebo pouze jednotlivým členům zločinného spolčení, avšak v jeho zájmu. To vše za podmínky, že tato pomáhající osoba sama členem zločinného spolčení nebyla, jelikož by v případě opaku byla trestně odpovědná jako jeho člen.

Co se týká subjektivní stránky pachatelů trestného činu dle **§ 163a, odstavce 1 alinea druhá a třetí TZ**, tak bylo nutné, aby pachatel musel vědět, že se účastní na činnosti zločinného spolčení nebo podporuje spolčení, jehož znaky odpovídají definici zločinného spolčení dle § 89 odstavec 20 TZ, a musel být

s tím srozuměn.¹⁶² Podle Dolenského pouhá vědomá nedbalost nebyla dostačující, jelikož bylo v zákoně výslovně uvedeno „vědomě“, a tedy zde nedbalost nepřicházela v úvahu.¹⁶³

K dokonání trestného činu podle ustanovení § 163a TZ nebylo podmínkou páchat soustavnou úmyslnou trestnou činnost. Jestliže však člen zločinného spolčení nebo osoba, která zločinné spolčení podporovala, spáchala jiný úmyslný trestný čin, bylo třeba jí potrestat jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení podle ustanovení § 43 TZ.

Prostřednictvím ustanovení § 163b TZ, pak byla upřednostněna ochrana společenských zájmů ohrožovaných trestnou činností spáchanou ve prospěch zločinného spolčení před zájmem na potrestání pachatele trestného činu podle ustanovení § 163a TZ. Zvláštní ustanovení o účinné lítosti, bylo prevencí před pácháním trestných činů ve prospěch zločinného spolčení. Podle ustanovení § 163b TZ, **„Kdo spáchal čin uvedený v § 163a, nebyl trestný, učinil-li o zločinném spolčení oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu zločinného spolčení, než je uveden v § 163a, mohlo být ještě odstraněno. Voják mohl takové oznámení učinit také veliteli nebo náčelníku.“** Důležité pro aplikaci tohoto ustanovení bylo, jestli v době, kdy bylo ohlášení podle předchozí věty provedeno, bylo ještě možné, nebezpečí hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem z jiného trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení odstranit. V případě, že však nebezpečí hrozící chráněnému zájmu trestním zákonem nebylo odstraněno z důvodů na pachatelově vůli nezávislých, i když v době pachatelova oznámení nebezpečí být odstraněno mohlo, byly podmínky o účinné lítosti pachatelem splněny.

Dalším institutem po výše uvedené novelizaci bylo ustanovení § 163c TZ, jenž upravoval tzv. **„beztrestnost agenta“**, který se účastnil na činnosti

¹⁶² Šámal, P., Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými, Právní rozhledy, 1995, č. 10, str. 393 – 398.

¹⁶³ Dolenský, A., Poznámky k článku Dr. Šamala o organizovaném zločinu, Právní rozhledy, 1995, č. 11, str. 452.

zločinného spolčení nebo zločinné spolčení podporoval. Takový agent nebyl pro trestný čin účastí na zločinném spolčení podle ustanovení § 163a odst. 1 TZ, trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení. Agent se nestal beztrestným, jestliže zločinné spolčení zosnoval nebo dokonce založil.

Poměrně rozsáhlá novelizace trestního zákona provedená zákonem č. 152/1995 Sb., nebyla jediná, neboť tento zákon ještě novelizoval **zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky**, ve znění pozdějších předpisů, a rozšířil mimo jiné tzv. „operativně pátrací prostředky“, jako je **předstíraný převod věci a použití agenta**. Definice policejního agenta byla obsažena rovněž v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Policejnímu agentovi a operativně pátracím prostředkům se budu více věnovat v další části této práce.

S výše uvedeným souvisela také novelizace zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, která byla rovněž provedena zákonem č. 152/1995 Sb., a zavedla opatření k předcházení, odhalování a postihu organizované trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení. Jedná se o ustanovení **§ 55 odstavec 2, § 209, § 87a, § 159a, § 384 odstavec 2, 3 TrŘ**, které dávají možnost za určitých podmínek orgánům činných v trestním řízení utajit svědka, provést záměnu zásilky, dočasně odložit trestní stíhání anebo možnost předběžně zajistit majetek či ho nechat propadnout nebo zabrat v rámci právního styku s jinými státy.¹⁶⁴ Institutu dočasného odložení trestního stíhání podle ustanovení § 159b TrŘ se budu věnovat rovněž v další části této práce.

Zákon č. **134/2002 Sb.**, který novelizoval TZ, následně upravil definici zločinného spolčení takovým způsobem, že zcela **odstranil jeden z jeho znaků, a to zaměření na dosahování zisku**. Tato změna podle důvodové zprávy byla nutná k tomu, aby se definice zločinného spolčení shodovala s jeho vymezením ve „**Společném opatření**“ přijatém Radou na základě článku K 3 Smlouvy o

¹⁶⁴ Šámal, P., Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými, Právní rozhledy, 1995, č. 10, str. 393 – 398.

Evropské unii, o ustanovení toho, že zapojení ve zločinecké organizaci je považováno v členských státech Evropské unie jako trestný čin. Nadále se již tedy přímo nevyžadovalo, aby ve všech případech zločinného spolčení, bylo účelem dosahování zisku, ale bylo možné, aby zločinné spolčení sledovalo cíl jako například negativně působit na chod státu, anebo případně nemělo žádný cíl, který by mohl být přesně vymezen.¹⁶⁵ Díky této novele se otevřela možnost stíhat mimo jiné zločinné spolčení typu teroristických organizací a extrémistických skupin s politickými nebo jinými destabilizačními cíli, které chtějí tyto spolčení dosáhnout zejména pácháním násilné trestné činnosti.

10.2 Právní úprava organizovaného zločinu v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon (dále jen „TrZ“) zavedl oproti svému předchůdci nově pojem „**organizovaná zločinecká skupina**“ (dále jen „OZS“), která je definována v ustanovení § 129 TrZ, jako **vyšší forma společné trestné činnosti**. Za **nižší formu společné trestné činnosti** oproti OZS a vůči ní subsidiární, je považována forma definovaná jako „**organizovaná skupina**“. Pojem organizovaná skupina je však vymezen toliko pomocí judikatury, a to jako „sdružení více osob (nejméně tři trestně odpovědných), v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení, jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho nebezpečnost pro společnost“.¹⁶⁶ Rozdílnost organizované skupiny a OZS je dána zejména účelem jejich vzniku. Zatímco organizovaná skupina může spáchat v krátké třeba pouze jediný trestný čin, OZS je založena na soustavném páchání úmyslné trestné činnosti s vysokým stupněm řízení včetně vlastní hierarchické struktury.

¹⁶⁵ Blíže: Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 134/2002 Sb., kterým se mění trestní zákon, ze dne 14. 06. 2001, Vláda ČR, Poslanecká sněmovna Parlamentu, str. 972.

¹⁶⁶ Viz: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR (R 53/1976-II.), Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 07. 1985, 11 To 51/1985 (R 45/1986), Rozhodnutí Nejvyššího soudu v ČR ze dne 15. 07. 2004, 5 Tdo 794/2004 (R 34/2005).

Dá se říci, že OZS funguje jako jakýsi zločinecký podnik.¹⁶⁷ Podle mého názoru termínu organizovaná zločinecká skupina se všemi znaky jejího vymezení, by více odpovídal termín „zločinecká organizace“, jelikož více vystihuje jeho samotnou podstatu tj. fungování jako „zločinecký podnik“.

OZS je prostřednictvím ustanovení § 129 TrZ definována jako **společenství více osob**

- a) s **vnitřní organizační strukturou**,
- b) s **rozdělením funkcí a dělbou činností**,
- c) které je zaměřeno na **soustavné páchání úmyslné trestné činnosti**.

Výše uvedené znaky OZS je třeba naplnit kumulativně, a každý z těchto znaků musí být bezpečně prokázán, což někdy bývá pro orgány činné v trestním řízení velmi obtížné, a v praxi to velmi často vede k tomu, že jsou pachatelé stíháni pouze jako organizovaná skupina. K naplnění znaků OZS je potřeba, aby se tato skupina skládala nejméně ze tří trestně odpovědných osob, když zásadně nepostačuje toliko dělba úkolů mezi jejími členy, ale jejím obligatorním znakem je také **vnitřní organizační struktura s rozdělením funkcí a činností**. Vnitřní organizační struktura je zpravidla založena na přísné subordinaci uvnitř skupiny s důslednou kontrolou a vymáháním vlastních pravidel. Dělba činností vychází z vnitřní organizace OZS a stupně její organizovanosti.

OZS musí být zaměřena na **soustavné páchání úmyslné trestné činnosti**, když je předpokládáno, že toto zaměření je zřejmé již při jejím založení. Nicméně pro trestní postih není vyžadováno, jestli vůbec k soustavnému páchání úmyslné trestné činnosti došlo. Za soustavné páchání trestné činnosti je pak považováno nepřetržité, opakované nebo pravidelné úmyslné páchání trestné činnosti trvající alespoň několik měsíců, nebo také páchání trestné činnosti, která navazuje obdobně na již předešlou páchanou trestnou činnost související s OZS. Předpokládalo se, že soustavné páchání úmyslné trestné činnosti OZS bude spočívat převážně v páchání drogových deliktů, organizování nelegálních her a

¹⁶⁷ Solnař, V., Fenyk, J., Císařová D., Vanduchová, M., Systém českého trestního práva, Novatrix, s. r. o., Praha 2009, první vydání, II: str. 403 – 404.

sázek, organizování prostituce, krádeží a vydírání v podobě racketeeringu nebo jiné násilné trestné činnosti. Soustavnost páchaní úmyslné trestné činnosti je tedy nutné posuzovat z pohledu celé OZS, a nikoli pouze jednotlivého člena.

OZS již nemusí být podle stávající úpravy zaměřena na dosahování zisku, ačkoli tak v praxi zpravidla činní. TZ tak předpokládá, že OZS může mít mnohem více cílů a zaměření, a to zejména rasistické, teroristické nebo jiné extrémistické cíle, anebo případně nemusí mít žádný cíl.¹⁶⁸

10.2.1 Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny

Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny je definován prostřednictvím ustanovení § 107 TrZ. Toto zákonné ustanovení vychází z toho, že naše trestní právo je založeno na individuální trestní odpovědnosti, a není možné trestat OZS jako celek, ale pouze konkrétní fyzické osoby, které se na OZS podílely. Ustanovení § 107 TrZ tedy dopadá na přímé realizátory, kteří se přímo podílí na činnosti OZS.

Pachatelem trestného činu spáchaného ve prospěch OZS je pachatel, který spáchal úmyslný trestný čin:

- a) jako **člen OZS**,
- b) vědomě se **členem OZS**,
- c) v **úmyslu napomáhat organizované zločinecké skupině**.

Případy uvedené v bodech a) až c) jsou sestupně v poměru subsidiarity. Pachatel úmyslného trestného činu spáchaného ve prospěch OZS, který spáchal jako **člen OZS**, je zpravidla začleněn do její organizační struktury, kterou zpravidla ani nemusí celou znát, nicméně je si vědom, že plní její úkoly (realizuje její poslání) a náleží k ní. Od tohoto je nutné odlišit spáchání

¹⁶⁸ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1229 – 1232.

úmyslného trestného činu členem OZS, který nesouvisí s posláním samotné OZS. Může se jednat například o neplacení výživného nebo napadení rodinného příslušníka z důvodu rodinných hádek. Je zřejmé, že tyto úmyslné trestné činy nemohou být z hlediska pachatele kvalifikovány podle ustanovení § 107 TrZ.

Pro vědomé spáchání úmyslného trestného činu **se členem OZS** je zřejmé, že již z jazykového výkladu se musí podílet na této trestné činnosti nejméně dvě trestně odpovědné osoby, z nichž jedna není členem OZS a druhá členem OZS je. Obě osoby jsou buď podle ustanovení § 23 TrZ spolupachatelé, anebo jedna z těchto osob je podle ustanovení § 24 TrZ účastníkem na trestném činu druhé osoby s tím, že jsou postihovány všechny formy trestné součinnosti neohledně na skutečnost, zda jsou tyto pachatelé stíháni ve společném řízení. Nepřímé pachatelství podle ustanovení § 22 odstavec 2 TrZ se na výše uvedené nevztahuje. Pachateli úmyslného trestného činu spáchaného vědomě se členem OZS musí být známo, že osoba se kterou trestný čin páchá je členem OZS, a není důležité, jak se tuto skutečnost dozvěděl, ani jestli to bylo motivem jeho jednání. Jelikož se jedná o spáchání úmyslného trestného činu ve prospěch OZS, tak musí být úmysl samotného pachatele obligatorně vztahován také na skutečnost, že páchá výše uvedený trestný čin, a proto v tomto případě nepřipadá v úvahu nedbalostní forma zavinění.

Jako třetí možnost předpokládaná ustanovením § 107 TrZ je spáchání trestného činu ve **prospěch OZS s úmyslem ji napomáhat**. Pachatel podle tohoto ustanovení není členem OZS, ani se členem OZS žádný trestný čin nespáchal, anebo od začátku nevěděl, že páchá trestný čin s tímto členem, nicméně ale spáchal trestný čin s úmyslem OZS napomáhat. Jeho jednání může spočívat v úmyslné podpoře OZS nebo jejich jednotlivých členů, usnadnění trestné činnosti OZS, zakrývání její nelegální činnosti a tím ztěžovat odhalení OZS nebo jejich členů apod. Pro trestnost tohoto pachatele je důležité jeho samotné vědomí, že z jeho trestného jednání bude nebo může mít prospěch OZS nebo její členové, neohledně na to o jaký prospěch se jedná. Prospěch pro OZS může být pachatelem získán jednak přímo jeho trestnou činností, nebo také pouze z výnosu, který pachatel získal prostřednictvím trestného činu.

Pokud pachatel nesplní podmínky uvedené v ustanovení § 107 TrZ, ale přesto se účastní na OZS, lze jeho jednání postihnout za tuto účast na existenci a činnosti OZS subsidiárně podle ustanovení § 361 TrZ. Dále je předpokládáno, že je možné kvalifikovat pachatele podle ustanovení § 107 TrZ, a současně ho v souběhu postihnout podle ustanovení § 361 TrZ. Pro kvalifikaci pachatele podle ustanovení § 107 odstavec 1 TrZ je však nutné hodnotit u každého ze sbíhajících trestných činů formální znaky samostatně.¹⁶⁹ Jedná se zejména o případy kdy například člen OZS je účasten na její činnosti tím, že padělá doklady.

Pokud však pachatel spáchal trestný čin jako člen organizované skupiny, jako například trestný čin nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, podle ustanovení § 283 odstavec 2 písmeno a) TrZ, nebo ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech podle ustanovení § 283 odstavec 4 písmeno c) TrZ, **je možné ho zároveň postihnout jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch OZS podle ustanovení § 107 odstavce 2 TrZ.**¹⁷⁰

10.2.2 Postih pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny

TrZ v ustanovení § 108 upravuje ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu ve prospěch OZS. Podle ustanovení § 108 odstavce 1 TrZ „**Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody stanovené v trestním zákoně se u pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny zvyšuje o jednu třetinu. Takovému pachateli soud uloží trest odnětí svobody v horní polovině takto stanovené trestní sazby odnětí svobody, nejsou-li zároveň splněny podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58.**“

¹⁶⁹ Tamtéž, str. 1100 – 1106.

¹⁷⁰ Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 468 – 470.

Zvláštní sazba trestu odnětí svobody vyměřená podle ustanovení § 108 TrZ je obligatorním následkem, jestliže pachatel naplnil kritéria podle ustanovení § 107 TrZ, a zároveň u něho nejsou dány podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle ustanovení § 58 TrZ. Tedy pokud jsou naplněna kritéria podle ustanovení § 107 TrZ, tak je soud povinen zvýšit horní hranici trestní sazby o jednu třetinu s tím, že pachateli uloží trest odnětí svobody v horní hranici takto zvýšené trestní sazby. Vypočítání dolní hranice trestní sazby vychází toliko z judikatury, když polovina součtu zvýšené horní hranice trestní sazby a dolní hranice základní trestní sazby je považováno za dolní hranici trestní sazby.¹⁷¹

Mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle ustanovení § 58 odstavec 4 TrZ je snahou zákonodárce motivovat pachatele k součinnosti s orgány činnými v trestním řízení k prevenci a odhalování organizovaného zločinu. Tato spolupráce může být pro orgány činné v trestním řízení velmi cenná, jelikož je pro ně značně obtížné proniknout, rozkrýt a potrestat tento druh závažné trestné činnosti. Pokud je pachatel podle ustanovení § 178a TrŘ označen jako spolupracující obviněný, tak to sice nevede k jeho absolutní beztrestnosti, ale bude se jednat buď o polehčující okolnost podle ustanovení § 41 písm. m) TrZ, anebo jeho chování povede právě k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody podle ustanovení § 58 odstavec 4 TrZ.¹⁷²

Naopak co se týká **zvýšení trestu odnětí svobody** ukládanému pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch OZS podle ustanovení § 108 odstavec 1 TrZ, a možnosti mu ještě tento trest odnětí svobody zvýšit podle ustanovení § 43 odstavce 1 věty první, odstavce 2 TrZ, nebo podle ustanovení § 59 TrZ, tak v tomto případě nejsou v odborných kruzích jednotné názory. Vzhledem k tomu, že to není výslovně upraveno, a s ohledem na smysl zpřísnění trestní sazby, zákazu analogie v neprospěch pachatele a nadměrné asperaci, není možné podle názoru Půryho dvakrát zvýšit horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody, a kumulovat tak dvě asperace, což znamená připustit tzv. „superasperaci“.

¹⁷¹ Viz.: Rozhodnutí nejvyššího soudu ČR (R 30/1964).

¹⁷² Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 693 – 695.

Naproti tomu profesor Šámal v určitých případech dvojí zvýšení základní trestní sazby připouští.¹⁷³ Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že na tuto otázku lze očekávat konečnou odpověď až pomocí judikatury, nicméně podle mého názoru, by bylo vhodnější tuto problematiku vyřešit explicitně přímo v zákoně.

Ustanovení § 108 odstavci 2 TrZ upravuje omezení horní hranice trestní sazby ukládaného trestu následujícím způsobem: „**Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může po zvýšení podle odstavce 1 převyšovat dvacet let. Při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí horní hranice převyšovat třicet let.**“ Výše uvedené zákonné ustanovení, tak dává možnost uložit pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch OZS trest odnětí svobody převyšující dvacet let, aniž by musely být splněny podmínky podle ustanovení § 54 odstavec 1, 2, TrZ pro uložení výjimečného trestu.¹⁷⁴ Je třeba zmínit, že v původně v platném znění TrZ nebylo až do novely TrZ, zákonem č. 306/2009 Sb., přípustné prolomení nejvyšší hranice trestní sazby, tedy dvaceti let.

Z procesního hlediska podle ustanovení § 120 odstavce 3 TrŘ je příslušný soud povinen ve výroku o vině, mimo jiné daného pachatele označit podle ustanovení § 107 TrZ jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch OZS. Dalším neblahým důsledkem odsouzení pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch OZS je také jeho zařazení podle ustanovení § 56 odstavec 2 písmeno d) TrZ, do věznice se zvýšenou ostrahou, přičemž jeho přeřazení do věznice s mírnějším režimem je možné toliko při splnění podmínek upravených v ustanovení § 57 TrZ.

¹⁷³ Srovnej: Šámal, P., Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými, Právní rozhledy, 1995, č. 10, str. 397 a Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1108.

¹⁷⁴ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1108.

10.2.3 Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině

Ustanovení § 361 zvláštní části TrZ upravuje trestný čin **účast na OZS** následujícím způsobem:

(1) Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k organizované zločinecké skupině určené nebo zaměřené k páčání vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, je-li vedoucím činitelem nebo představitelem organizované zločinecké skupiny určené nebo zaměřené k páčání vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(4) Ustanovení § 107 a 108 se na pachatele činu uvedeného v odstavcích 1 až 3 neužijí.

Je zřejmé, že stanovení § 361 TrZ odráží zájem společnosti na její ochraně před organizovaným zločinem, když objektem tohoto trestného činu je právě ochrana společnosti před touto vyšší formou trestné činnosti. Trestné podle tohoto ustanovení TrZ je nejen založení, ale také účast na OZS nebo její podpora. K naplnění subjektivní stránky tohoto trestného činu je potřeba úmysl. V případě založení OZS se musí jednat o úmysl přímý, ale v případě účasti na OZS anebo podpoře OZS postačí toliko úmysl nepřímý.

Za **založení OZS** je podle zákona považována jakákoli činnost, která má za následek vznik OZS, bez ohledu na to, jestli OZS prozatím svou činnost

nezačala vyvíjet. Založení OZS může také spočívat v pouhé transformaci legální organizace na OZS. Za zakladatele je považován ten, kdo prokazatelně se svou činností na vzniku OZS podílel, nehledě na formálním postavení zakladatele v samotné hierarchii OZS.

K postihu **účasti na OZS** postačí již pouhé členství v OZS aniž by musela nutně páchat jiné úmyslné trestné činy. Účast na OZS tak více dopadá na pomocné činnosti, které jsou sice legální, ale v konečném důsledku napomáhají celé OZS. Může se jednat zejména o činnosti, jako jsou například právní a ekonomické poradenství, správní „pomoc“ apod.¹⁷⁵

Za **podporu OZS** je pak považována jakákoli činnost, která napomáhá OZS jako celku, nebo případně toliko jejím jednotlivým členům.¹⁷⁶ Podporu lze chápat jednak v materiální podobě, anebo jako morální tj. pomocí sympatií, manipulací s veřejným míněním apod. Podstatné je, že se podpory OZS může dopustit toliko pachatel, který není členem OZS.

Ustanovení § 361 odstavec 2 TrZ dále upravuje okolnosti, které z důvodu vysoké společenské nebezpečnosti podmiňují použití vyšší trestní sazby, jestliže pachatel založil, podporoval nebo se zúčastnil OZS zaměřené na spáchání vlastizrady podle ustanovení § 309 TrZ, teroristického útoku podle ustanovení § 311 TrZ nebo trestného činu teroru podle ustanovení § 312 TrZ. Ustanovení § 361 odstavec 3 TrZ tvoří samostatnou skutkovou podstatu, když subjektem tohoto trestného činu musí být pachatel, který je vedoucím činitelem nebo představitelem OZS s rozsáhlou rozhodovací pravomocí. V ustanovení § 361 odstavci 4 TrZ je pak výslovně vyloučeno použití ustanovení § 107 a 108 TrZ na pachatele, který spáchal trestný čin podle ustanovení § 361 odstavec 1, 2, 3 TrZ, a to z důvodu zákazu dvojího přičítání té samé skutečnosti při aplikaci podle ustanovení § 107 a § 108 TrZ.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník II., § 140 až § 421, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 3051 – 3055.

¹⁷⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5Tdo 1071/2004.

¹⁷⁷ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník II., § 140 až § 421, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 3051 – 3055.

10.2.4 Další instituty trestního zákoníku napomáhající v boji proti organizovanému zločinu

Dalšími instituty, které napomáhají odhalení a potrestání pachatelů organizovaného zločinu jsou například uplatnění polehčující okolnosti obsažené v ustanovení § 41 písmeno m) TrZ, upuštění od potrestání podle ustanovení § 46 odst. 2 TrZ, a mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle ustanovení § 58 odstavce 4 TrZ.

Podle ustanovení § 41 písmeno m) TrZ „Soud jako k **polehčující okolnosti** přihlédne zejména k tomu, že pachatel přispěl zejména jako spolupracující obviněný k objasňování trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny“. Jedná se o polehčující okolnost, která má napomoci v boji proti vyšší formě trestné činnosti jako je organizovaný zločin. Myšlenkou tohoto ustanovení zákona je motivovat pachatele, aby při uplatnění principu „něco za něco“ pomohl orgánům činným v trestním řízení objasnit, rozkrýt, usvědčit apod. trestnou činnost spojenou s OZS. Spolupráce s pachatelem zejména ve věcech OZS může být velmi cenná, jelikož vyšetřování těchto trestních činů je velice nákladné a orgánům činným v trestním řízení se často nedaří dosáhnout uspokojivých výsledků nebo předejít spáchání dalších trestních činů a rozkrýt celou strukturu OZS, jelikož je u těchto zločineckých skupin velmi častá vysoká forma konspirace. Formy a způsoby jakými může pachatel napomoci orgánům činným v trestním řízení, nejsou v zákoně přesně vymezeny, a tak pokud jsou v souladu se zákonem, může být pomoci ve smyslu ustanovení § 41 písmeno m) TrZ téměř cokoliv. Z textu zákona vyplývá, že se toto ustanovení bude aplikovat zejména na spolupracujícího obviněného podle ustanovení § 178a TrŘ, ale není vyloučeno, aby se toto zákonné ustanovení aplikovalo také na ostatní pachatele. Ustanovení § 41 písmeno m) TrZ se uplatní subsidiárně, jestliže nebude důvodné postupovat podle ustanovení § 58 odstavce 4 TrZ. Je zřejmé, že hlavním kritériem pro výběr toho, jestli bude postupováno podle ustanovení § 41 písmeno m) TrZ nebo podle § 58 odstavce 4 TrZ, je význam pomoci pachatele

orgánům činným v trestním řízení právě v boji proti organizovanému zločinu.¹⁷⁸

Zákonem č. 193/2012 Sb., bylo novelizováno ustanovení § 46 TrZ, ve kterém při splnění dalších podmínek umožňuje u spolupracujícího obviněného využití institutu **upuštění od potrestání**. Soud tedy upustí od potrestání pachatele označeného jako spolupracující obviněný, jsou-li splněny podmínky stanovené v § 178a odst. 1 a 2 TrŘ a podal-li spolupracující obviněný jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny; ustanovení § 48 odst. 1 TrZ tím není dotčeno. Upustit od potrestání pachatele označeného jako spolupracující obviněný takto nelze, jestliže jím spáchaný trestný čin je závažnější než zločin, k jehož objasnění přispěl, jestliže se podílel jako organizátor nebo návodce na spáchání zločinu, k jehož objasnění přispěl, jestliže jím způsobil úmyslně těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jsou-li dány důvody pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody (§ 59 TrZ)

Ustanovení § 58 odstavec 4 TrZ umožňuje soudu **mimořádně snížit trest odnětí svobody** „pod dolní hranici trestní sazby také pachateli označenému jako **spolupracující obviněný**, který splnil stanovené podmínky podle jiného právního předpisu; přitom vezme v úvahu povahu trestného činu uvedeného v jeho doznání v porovnání se zvláště závažným zločinem spáchaným členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jehož dokonání pomohl zabránit anebo k jehož objasnění přispěl, dále význam takového jeho jednání, osobu pachatele a okolnosti případu, zejména zda a jakým způsobem se podílel na takovém zvláště závažném zločinu, jehož dokonání pomohl zabránit anebo k jehož objasnění se zavázal, a jaké následky svým jednáním případně způsobil. Omezením stanoveným v odstavci 3 přitom není vázán.“ Zatímco ustanovení § 41 písmeno m) TrZ se může uplatnit u jakéhokoliv pachatele trestného činu, tak ustanovení § 58 odstavce 4 TrZ, je možné aplikovat pouze na tzv. **spolupracujícího**

¹⁷⁸ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 468 – 469.

obviněného ve smyslu ustanovení § 178a TrŘ. Jelikož zákon č. **218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů**, ve znění pozdějších předpisů, neobsahuje v této věci zvláštní úpravu, tak se ustanovení § 58 odstavec 4 TrZ při jeho aplikaci uplatňuje také na mladistvé.¹⁷⁹

10.2.5 Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti a legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti

Dalším účinným nástrojem v boji proti organizovanému zločinu je postihování legalizování výnosů z trestné činnosti neboli tzv. „praní špinavých peněz“. OZS svou činností kumulují velké množství finančních prostředků, které se snaží všemi způsoby zlegalizovat. Tato jejich činnost je hrozbou nejen pro mezinárodní společenství, ale také pro jednotlivé země včetně České republiky. Toto protiprávní jednání je schopné postupně narušovat ekonomiku, nabourává volnou hospodářskou činnost ekonomických subjektů, způsobuje vážné škody fiskální politice státu, nabourává důvěru občanů ve stát a negativně působí na morálku jeho občanů. Další závažnou skutečností je, že zlegalizované prostředky, které pocházejí z trestné činnosti, OZS využívají dále na své nové zločinecké aktivity.

Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti, který je upraven v ustanovení **§ 216 TrZ** vychází zejména ze závazku České republiky vůči **Evropské úmluvě o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu**, která vstoupila v platnost pro Českou republiku 1. března 1997 na základě vyhlášky č. 33/1997 Sb.. Tato úmluva povazuje smluvní státy implementovat do svých právních řádů skutkovou podstatu trestného činu tzv. „praní špinavých peněz“. Zavedení zvláštní skutkové podstaty výše uvedeného trestného činu do našeho právního řádu je požadováno také **Společným opatřením přijaté Radou na základě článku K3 Smlouvy o Evropské unii o**

¹⁷⁹ Taktéž, str. 693 – 695.

praní špinavých peněz, identifikaci, sledování, zmrazování, zadržení a konfiskaci zisků ze zločinu. Předmětnou problematiku upravuje také **směrnice Rady Evropských společenství o prevenci využívání finančního systému za účelem prání peněz č. 91/308/EHS, rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie č. 2001/500/SVV o prání peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní.** Dále se touto problematikou zabývá **doporučení Výboru expertů Rady Evropy k hodnocení opatření proti prání špinavých peněz, zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.**¹⁸⁰

Podle stanovení § 216 TrZ se dopustí trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti ten: „Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

a) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, nebo

b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a), nebo

kdo jinému spáchání takového činu umožní,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty; spáchá-li však takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která pochází z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším“.

Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti na regulérnosti hospodářského života, a to zejména na regulérnosti finančního a kapitálového trhu. V tomto zákonném ustanovení jsou obsaženy dvě skutkové podstaty, které jsou naplněny, jestliže pachatel tohoto trestného činu buď zastírá původ, nebo jinak znemožňuje zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty, které byly

¹⁸⁰ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník II., § 140 až § 421, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1941 – 1954.

získané trestnou činností. U ustanovení § 216 TrZ se jedná z hlediska subjektivní stránky o úmyslný trestný čin.

Nedbalostní forma legalizace výnosů z trestné činnosti je upravena prostřednictvím ustanovení § 217 TrZ, který upravuje skutkovou podstatu tohoto trestného činu jako zvláštní formu účastenství. Předmětnou skutkovou podstatu lze naplnit také v případě, že pachatel nesplní některou z povinností stanovenou mu zákonem, a to zejména zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Z hlediska subjektivní stránky se jedná o nedbalostní trestný čin ve vztahu k ustanovení § 216 TrZ. Pachatel této nedbalostní formy nemůže být pachatelem hlavního tzv. predikativního trestného činu.¹⁸¹

¹⁸¹ Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 241 – 244.

11. Právní prostředky napomáhající v boji proti organizovanému zločinu upravené zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Trestní řád (dále jen „TrŘ“) obsahuje také mnoho ustanovení, které napomáhají orgánům činným v trestním řízení nejen v boji proti organizovanému zločinu. Lze do nich zahrnout jednak operativně pátrací prostředky, kterým se budu věnovat v další kapitole této práce, nebo také zákonné prostředky, které omezují dispoziční právo majitele k věcem, pokud mají orgány činné v trestním řízení podezření, že byly určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity, anebo jsou výnosem z trestné činnosti. Jestliže se jedná o věc důležitou pro trestní řízení (podle praxe také „věc doličná“), má osoba, která předmětnou věc drží tzv. **ediční povinnost**, nebo mu bude předmětná věc odňata.¹⁸² Jedná se o ustanovení § 66 TrZ propadnutí majetku, § 78 TrŘ povinnost k vydání věci, § 79 TrŘ odnětí věci, § 79a TrŘ zajištění peněžních prostředků na účtu banky, ustanovení § 79c TrŘ zajištění zaknihovaných cenných papírů, ustanovení § 79d TrŘ zajištění nemovitosti a ustanovení § 79e TrŘ zajištění jiné majetkové hodnoty. Dále lze orgány činnými v trestním řízení při objasňování skutečností důležitých pro trestní řízení nejen v souvislosti s organizovaným zločinem účinně aplikovat ustanovení § 86 TrŘ a zadržet zásilku, podle ustanovení § 87 TrŘ otevřít zásilku, podle ustanovení § 87a TrŘ zásilku zaměnit, anebo podle ustanovení § 87b TrŘ zásilku sledovat. Dalším dle mého názoru neméně důležitým procesním prostředkem při vedení trestního řízení pro zvlášť závažný zločin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, je aplikace ustanovení § 88 TrŘ odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Dalšími procesními prostředky v boji proti organizovanému zločinu jsou možnosti státu ochránit svědky, jelikož právě díky jejich svědectví ve spojitosti

¹⁸² Císařová, D., Fenyk, J., Grivna, T., a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Praha: ASPI, 2008, str. 268 – 269.

s trestnými činy spojenými s OZS, jim hrozí značná rizika. Jsou to právě svědci, jejichž svědectví může být klíčovým důkazním prostředkem k odhalení a potrestání této závažné kriminality. OZS často používají metody zastrašování svědků, a to nejen demonstrativní násilnou činností. Je tedy zájmem a povinností státu, aby zajistil těmto odvážným lidem ochranu, ale zároveň neporušil princip spravedlivého procesu a rovnosti zbraní. Obecně se svědek nebo poškozený může prostřednictvím ustanovení § 44a TrŘ domáhat informací u soudu nebo státního zástupce, a to v případě hrozícího nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě. Problematikou utajeného svědka a ochranou ústavně zaručených práv a svobod, se již v mnoha svých rozhodnutích zabýval Ústavní soud.¹⁸³ Utajení svědka v trestním řízení upravuje TrŘ ve více ustanoveních, jako například prostřednictvím ustanovení § 55 odstavec 2 TrŘ, když svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí; ustanovení § 65 odstavec 1 TrŘ zajišťuje utajení osobních údajů svědka při nahlížení do spisu; ustanovení § 101a TrŘ stanovuje postup při pochybnostech policejního orgánu o postupu při podání svědeckém výsledku podle ustanovení § 55 odstavec 2 TrŘ; ustanovení § 102a TrŘ při svědeckém výsledku osoby činné v policejním orgánu nebo policisty jiného státu, která byla použita v trestním řízení jako agent nebo se podílela na předstíraném převodu; ustanovení § 165 odstavec 2 a 3 TrŘ který ukládá policejnímu orgánu povinnost přijmout opatření k znemožnění zjištění identity svědka obhájcem obviněného; ustanovení § 200 odstavec 1 TrŘ a § 209 TrŘ, které upravují ochranu utajeného svědka při hlavním líčení.

Ochrana svědků je mimo TrŘ upravena také dalšími předpisy. Jedná se o **zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením**, který upravuje poskytování zvláštní ochrany chráněným a ohroženým osobám; **zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky**, který jednak obecně upravuje ochranu prostřednictvím ustanovení § 50 ZoP upravuje krátkodobou ochranu poskytovanou osobám, kterým hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí; dále **článek 23 pokynu obecné povahy nejvyššího**

¹⁸³ Blíže: Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 1999, sp. zn. III. ÚS 210/98, Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 2005, sp. zn. III. ÚS 501/04, Nález Ústavního soudu ze dne 6. června 2006, sp. zn. III. ÚS 291/03.

státního zástupce č. 8/2009 Sb., pokynů Nejvyššího státního zastupitelství, upravuje postup státních zástupců při ochraně svědka, osob podávajících vysvětlení nebo jejich osobě blízké; anebo výše uvedené upravuje **závazný pokyn policejního prezidenta č. 138/2001, kterým se upravuje postup policejních orgánů při provádění opatření k utajení totožnosti i podoby svědka nebo osoba podávající vysvětlení.**

Je třeba říci, že problematikou utajovaných svědků se již opakovaně zabýval Evropský soud pro lidská práva, a připustil, že „použití anonymního svědectví jako základu pro odsouzení není vždy neslučitelné s ÚLPS“. Je však zřejmé, že je složitým úkolem nalézt rovnováhu mezi právem na obhajobu a spravedlivým procesem vůči právům a zájmům svědků a poškozených.¹⁸⁴

11.1 Operativně pátrací prostředky v boji proti organizovanému zločinu

Pouze s účinnými nástroji mohou orgány činné v trestním řízení bojovat s organizovaným zločinem, který pro svou kriminální činnost využívá vysoké finanční prostředky a moderní technologie, což vede k jeho obtížnějšímu odhalení. Státy celého světa hledají způsob, jakým mohou proti organizovanému zločinu bojovat, ale zároveň je nezbytné zabránit tomu, aby svojí trestní politikou neporušovali základní práva a svobody. Této problematice se mimo jiné věnuje **Mezinárodní společnost pro trestní právo** (Association Internationale de Droit Pénal – AIDP), která na svém **18. Mezinárodním kongresu AIDP konaném v Istanbulu v září 2009**, jednala o použití operativně pátracích prostředků ve vztahu k lidským právům. Je nepochybné, že veškeré použití operativně pátracích prostředků musí být v souladu s dodržováním lidských práv, a zároveň pod důkladnou kontrolou justice.

¹⁸⁴ Repík, B., Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo, Praha, ORAC, 2002, str. 202.

Česká republika, jakožto jedna ze stran Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (dále jen ÚLPS) je ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky vázána jejím obsahem, ÚLPS má přednost před zákonem a je bezprostředně závazná. Při použití operativně pátracích prostředků musí být respektováno ustanovení článku 6 odst. 2 ÚLPS – tj. že vina obviněného musí být prokázána zákonným způsobem, článek 2 ÚLPS – právo na život, článek 3 ÚLPS – právo na respektování osobní integrity a lidské důstojnosti a článek 7 ÚLPS – dodržování principu zákonnosti a zákaz retroaktivity trestního zákona.¹⁸⁵ Podle Repíka je nezbytné zachovat dodržování spravedlivého procesu také u osob, která sami lidská práva porušují, a je nepřípustné, aby se na tyto osoby nevztahovala ochrana poskytovaná ÚLPS. Za každých okolností musí být státem vždy respektovány principy právního státu a základní principy trestního práva. Osoba, která sama porušuje lidská práva, nemůže jich být i přes to zbavena, což ostatně ve věci *Lawless v. Irsko* Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí potvrdil.¹⁸⁶ Při aplikaci operativně pátracích prostředků je třeba mimo jiné dodržovat zásadu „**zdrženlivosti či přiměřenosti**“, jelikož v trestním řízení by mělo být zasahováno do práv a svobod daných Listinou a mezinárodními smlouvami pouze pokud je to opravdu nezbytné. Tuto zásadu lze vyvodit vůči obviněnému také ze zásady presumpce neviny.¹⁸⁷

Novelizací TrŘ provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 01. ledna 2002 byly do TrŘ nově začleněny **operativně pátrací prostředky**. Jelikož samotné použití operativně pátracích prostředků se výrazně dotýká ústavně zaručených práv a svobod občanů, bylo nezbytností k zachování ochrany v mezích Ústavy a Listiny základních práv a svobod upravit nejvýznamnější operativně pátrací prostředky přímo v TrŘ, aby kontrola jejich použití byla pod kontrolou státního zastupitelství respektive justice. Podpůrné operativně pátrací prostředky jako jsou např. informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika nebo zvláštní finanční prostředky jsou nadále upraveny v zákoně o Policii ČR.¹⁸⁸

¹⁸⁵ Karabec, Z., Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta), Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2010, str. 5 – 10.

¹⁸⁶ Repík, B., Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo, Praha, ORAC, 2002, str. 84.

¹⁸⁷ Císařová, D., Fenyk, J., Grívna, T. a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Praha: ASPI, 2008, str. 72.

¹⁸⁸ Šámal, P., a kol., Trestní zákoník II., § 140 až 421, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 3058 – 3059.

Úprava operativně pátracích prostředků byla v pozměněné formě převzata z úpravy používání operativně pátracích prostředků obsažené v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Za operativně pátrací prostředky jsou považovány **předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta**. Operativně pátrací prostředky jsou orgány činnými v trestním řízení využívány zejména na začátku trestního řízení, avšak není výjimkou, že jsou využívány také v pozdější fázi trestního řízení.¹⁸⁹

Policejní orgán může být k použití operativně pátracích prostředků podle ustanovení § 158b TrŘ pověřen:

- a) příslušným ministrem,
- b) policejním prezidentem, jde-li o útvar Policie ČR,
- c) ředitelem, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství,
- d) ředitelem, jde-li o útvar Bezpečnostní informační služby,
- e) ředitelem, jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace.

11.1.1 Použití agenta

Použití agenta náleží do taxativního výčtu operativně pátracích prostředků uvedených v ustanovení **§ 158 b TrŘ**. Použití agenta a úpravu, která se tohoto úkonu v trestním řízení týká lze nalézt v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších přepisů; zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů – od 01. 01. 2009 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR; v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů; zákoně č. 148/1998 Sb., o utajovaných skutečnostech, ve znění pozdějších předpisů; v nařízení vlády č. 246/1998 Sb., kterým se stanoví seznamy utajovaných skutečností, ve znění pozdějších předpisů; dále interními akty řízení vydanými v působnosti policie a Ministerstva vnitra jako jsou závazné pokyny policejního prezidenta č. 194/2008, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních

¹⁸⁹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A., Trestní právo procesní, 4. aktualizované vydání, Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2006, str. 426.

týmů a skupin; č. 194/2008, kterým se upravuje postup při využití agenta; č. 201/2008, kterým se upravuje postup policejních orgánů při provádění opatření k utajení totožnosti i podoby svědka nebo osoby podávající vysvětlení; č. 196/2008, kterým se upravuje postup příslušníků Policie ČR při vyžadování, používání, ochraně a evidenci krycích dokladů.¹⁹⁰

Agent je definován podle ustanovení § 158e TrŘ jako „ **příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti.**“ Jedná se o policistu, který plní úkoly které mají vést k odhalování zločinů, za které TrZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, **trestných činů spáchaných ve prospěch OZS**, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle ustanovení § 226 TrZ, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle ustanovení § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 TrZ, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle ustanovení § 256 TrZ, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle ustanovení § 257 TrZ, pletichy při veřejné dražbě podle ustanovení § 258 TrZ, zneužití pravomoci úřední osoby podle ustanovení § 329 TrZ, přijetí úplatku podle ustanovení § 331 TrZ, podplacení podle ustanovení § 332 TrZ, nepřímého úplatkářství podle ustanovení § 333 TrZ nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Agentem může být příslušník Policie ČR nebo příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů, jehož úkoly za něho nemůže plnit nikdo jiný. Dále může být agentem také příslušník zahraničního bezpečnostního sboru. Agent může být nasazen toliko na návrh vrchního státního zástupce po povolení soudce příslušného vrchního soudu. **Pokyn nejvyššího státního zástupce č. 12/2003 v článku 30** stanovil, že vrchní státní zástupce musí vyžadovat od policejního orgánu údaje, a kontrolovat ho ohledně zákonnosti použití agenta a důvodnosti jeho nasazení. V případě, že důvody pro jeho použití pominuly, tak musí dát

¹⁹⁰ Karabec, Z., Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta), Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2010, str. 26.

policejnímu orgánu neprodleně pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta. Prostřednictvím ustanovení § 102a TrŘ poskytována agentovi zvýšená ochrana utajení jeho vlastní identity, jestliže je před soudem vyslýchán jako svědek. Dále je agent rovněž chráněn prostřednictvím ustanovení § 55 odstavec 2 TrŘ, v rámci protokolace úkonů v trestním řízení. V této souvislosti vzniká jakási třetí plocha mezi právem obviněného na řádnou obhajobu v souvislosti s ověřením pravdivosti skutkových tvrzení a věrohodnosti svědků, oproti ochraně práv a bezpečnosti svědků, o čemž se vede dlouhodobá diskuze.

Agent nemá v TrŘ taxativně stanovená svá práva a povinnosti, a je proto nezbytné vycházet z ostatních ustanovení trestního řádu, trestního zákoníku, zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Podle TrŘ má agent následující oprávnění:

- vystupuje se zastíráním skutečného účelu své činnosti,
- zastírá svou totožnost,
- volí při své činnosti takové prostředky, které jsou způsobilé k plnění jeho služebního úkolu,
- může žádat bez zbytečného odkladu součinnost od orgánů veřejné správy, jako například podle ustanovení § 75 odstavec 3 zákona o Policii ČR – zajištění vložení a vyjmutí potřebných údajů do informačních systémů vedených podle zvláštních zákonů,
- sleduje osoby a věci, včetně pořizování zvukových, obrazových a dalších záznamů, to vše v souladu s ustanovením § 158d TrŘ
- plní úkoly uložené mu řídicím orgánem.

Vzhledem k tomu, že organizovaný zločin působí na území České republiky mimo jiné prostřednictvím mezinárodních zločineckých vazeb, a je velmi často obtížné pro agenty policie ČR se infiltrovat do struktur OZS, tak podle ustanovení § 92 odst. 2, zákona o Policii ČR, lze na území České republiky použít příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru. K tomuto nasazení příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru musí dát souhlas policejní prezident a také příslušný orgán cizího státu. Agent rovněž může podle

ustanovení § 158e odst. 8 TrŘ působit v zahraničí. Působení agenta v zahraničí však musí předcházet povolení soudce vrchního soudu, na jehož základě o vyslání agenta rozhodne policejní prezident, v případě Generální inspekce bezpečnostních sborů její ředitel, a v neposlední řadě příslušný orgán cizího státu, to vše pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak.¹⁹¹ Generální inspekci bezpečnostních sborů upravuje **zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci ozbrojených sborů**.

Agent, který plní svůj úkol v rámci odhalování organizovaného zločinu se zpravidla podílí na činnosti OZS. Bez zákonné úpravy jeho nasazení by však byl za svou činnost trestně odpovědný. Z důvodu právní jistoty zákonodárce prostřednictvím ustanovení § 363 TrZ výslovně stanovil, ze kterých trestných činů agent v rámci své činnosti není trestný. Agent sice svou činností naplňuje formální stránku trestného činu účast na zločinecké skupině podle ustanovení § 361 TrZ, avšak jeho jednání není škodlivé, ale naopak je prospěšné. Proto je prostřednictvím ustanovení § 363 odstavec 1 TrZ výslovně upravena beztrestnost agenta z jeho jednání. Jelikož v rámci své účasti nebo podpory OZS může agent naplnit další formální znaky různých trestných činů, tak zákonodárce prostřednictvím ustanovení § 363 odst. 2 TrZ taxativně stanovil trestné činy, ze kterých agent není trestný, jestliže se jejich spáchání dopustil v rámci svého úkolu odhalit pachatele trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo spáchané ve prospěch OZS.¹⁹²

¹⁹¹ Tamtéž, str. 27 – 37.

¹⁹² Jedná se o následující trestné činy: obchodování s lidmi (§ 168 TrZ), svěření dítěte do moci jiného (§ 169 TrZ), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TrZ), kuplířství (§ 189 TrZ), šíření pornografie (§ 191 TrZ), výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192 TrZ), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193 TrZ), provozování nepoctivých her a sázek (§ 213 TrZ), podílnictví (§ 214 TrZ), legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 TrZ), pletichy v insolvenčním řízení (§ 226 TrZ) porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227 TrZ), padělání a pozměnění peněz (§ 233 TrZ), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TrZ), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235 TrZ), výroby a držení padělatelského náčiní (§ 236 TrZ), neoprávněné výroby peněz (§ 237 TrZ), porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244 TrZ), padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245 TrZ), porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství (§ 247 TrZ), neoprávněného podnikání (§ 251 TrZ), neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252 TrZ), sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256 TrZ), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257 TrZ), pletichy při veřejné dražbě (§ 258 TrZ), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261 TrZ), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262 TrZ), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263 TrZ), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265

Prostřednictvím ustanovení § 363 odst. 3 TrZ zákonodárce dále upravil, v jakých případech se agent beztrestným nestane. Jedná se o případy, kdy agent sám OZS založil nebo zosnoval. Toto ustanovení de facto zamezuje dosažení beztrestnosti tzv. „**agenta provokatéra**“. Nutno říci, že otázka agenta provokatéra je předmětem mnoha diskuzí, kdy u větší části odborné veřejnosti převažuje názor, že nasazení agenta provokatéra je v rozporu s principy právního státu a ochranou lidských práv a svobod. Evropský soud pro lidská práva a také Ústavní soud České republiky již mnohokrát judikovaly, že nasazení agenta provokatéra je pro zákonný a spravedlivý proces nepřipustné.

Podle nálezu Ústavního soudu České republiky ze dne 22. června 2000, spisová značka III. ÚS 597/99 je „Nutno též připomenout a zdůraznit, že jednání fyzické osoby nutno považovat za trestný čin, pakliže je za takové označeno zákonem (čl. 39 Listiny základních práva a svobod, č. 7 odstavec 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Podmínky trestnosti jsou dány podmínkami trestní odpovědnosti, mezi něž patří i protiprávní jednání, následek kauzální nexus a zavinění. Je nepřipustným porušením čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pakliže jednání státu (v dané věci Policie) se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání, apod.). Jinými slovy nepřipustný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své

TrZ), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266 TrZ), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267 TrZ), nedovoleného ozbrojování (§ 279 TrZ), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280 TrZ), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281 TrZ), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282 TrZ), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283 TrZ), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284 TrZ), nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 TrZ), výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy (§ 286 TrZ), neoprávněného nakládání s odpady (§ 298 TrZ), neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299 TrZ), zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329), přijetí úplatku (§ 331 TrZ), podplacení (§ 332 TrZ), nepřímého úplatkářství podle (§ 333 odst. 2 TrZ), organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340 TrZ), napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (§ 341 TrZ), padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348 TrZ).

komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání“.¹⁹³

V dalších případech se rovněž k výše uvedené policejní provokaci vyjádřil Ústavní soud svým nálezem¹⁹⁴, ve kterém bylo konstatováno, že zásah státu do skutkového děje, který ve své komplexnosti tvoří trestný čin, je nepřípustný, a vybočuje z přesně vymezených hranic zákonného a spravedlivého procesu zaručeného článkem 6 odstavec 1 Evropské úmluvy.¹⁹⁵

11.1.2 Předstíraný převod

Dalším operativně pátracím prostředkem uvedeným v TrŘ účinným nejen v boji proti organizovanému zločinu je podle ustanovení **§ 158c TrŘ předstíraný převod**. Tento institut dává pověřeným policejním orgánům možnost předstírat právní úkon, jako například koupi, prodej nebo další způsoby převodu majetku v rámci získávání skutečností důležitých pro trestní řízení. Prostřednictvím tohoto institutu je prolomena zásada právní jistoty při nabytí majetkové hodnoty, a činní tento úkon absolutně neplatným ex lege at ex tunc. Předstíraný převod musí být písemně povolen státním zástupcem. Pouze v případě, že věc nesnese odkladu, lze předstíraný převod provést policejním orgánem bez povolení, a bezodkladně o předmětné povolení dodatečně požádat státního zástupce. Provedení předstíraného převodu podléhá kontrole státního zástupce.

¹⁹³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99, uveřejněn pod č. 97 ve sv. 18 Sb. nál. a usn. ÚS ČR.

¹⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 25. června 2003, sp. zn. II. ÚS 710/2001.

¹⁹⁵ Grivna, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné a zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 126 – 128.

11.1.3 Sledování osob a věcí

Sledování osob a věcí podle ustanovení § 158d TrŘ je rovněž důležitým prostředkem v boji proti organizovanému zločinu. Policejní orgán při sledování osob a věcí se snaží získat o nich poznatky důležité pro trestní řízení, a to právě utajovaným způsobem prostřednictvím technických nebo jiných prostředků. Sledovat osoby nebo věci je však přípustné pouze v případě, že se jedná o trestní řízení o úmyslném trestném činu. Prostřednictvím ustanovení § 158d TrŘ jsou vymezeny tři základní typy sledování osob a věcí:

- a) v odstavci 1 je upraveno **obecné sledování osob a věcí**, při kterém se získávají poznatky o osobách a věcech utajeným způsobem technickými nebo jinými prostředky, v tomto případě je dostatečné povolení pouze státního zástupce;
- b) odstavec 2 upravuje **sledování, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy**, to vše rovněž na základě povolení státního zástupce;
- c) odstavec 3 upravuje **sledování, které zasahuje do některých ústavně zaručených práv a svobod občanů**, a musí být provedeno pouze na základě povolení soudce.

V případech sledování uvedených výše, státní zástupce respektive soudce vydávají povolení ke sledování osob a věcí formou **opatření**, a tak proti němu není přípustná stížnost. V předmětném opatření musí být vždy přesně stanovena doba sledování, která nesmí být delší než šest měsíců. Tato doba však může být v případě nové žádosti opakovaně prodlužována.¹⁹⁶

¹⁹⁶ Šámal, P. a kol, Trestní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha : C. H. Beck 2008, str. 1236 – 1248.

11.2 Dočasné odložení trestního stíhání

Za další prostředek napomáhajícím v boji proti organizovanému zločinu obsaženým v TrŘ lze považovat ustanovení § 159b TrŘ, které upravuje **dočasné odložení trestního stíhání**. Vzhledem k tomu, že by s vysokou pravděpodobností okamžité zahájení trestního stíhání jednoho skutku velmi ztížilo odhalení dalších pachatelů nebo skutků, zákonodárce nejen v rámci boje proti organizovanému zločinu umožňuje policejnímu orgánu se souhlasem státního zástupce dočasně odložit zahájení trestního stíhání. Jedná se zejména o opatření, jehož prostřednictvím orgány činné v trestním řízení hodlají zabránit ničení důkazů, útěku před trestní odpovědností pachatelů, varováním dalších spolupachatelů, apod.¹⁹⁷ Dočasně odložit trestní stíhání lze nejdéle na dva měsíce. Pokud ale stále trvají důvody pro dočasné odložení trestního stíhání, tak na návrh policejního orgánu může státní zástupce prodloužit toto dočasné odložení trestního stíhání o další dva měsíce, a to i opakovaně. Pominou-li však důvody pro jeho odložení, policejní orgán je povinen trestní stíhání neprodleně zahájit. Dočasné odložení trestního stíhání lze aplikovat pouze pod podmínkou sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle ustanovení § 158 odstavec 3 věty první TrŘ, jelikož není považováno za neodkladný nebo neopakovatelný úkon.¹⁹⁸ V praxi je považováno dočasné odložení trestního stíhání za výjimku ze zásady legality.¹⁹⁹

Z hlediska judikatury Ústavní soud již rozhodoval o ústavnosti postupu orgánů činných v trestním řízení podle ustanovení § 159b TrŘ, a shledal, že: „**Z tradičních principů oficiality a legality, jimiž je ovládán i český trestní proces, zásadně vyplývá povinnost, aby trestní stíhání bylo zahájeno neprodleně po splnění podmínek stanovených v § 160 odst. 1 trestního řádu. V jistých výjimečných případech by se však tento postup dostal do kolize s imperativem uloženým orgánům činným v trestním řízení v ustanovení § 1 odst. 1 trestního řádu tj. postupovat tak, aby pokud možno všechny trestné**

¹⁹⁷ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní, 1. vydání, Praha: Leges 2010, str. 135 – 136.

¹⁹⁸ Tamtéž, str. 1274 – 1276.

¹⁹⁹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Praha: ASPI, 2008, str. 73.

činy "byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni". V některých případech závažné trestné činnosti (zejména u organizované a drogové kriminality) by okamžité zahájení trestního stíhání pro jeden skutek znemožnilo odhalit další skutky a další pachatele trestné činnosti, kteří by mohli utéci před odpovědností, ničit důkazy apod.²⁰⁰ Je tedy zřejmé, že přínos jaký přináší dočasné odložení trestního stíhání je nejen s ohledem na závažnost organizované kriminality výrazně vyšší než neprodlené uplatnění zásady oficiality a legality, které se však sice uplatní, ale až po získání potřebného času k získání důkazů orgány činnými v trestním řízení.

11.3 Spolupracující obviněný

Institut spolupracujícího obviněného uvedený v ustanovení § 178a TrŘ byl zaveden do TrŘ na základě novely zákonem č. 41/2009 Sb., která souvisela se zavedením nového TrZ. Podle důvodové zprávy mělo zavedení institutu spolupracujícího obviněného zefektivnit rozkrývání zvláště závažných zločinů, činností organizovaných zločineckých skupin a další organizované trestné činnosti tím, že se zákonným způsobem zvýší motivace obviněného ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. Zavedení institutu spolupracujícího obviněného vychází z **Rezoluce Rady Evropské unie č. 497Y0111 (01) ze dne 20. prosince 1996, o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu**, a dále je vše v souladu s **Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu**, která byla přijata v Palermu v roce 2000.²⁰¹ Institut spolupracujícího obviněného byl následně novelizován zákonem č. 193/2012 Sb., který výrazně rozšířil možnosti jeho využití v trestním právu.

Podle ustanovení § 178a TrŘ může být pachatel zločinu v obžalobě označen za **spolupracujícího obviněného**, jestliže:

²⁰⁰ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 06. 08. 2008, sp. zn. 677/06.

²⁰¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 41/2009 Sb.

- a) oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,
- b) dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a
- c) prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný, a považuje-li státní zástupce takové označení za potřebné vzhledem k povaze trestného činu, k jehož objasnění se obviněný zavázal, a to i s přihlédnutím k trestnému činu uvedenému v doznání obviněného, k osobě obviněného a k okolnostem případu, zejména zda a jakým způsobem se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal a jaké následky svým jednáním způsobil.

Před označením obviněného jako spolupracujícího, je státní zástupce povinen vyslechnout obviněného a poučit ho o jeho právech a povinnostech s tím, že jestliže obviněný poruší své povinnosti, nebude tak nadále v trestním řízení jako spolupracující obviněný označován. Pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle ustanovení § 58 odstavec 4 TrZ již musí soud přihlédnout k dalším okolnostem uvedeným zákonem. Příslušným soudem musí být zohledněna zejména povaha trestného činu, srovnání trestného činu se zločinem, kterému obviněný pomohl zabránit, nebo který pomohl objasnit; význam spolupráce obviněného při zločinu, a zejména podíl obviněného na zločinu. Po zvážení všech výše uvedených okolností, sníží soud podle ustanovení § 58 odstavec 4 TrZ obviněnému trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, přičemž není limitován omezením podle ustanovení § 58 odstavce 3 TrZ.²⁰² Je tedy zřejmé, že se v případě spolupracujícího obviněného není možné přerušit nebo zastavit jeho trestního stíhání. Nelze ho tedy považovat za korunního svědka v pravém slova smyslu.²⁰³ **Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012, přijatá usnesením vlády ze dne 05. ledna 2011 č. 1,**

²⁰² Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I., § 1 až 139, , Komentář, 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2009, str. 693 – 695.

²⁰³ Půry, F., Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue, 1/2010, str. 1.

ve znění její aktualizace usnesením vlády ze dne 19. ledna 2011 č. 65 a usnesením vlády ze dne 18. května 2011 č. 370, si mimo jiné stanovila za cíl zavést do právního řádu institut upuštění od potrestání, což se jí také s účinností od 01. září 2012 podařilo.²⁰⁴ Zákonem č. 193/2012 Sb., bylo novelizováno ustanovení § 46 TrZ, ve kterém při splnění dalších podmínek je možné u spolupracujícího obviněného využití institutu upuštění od potrestání, avšak teprve budoucnost ukáže, jakým bude tento institut nástrojem nejen v boji proti organizovanému zločinu.

Zákon č. 193/2012 Sb., výrazně zvýšil uplatnění institutu spolupracujícího obviněného u širšího okruhu trestných činů, včetně závažných korupčních deliktů. Od 01. září 2012 se rozšířilo použití institutu spolupracujícího obviněného nejen u zvláště závažných zločinů, ale také v řízení o všech zločinech. Novela použití institutu spolupracujícího obviněného zčásti také jeho použití zpřísnila, když pouhé oznámení skutečností, které mohou zabránit dokonání zločinu, nebude opravňovat k označení osoby jako spolupracujícího obviněného, a bude již toto oznámení posuzováno jen jako polehčující okolnost.

Výhodou je, že ačkoli bude u spolupracujícího obviněného vyslovena vina, a nebude mu uložen trest, lze mu uložit ochranná opatření. Poškozený má rovněž zachovanou možnost, domáhat se na spolupracujícím obviněným náhrady škody.²⁰⁵

Je třeba říci, že v souvislosti s účinným bojem proti organizovanému zločinu je již delší dobu v odborné veřejnosti diskutováno o institutu tzv. „**korunního svědka**“. V případě začlenění institutu korunního svědka v pravém slova smyslu do našeho právního řádu, by však došlo k prolomení zásady legality a oficiality trestního řízení, a to vše ve prospěch zásady oportunity. Je tedy zřejmé, že zájem státu chránit své občany proti organizovanému zločinu převáží nad zájmem státu trestně stíhat jednotlivého pachatele, pokud by se sice nějakým způsobem podíleli na trestné činnosti, ale zároveň by pomohli odhalit a usvědčit ostatní

²⁰⁴ Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012, přijatá usnesením vlády ze dne 05. ledna 2011 č. 1, ve znění její aktualizace usnesením vlády ze dne 19. ledna 2011 č. 65 a usnesením vlády ze dne 18. května 2011 č. 370, str. 35.

²⁰⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

členy organizované zločinecké skupiny.²⁰⁶ V případě užití tohoto institutu do právního řádu, je však třeba dbát na to, aby nedošlo k jeho plýtvání a příliš široké aplikaci.²⁰⁷

²⁰⁶ Vantuch, P., K návrhu právní úpravy institutu „korunního svědka“, Trestněprávní revue, 3/2003, str. 77.

²⁰⁷ Musil, J., Korunní svědek – ano či ne?, Trestní právo, 2003, roč. 8, č. 5, str. 15.

12. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

V České republice byla od roku 1996 upravena problematika tzv. „praní špinavých peněz“ zákonem č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tento zákon upravoval správní opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dále stanovil preventivní pravidla k zamezení této nezákonné činnosti. Vzhledem k mezinárodním závazkům České republiky a jejího vstupu do Evropské unie musel být tento zákon mnohokrát novelizován.

Poté co Česká republika byla povinna implementovat do svého právního řádu **směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní a financování terorismu** (tzv. III. AML Anti Money Laundering směrnice), jevila se další novelizace zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti jako nevhodná a nedostačující. Na základě této potřeby byl 8. června 2008 přijat nový zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který naplnil požadavky nejen výše uvedené směrnice. Další předpisy, které se promítly do nového zákona je prováděcí (tzv. komitologická) **směrnice Komise č. 2006/70/ES**, která upravuje definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria hloubkových kontrol klientů; **nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1889/2005** o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící, a **nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1781/2006** o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků.²⁰⁸

²⁰⁸ Tvrdý, J., Bártová, A., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. str. 10.

Důvodová zpráva k zákonu č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, říká, že smyslem a účelem tohoto zákona je znemožnit zneužití finančního systému k praní špinavých peněz a zabránit financování terorismu. Dalším smyslem zákona je monitorovat a uchovat informace o přesunech majetků včetně informací o kontrahentech.²⁰⁹

Legalizace výnosů z trestné činnosti je vymezena prostřednictvím ustanovení § 3 odstavci 1 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu s tím, že za legalizaci výnosů z trestné činnosti je považováno: „jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá například

- a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,
- b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,
- c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo
- d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c)“.

Nezbytností je splnění podmínky získání majetku za výnos z trestného činu, který je trestný podle českého práva nebo je alespoň trestný podle zásady univerzality. Povinné osoby však musí podle zákona postupovat za pouhého předpokladu, že by se mohlo jednat o trestný čin, a to vše z pohledu laiků trestního práva na základě obecného povědomí. Zpravidla se bude jednat o podezření, které by ani orgánům činným v trestním řízení nepostačovalo zahájit

²⁰⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze dne 02. 01. 2008.

úkony trestního řízení nebo dokonce trestní stíhání. Legalizace výnosů z trestné činnosti může být prováděna jakýmkoli dispozicemi s majetkem, kterými se mění vlastnictví. Jedná se například o kupní, darovací nebo směnné smlouvy, různé fňgování účetních dokladů, zastírání apod.

V ustanovení § 3 odstavec 2 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, je dále upraveno, co je považováno za financování terorismu. Za **financování terorismu** je podle zákona považováno:

- a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit ke spáchání trestného činu teroru 12), teroristického útoku 13) nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu 14), nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu, nebo
- b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu 14), nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona 15), nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění.

Financování terorismu může být rozdílné od legalizace výnosů z trestné činnosti, zejména z důvodu toho, že se často může jednat o zcela legální prostředky určené na teroristickou činnost. Obecná definice financování terorismu pak vychází z definice teroristických jednání uvedených v TrZ. Problematika financování terorismu a legalizace výnosů z trestné činnosti jsou společně upravené jednak z důvodu využití systému opatření proti praní špinavých peněz, ale také z důvodu častého spojení OZS a financování terorismu.

Zákon dále v ustanovení § 2 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, přesně vymezuje **povinné osoby**, kterým hrozí sankce v případě porušení jejich povinnosti stanovené tímto zákonem. Tyto povinné subjekty zákon definuje buď přímo (jako např. Centrální depozitář), nebo typem podnikatelského subjektu

(jako např. banka, spořitelna a úvěrní družstvo, apod.), anebo je zákon vymezuje prostřednictvím oboru podnikání zapsaný jako předmět podnikání v příslušném rejstříku.

Dalším, pro zákon důležitým pojmem je definování **podezřelého obchodu**, prostřednictvím ustanovení § 6 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Za podezřelý obchod je považován takový, u kterého alespoň z některých indicií lze usuzovat, že prostředky z něho plynoucí mohou pocházet z kriminální činnosti nebo na aktivity spojené s terorismem.

Zákonodárce uvádí v ustanovení **§ 6 odstavec 1**, zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, demonstrativní výčet příkladů podezřelých obchodů, kdy vzniká domněnka podezřelého obchodu, jako například když klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech, anebo během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé; dále když počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům; když klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod; klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod; prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům; když je účet využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen; klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele; nebo když klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, anebo povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi. Za podezřelý obchod, podle ustanovení **§ 6 odstavec 2** zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, je považován vždy takový, jestliže klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění

mezinárodních sankcí; předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí, nebo se klient odmítá podrobit kontrole, anebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.

Pokud se jedná o shora uvedený podezřelý obchod, musí povinná osoba, podle ustanovení § 18 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, neprodleně nejdéle však do pěti kalendářních dnů tento podezřelý obchod ohlásit Ministerstvu financí, na kterém se podezřelým obchodem bude dále zabývat specializovaný **Finančně analytický útvar**.²¹⁰ Finančně analytický útvar upozornil například na podezřelé finanční transakce v tzv. „kauze ProMoPro“ nebo finanční machinace, při kterých společnosti provozující hazard odváděly část výnosů na dobročinné účely a následně je proplatily prostřednictvím nově založených občanských sdružení samy sobě.²¹¹

Jedno z dalších opatření, které je také účinné v boji proti organizovanému zločinu, je například **Usnesení představenstva české advokátní komory č. 6/2004 Věstníku ze dne 28. června 2004, kterým se stanoví postup advokátů a kontrolní rady České advokátní komory při plnění povinností stanovených právními předpisy o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti**, které stanovuje postup členů advokátní komory, jakožto povinných osob při zjištění podezřelého obchodu a způsob provedení jejich oznamovací povinnosti.²¹²

²¹⁰ Tvrdý, J., Bártová, A., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. str. 92 – 155.

²¹¹ Mediafax.cz, [online], [cit. 13. 06. 2012], Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/krimi/4020323-Financne-analyticky-utvar-odhalil-stamilionove-podvody-pri-odvodech-na-dobrocinnost>.

²¹² Usnesení představenstva české advokátní komory č. 6/2004 Věstníku ze dne 28. června 2004, kterým se stanoví postup advokátů a kontrolní rady České advokátní komory při plnění povinností stanovených právními předpisy o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

13. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Dalším neméně důležitým krokem v boji proti organizovanému zločinu je přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“), který nabyl účinnosti dne 01. ledna 2012. Přijetím tohoto zákona Česká republika splnila po mnoha letech své závazky nejen v rámci Evropského společenství. České republice přijetím ZTOPO odpadla překážka k ratifikaci mezinárodních smluv, které trestní odpovědnost právnických osob předpokládaly. Trestní odpovědnost právnických osob je dalším institutem, kterým lze účinně potírat nejen organizovaný zločin. Do struktur organizovaného zločinu jsou stále častěji zapojeny právnické osoby, prostřednictvím kterých jsou realizovány „obchodní transakce“, které mají obvykle mezinárodní charakter, nebo jsou pouze cíleně zakládány ad hoc pro spáchání konkrétního trestného činu. Trestní odpovědnost právnických osob a následný postih za protiprávní jednání je přínosná zejména v případech neprokázání trestní odpovědnosti konkrétní fyzické osoby, čehož organizované zločinecké skupiny pro konspiraci vlastní trestné činnosti nezdávka využívají. Důležitým aspektem také je, že ZTOPO nevylučuje trestní stíhání právnické osoby a fyzické osoby pro stejný skutkový základ.

Prostřednictvím ustanovení § 7 ZTOPO, zákonodárce taxativně stanovil trestné činy, jejichž spácháním je právnická osoba trestně odpovědná.²¹³

²¹³ Jedná se o trestné činy obchodování s lidmi (§ 168 TrZ), svěření dítěte do moci jiného (§ 169 TrZ), vydírání (§ 175 TrZ), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TrZ), sexuální nátlak (§ 186 TrZ), pohlavní zneužití (§ 187 TrZ), kuplířství (§ 189 TrZ), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 TrZ), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193 TrZ), ohrožování výchovy dítěte (§ 201 TrZ), svádění k pohlavnímu styku (§ 202 TrZ), podvod (§ 209 TrZ), pojistný podvod (§ 210 TrZ), úvěrový podvod (§ 211 TrZ), dotační podvod (§ 212 TrZ), provozování nepoctivých her a sázek (§ 213 TrZ), podílíctví (§ 214 TrZ), podílíctví z nedbalosti (§ 215 TrZ), legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 TrZ), legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti (§ 217 TrZ), neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TrZ), opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TrZ), poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232 TrZ), padělání a pozměnění peněz (§ 233 TrZ i za podmínek § 238 TrZ), neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TrZ i za podmínek § 238 TrZ), udávání padělaných a pozměněných

V ustanovení § 15 ZTOPO, zákonodárce dále vyjmenoval druhy trestů a ochranná opatření, které jsou způsobilé při správné aplikaci citelně postihnout trestní jednání právnických osob. Druhy trestů jsou následující:

- a) zrušení právnické osoby,
- b) propadnutí majetku,
- c) peněžitý trest,
- d) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- e) zákaz činnosti,
- f) zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,
- g) zákaz přijímání dotací a subvencí,
- h) uveřejnění rozsudku.

peněz (§ 235 TrZ i za podmínek § 238 TrZ), výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236 TrZ i za podmínek § 238 TrZ), neoprávněná výroba peněz (§ 237 TrZ i za podmínek § 238 TrZ), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TrZ), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TrZ), nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243 TrZ), porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244 TrZ), padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245 TrZ), zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254 TrZ), sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256 TrZ), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257 TrZ), pletichy při veřejné dražbě (§ 258 TrZ), vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy (§ 259 TrZ), poškozování finančních zájmů Evropské unie (§ 260 TrZ), porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 TrZ), nedovolené ozbrojování (§ 279 TrZ), vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280 TrZ), nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281 TrZ), nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282 TrZ), nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283 TrZ), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284 TrZ), nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 TrZ), poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 TrZ), poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti (§ 294 TrZ), poškození vodního zdroje (§ 294a TrZ), poškození lesa (§ 295 TrZ), neoprávněné vypuštění znečišťujících látek (§ 297 TrZ), neoprávněné nakládání s odpady (§ 298 TrZ), neoprávněná výroba a jiné nakládání s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu (§ 298a TrZ), neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299 TrZ), neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti (§ 300 TrZ), poškození chráněných částí přírody (§ 301 TrZ), teroristický útok (§ 311 TrZ), vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci (§ 324 TrZ), vyhrožování s cílem působit na úřední osobu (§ 326 TrZ), přijetí úplatku (§ 331 TrZ), podplacení (§ 332 TrZ), nepřímé úplatkářství (§ 333 TrZ), zasahování do nezávislosti soudu (§ 335 TrZ), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 TrZ), organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340 TrZ), napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (§ 341 TrZ), neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 342 TrZ), křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek (§ 346 TrZ), padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348 TrZ), nedovolená výroba a držení pečeti státní pečeti a úředního razítka (§ 349 TrZ), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 TrZ), hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355 TrZ), podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356 TrZ), **účast na organizované zločinecké skupině (§ 361 TrZ)**, podněcování k trestnému činu (§ 364 TrZ), nadřizování (§ 366 TrZ), projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka (§ 404 TrZ) a popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia (§ 405 TrZ).

Právnícká osoba se může podle ZTOPO dopustit trestního jednání konáním nebo opomenutím. Vzhledem k tomu, že se u právnických osob vyžadují zvýšené nároky na porušení právních povinností, tak u těchto osob není nutné rozlišovat porušení obecných nebo speciálních povinností, jelikož se u právnických osob bude vždy jednat o porušení povinnosti speciální, která při naplnění znaků konkrétního trestného činu založí jejich případnou trestní odpovědnost.²¹⁴

Otázka účinnosti ZTOPO nejen v rámci boje proti organizovanému zločinu bude vyjasněna až v následujících letech. Nicméně lze důvodně předpokládat, že tento další krok zákonodárce podstatně ztíží páchání nejen organizované trestné činnosti, u které velmi často nebylo možné potrestat konkrétního pachatele. Lze tedy důvodně předpokládat, že vysoké výnosy z trestné činnosti, budou rovněž důslednou aplikací ZTOPO pro organizované zločinecké skupiny v ohrožení.

²¹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 418 /2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

14. Mezinárodní boj s organizovaným zločinem

Vzhledem k tomu, že organizovaný zločin se stále více expanduje do mezinárodních rozměrů, je nutností, aby státy neustále rozvíjely spolupráci v boji proti tomuto nerovnému soupeři, který disponuje značným kapitálem, a využívá ke své kriminální činnosti mezinárodní zločinecké sítě. K tomu, aby jednotlivé státy mohli účinně bojovat proti organizovanému zločinu, je zapotřebí dosáhnout alespoň přiměřené shody toho, co je za organizovaný zločin považováno, a také jak zabránit expanzi této vysoce nebezpečné zločinné činnosti, která zasahuje nejen státní správu, ale také ekonomiku a další části veřejného a soukromého života obyvatel všech zemí. V důsledku rozrůstání organizovaného zločinu je ohrožena demokracie jednotlivých států, včetně samotných základů právního státu. Organizovaný zločin je všeobecně označován a vnímán mezinárodním společenstvím jako globální hrozba. Stává se pravidlem, že samotné vedení zločineckých organizací sídlí v jiném státě, než je páchána její trestná činnost, anebo vykonavatel příkazu po jeho splnění okamžitě opouští zemi, kde trestný čin spáchal, a následně je zločineckou organizací „umístěn“ do země, ve které mu nehrozí žádný postih za jeho jednání. Nejaktivnějšími subjekty, které působí na mezinárodní úrovni, a které účinně bojují s organizovaným zločinem, jsou **Organizace spojených národů, Rada Evropy a Evropská unie**. Mezinárodní spolupráce výše uvedených subjektů se jeví jako velmi účinná, a výsledky aplikace jejich aktů jsou promítnuty nejen v trestních normách členských států těchto subjektů, ale také v přímém potírání mezinárodního organizovaného zločinu.

14.1 Mezinárodní dokumenty a boj proti organizovanému zločinu v rámci Organizace spojených národů

Prvním pomyslným krokem členských států OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu byla **Ministerská schůzka k vytvoření účinného programu OSN pro prevenci zločinu a trestní justici**, která se konala ve Versailles v roce 1991. Následně byl komisi pro prevenci zločinu a trestní justici, která byla založena **Hospodářskou a sociální radou (ECOSOC)** v roce 1992, založen základní rámec pro mezistátní spolupráci při potírání nadnárodního zločinu. Komise pro prevenci zločinu a trestní justici následně připravila podklady pro Světovou ministerskou konferenci o organizovaném transnacionálním zločinu, která se konala v roce 1994 v italské Neapoli. Na této konferenci byl přijat základní dokument, který byl složen ze tří následujících částí:

- návrhu rezoluce Valného shromáždění,
- Neapolské politické deklarace,
- Celosvětového akčního plánu proti organizovanému transnacionálnímu zločinu.

V poměrně stručné **Neapolské politické deklaraci** lze za nejvýznamnější ustanovení považovat paragrafy 9 a 10, prostřednictvím kterých jsou upraveny prostředky k posílení spolupráce v boji OSN a jednotlivých států proti organizovanému zločinu. Výše uvedené ustanovení upravují sbližování zákonných textů, které souvisí s organizovaným zločinem, přijetí podmínek a principů pro mezinárodní spolupráci na celosvětové a regionální úrovni, uzavírání mezinárodních dohod o organizovaném zločinu, a opatření včetně strategie k prevenci a potírání špinavých peněz a užívání výnosů zločinu.

Celosvětový akční plán ve své kapitole nazvané „**Problémy a nebezpečí spojené s organizovaným nadnárodním zločinem**“ v ustanovení § 12 popisuje přímo tuto nebezpečnou problematiku. Dále je v předmětném akčním plánu věnována pozornost doporučením. Tyto doporučení vyzývají jednotlivé státy,

aby do svých právních řádů zavedly trestný čin účast na zločinecké organizaci, a také, aby se zabývaly otázkou trestní odpovědnosti právnických osob. Akční plán se v neposlední řadě také zabýval doporučeními, které uváděly různé spolehlivé techniky vedoucí k zajištění důkazních prostředků, a také směřovaly k úsilí k vyšší mezinárodní spolupráci v oblasti extradice.

V boji proti organizovanému zločinu lze označit Neapolskou konferenci jako velmi úspěšnou, a to jednak z důvodu vysoké úrovně zorganizovaného setkání, ale také z hlediska dosaženého výsledku v podobě dosažení shody ve všech předložených dokumentech. Později se **Komise pro prevenci zločinu a trestní justici** na svém 5. zasedání v roce 1996 zabývala implementací Neapolské konference a Celosvětového akčního plánu.

V roce 1997 Valné shromáždění OSN na doporučení Komise a Hospodářské a sociální rady zřídilo mezivládní skupinu expertů, která měla za úkol připravit předběžný návrh komplexní mezinárodní úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Hlavním politickým cílem vyjádřeným mimo jiné v rezoluci, která byla Komisí pro prevenci zločinu a trestní justici doporučena ke schválení Hospodářskou a sociální radou k předložení Valnému shromáždění OSN, bylo zajistit přijetí úmluvy, což se následně na konferenci v italském Palermu také v roce 2000 stalo.

Na konferenci v italském Palermu byla poté 15. 12. 2000 přijata **Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a protokoly k této úmluvě**. Obecná Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu je platná od roku 2003. První protokol k této Úmluvě se zabývá **obchodováním s lidmi, zejména ženami a dětmi**, a další protokol se zabývá **pašováním přistěhovalců**.²¹⁵ Třetí protokol pak upravuje **nedovolenou výrobou střelných zbraní a obchodu s nimi**. Tento protokol však nebyl předložen k podpisu na palermské konferenci, jelikož výsledný text tohoto protokolu byl vyhotoven až v roce 2001 s tím, že jednotlivými státy byl podepsán až následně.

Hlavním cílem výše uvedené Úmluvy je podporovat úsilí států v prevenci a boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, a být základem pro jejich

²¹⁵ Šturma, P., Nováková, J., Bílková, V., Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, str. 83 – 99.

součinnost v tomto boji. Úmluva mimo jiné uvádí, na jaké trestné činy se uplatňuje prevence, trestní stíhání a vyšetřování v souladu s touto Úmluvou. Jedná se o trestné činy uvedené v ustanoveních článků 5, 6, 8 a 23 Úmluvy, dále o závažné trestné činy tj. trestné činy postihnutelné trestem odnětí svobody nejméně v délce čtyř let nebo závažnějším trestem při splnění podmínky spáchání trestného činu mezinárodní povahy zahrnující organizovanou skupinu. Proto, aby bylo možné výše uvedené spáchané trestné činy považovat za nadnárodní, je nutné splnit podmínky stanovené v ustanovení článku 3. odstavci 2 Úmluvy, které jsou následující:

- a) trestný čin je spáchán ve více než v jednom státě;
- b) je spáchán v jednom státě, avšak podstatná část příprav na něj, jeho plánování, řízení či kontroly se odehrává v jiném státě;
- c) je spáchán v jednom státě, avšak zahrnuje účast organizované zločinecké skupiny, která se zabývá trestnou činností ve více než jednom státě; nebo
- d) je spáchán v jednom státě, avšak jeho podstatné dopady se projevují v jiném státě.²¹⁶

Úmluva rovněž definovala organizovanou zločineckou skupinu, čemuž se věnuji v jiné části této práce. Úmluva dále upravuje povinnost států zavést do svých právních řádů skutkové podstaty trestných činů uvedených v Úmluvě, a také stíhat zločinné spolčení. Jedním z úspěchů Úmluvy je také bezesporu dosažení shody ohledně trestnosti legalizace výnosů z trestné činnosti, konfiskace těchto výnosů, a s tím související opatření k boji proti praní peněz tj. povinnosti států regulovat různé finanční instituce tak, aby byl jejich klient identifikován, a aby byly hlášeny podezřelé transakce včetně uchování jejich záznamů. Úmluva také mimo jiné povínuje státy, aby kriminalizovali aktivní a pasivní úplatkářství, a také se zabývá ochranou svědků.

Z hlediska jurisdikčního Úmluva v ustanovení článku 15 stanovuje povinnost každého státu určit svou jurisdikci obligatorně na teritoriálním základě. Dále

²¹⁶ Scheinost, M., Dokumenty OSN proti korupci a organizovanému zločinu, Praha, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, [online], [cit. 22. 05. 2011], Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/341.pdf>, str. 4.

státům dává možnost uplatnit fakultativní jurisdikční pravomoc podle zásady aktivní nebo pasivní personality, případně podle principu ochrany u trestných činů podle ustanovení článků 5 odstavce 1 a 6 odstavce 1. Úmluva mimo jiné povínuje státy, aby zavedly subsidiární jurisdikci podle principu „**aut dedere aut judicare**“, jako možnost k extradici, která byla státem odmítnuta z důvodu, že stát nevydá svého občana. Úmluva podrobně v ustanovení článku 16 upravuje extradici a dále se zabývá předáváním odsouzených osob, vzájemnou právní pomocí, společným vyšetřováním, zvláštními vyšetřovacími postupy, převodem trestního stíhání, ochranou svědků, pomocí a ochranou obětí trestných činů a další spoluprací orgánů činných v trestním řízení na mezinárodní úrovni.

Neméně důležitou úmluvou v rámci OSN týkající se organizovaného zločinu, je také **Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami**, která jako první již v roce 1988 v ustanovení článku 3 odstavci 1 zavedla povinnost stíhat praní peněz pocházející z obchodu s drogami.²¹⁷ Další důležitou úmluvou je pak **Úmluva OSN proti korupci** z roku 2003, která byla státy podepsána v mexické Méridě. Česká republika tuto dohodu podepsala v roce 2005. Tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan při schvalování **Globálního programu proti korupci** prohlásil, že korupce podminovává demokratické instituce a vyvolává nestabilitu. Korupce stejně jako organizovaný zločin překračuje hranice států a negativně ovlivňuje právní stát a ekonomiku mezinárodního společenství. Úmluva OSN proti korupci tak upravuje soubor pravidel, opatření a standardy důležité pro boj a potírání korupce na celosvětové úrovni.²¹⁸

Přínosem Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu je nepochybně shoda států na mezinárodní definici zločinného spolčení, která se mimo jiné projevila v novém trestním zákoníku v podobě vymezení organizované zločinecké skupiny. Do domácích trestních norem byla zavedena nová polehčující okolnost, a to pokud pachatel přispěl trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení, a dále byl také zaveden zvláštní způsob

²¹⁷ Šturma, P., Nováková, J., Bílková, V., Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, str. 83 – 102.

²¹⁸ Scheinost, M., Dokumenty OSN proti korupci a organizovanému zločinu, Praha, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, [online], [cit. 28. 05. 2011], Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/341.pdf>, str. 5.

ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu ve prospěch zločinného spolčení respektive organizované zločinecké skupiny. Mimo jiné byla podle ustanovení článku 5 Úmluvy zavedena zcela nová skutková podstata trestného činu účasti na zločinném spolčení resp. účast na organizované zločinecké skupině. Pro podporu prevence páčání trestních činů ve prospěch zločinného spolčení bylo do právního řádu zavedeno ustanovení o účinné lítosti. Úmluva měla také vliv na zavedení institutu agenta a trestnosti neoznámení trestného činu účasti na zločinném spolčení. Dále byl podle Úmluvy novelizován zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, z hlediska rozšíření operativně pátracích prostředků o použití agenta a předstíraném převodu věci. Další vliv má Úmluva na změnu zákonů týkajících se ochrany svědků a pomoci obětem trestných činů.²¹⁹

K výše uvedenému je třeba konstatovat, že Česká republika dosud nedodržela mezinárodní závazky, ke kterým se zavázala, jelikož ačkoli Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a Úmluvu OSN proti korupci Česká republika podepsala, tak je dosud neratifikovala. Neratifikování výše uvedených úmluv bylo zejména z důvodu dlouhodobě chybějícího institutu odpovědnosti právnických osob, se kterým obě úmluvy počítaly.²²⁰ Je třeba říci, že s účinností od 01. 01. 2012 je již po mnoha letech právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob upravena **zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim**.

Další důležitý dokument v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu vydal také **Úřad OSN pro drogy a organizovaný zločin** (United Nations Office on Drugs and Crime) v roce 2010. Tento dokument nazvaný „**Vyhodnocení hrozeb nadnárodního organizovaného zločinu**“ (Transnational Organised Crime Threat Assessment, TOCTA), přímo jmenuje největší hrozby a nelegální činnosti celosvětového organizovaného zločinu, geografické oblasti ve kterých

²¹⁹ Šturma, P., Nováková, J., Bílková, V., Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, str. 122 – 127.

²²⁰ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna 2011, č. 598, o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, str. 23.

působí, včetně nelegálních trhů, které je nutné prostřednictvím mezinárodní spolupráce eliminovat.²²¹

14.2 Mezinárodní dokumenty a boj proti organizovanému zločinu v rámci Rady Evropy a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Rada Evropy se podílí na boji proti organizovanému zločinu již od osmdesátých let dvacátého století. Její nástroje s mezinárodním zločinem jsou zejména **Trestněprávní úmluva o korupci** (The Criminal Law Convention on Corruption), **Civilněprávní úmluva o korupci** (The Civil Law Convention on Corruption) a **Úmluva o praní, vyhledávání, zabavování a konfiskaci výnosů ze zločinu** (The Convention on laundering, search, seizure and confiscation of the proceeds from crime).

Dále na úrovni Rady Evropy byla zřízena zvláštní skupina států proti korupci **GRECO** (Group of States against Corruption), a také byly zřízeny programy **OCTOPUS** a **PACO**, které mají za úkol rozšíření technické spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy.²²²

Úmluva o praní, vyhledávání, zabavování a konfiskaci výnosů ze zločinu, přijatá v roce 1990 je považována za jeden z nejlepších mezinárodních dokumentů v boji proti praní peněz. Tato Úmluva vznikla z iniciativy ministrů spravedlnosti států Rady Evropy při diskuzích o trestněprávních aspektech boje proti nedovolenému obchodu s drogami, a zejména vycházela z myšlenky, že organizovaný zločin nehledě na formu jakou je páčán, vychází ze společných ekonomických základů. Tato Úmluva nemá ambice být pouze platná pro členské

²²¹ United Nations Office on Drugs and Crime, Transnational Organised Crime Threat Assessment, TOCTA, [online], [cit.: 10. 09. 2011], Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf.

²²² Rada Evropy: právní spolupráce, 23. 11. 2008, [online], [cit. 29. 05. 2011], Dostupné z: http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=40.

státy Rady Evropy, ale podle ustanovení článku 36 se k ní mohou také připojit státy, jež se zúčastnily na její přípravě. Význam této Úmluvy je mimo jiné v tom, že se vztahuje na jakýkoli ekonomický prospěch z trestných činů. Jejím hlavním cílem je usnadnit mezinárodní spolupráci týkající se pomoci při potírání a konfiskaci výnosů ze všech druhů trestné činnosti, zejména ze zvlášť závažných zločinů, kterými bylo dosaženo velkých zisků. Na základě této Úmluvy byly do trestního řádu zavedeny nové instituty, jako ustanovení § 79a TrŘ, zajištění peněžních prostředků na účtu banky a ustanovení § 87a TrŘ, záměna zásilky. Novelou č. 265/2001 Sb., byl dále zaveden institut sledované zásilky podle ustanovení § 87b TrŘ.

Trestněprávní úmluva o korupci z roku 1998 upravuje především povinnost smluvních států přijmout legislativní a další opatření k postihu aktivního a pasivního úplatkářství veřejných činitelů, členů vnitrostátních zákonodárných nebo správních veřejných sborů, cizích veřejných činitelů, členů cizích veřejných sborů, úředníků mezinárodních organizací, členů mezinárodních parlamentních shromáždění a soudců mezinárodních soudů včetně úplatkářství v soukromé oblasti. Úmluva rovněž požaduje na smluvních státech zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, zabývá se také spoluprací protikorupčních orgánů, konfiskací výnosů z korupce, ochranou svědků a usnadněním získávání důkazních prostředků.

Civilněprávní úmluva o korupci z roku 1999 upravuje dosažení nápravy osobám, kterým v důsledku korupčního jednání jiných osob byla způsobena újma. Tato poškozená osoba může žádat ušlý zisk, skutečnou škodu a případně další finanční ztrátu. Pro odpovědnost jiné osoby dostačuje pouze nedbalostní zavinění. Úmluva dále upravuje přímou odpovědnost států za škodu, kterou způsobili veřejní činitelé při výkonu své funkce, a také přímou odpovědnost řídicích orgánů mezinárodních organizací za škodu, kterou způsobili veřejní činitelé těchto organizací. Úmluva také vyžaduje, aby každá smlouva, která obsahuje korupční ujednání, nebo byla uzavřena ve spojitosti s korupčním jednáním, byla stižena neplatností.

Výrazným katalyzátorem v boji proti korupci je **Skupina států proti korupci** (Group of States Against Corruption - GRECO) se sídlem ve Štrasburku, která

má za cíl podpořit úsilí smluvních států v boji proti korupci, zejména dohledem nad samotným dodržováním dvaceti směrnic a mezinárodních nástrojů v boji proti korupci přijatých na základě Akčního plánu.

V neposlední řadě je velice přínosný projekt **OCTOPUS**, jenž je výsledkem spolupráce Rady Evropy a Evropské komise, a má za úkol rozšířit technickou spolupráci se zeměmi střední a východní Evropy v boji proti organizovanému zločinu a korupci.

Další podpůrnou aktivitou Rady Evropy v této oblasti je **Program vzájemného posouzení opatření proti praní peněz v nečlenských státech Skupiny pro finanční úkoly** (Financial Action Task Force).²²³

Rada Evropy v roce 2003 vytvořila **Výbor pro boj proti obchodování s lidmi** (Committee on Action against Trafficking in Human Beings – CAHTEH), který vypracoval **Úmluvu Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi** přijatou na summitu Rady Evropy v květnu 2005. Tato Úmluva upravuje prevenci obchodování s lidmi, ochranu lidských práv, rámcově také upravuje ochranu a pomoc obětí a svědků. Dále upravuje účinné stíhání a podporu mezinárodní spolupráce při odhalování této závažné trestné činnosti.²²⁴

V rámci Organizace pro mezinárodní spolupráci a rozvoj, která se již na začátku devadesátých let zabývala korupcí v mezinárodním obchodě, byla uzavřena v roce 1997 **Úmluva o potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů při mezinárodních obchodních transakcích**. Tato Úmluva zavazuje smluvní státy ke stíhání každého, kdo úmyslně nabídne, slíbí nebo poskytne neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch, přímo nebo zprostředkovaně zahraničnímu veřejnému činiteli, pro něho nebo pro třetí osobu s tím, aby se veřejný činitel zdržel jednání v souvislosti s výkonem této veřejné funkce, za účelem získání nebo udržení si obchodu nebo jiné výhody v mezinárodním obchodu.²²⁵

²²³ Šturma, P., Nováková, J., Bílková, V., Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, str. 101- 123.

²²⁴ Ministerstvo vnitra České republiky, [online], [cit. 29. 05. 2011], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/umluva-rady-evropy-o-opatrenich-proti-obchodovani-s-lidmi.aspx>.

²²⁵ Šturma, P., Nováková, J., Bílková, V., Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003, str. 112- 114.

14.3 Mezinárodní dokumenty a boj proti organizovanému zločinu v rámci Evropské unie

Evropská spolupráce v trestních věcech, nejen v oblasti organizovaného zločinu, má v rámci Evropské unie více historických etap, v nichž byly přijaty důležité akty, které se podílely na sblížení trestního práva v jednotlivých členských zemích. Jednotlivé etapy lze pojímat následovně:

- a) do vzniku Evropské unie (do 01. 11. 1993)
- b) od vzniku Evropské unie do Amsterodamské smlouvy (od 01. 11. 1993 do 01. 05. 1999)
- c) od Amsterodamské smlouvy dosud (od 01. 05. 1999).²²⁶

Jednotlivé členské státy se již od počátku sedmdesátých let dvacátého století snažily spolupracovat v trestních věcech, a to nejprve na vládní úrovni. Postupně začali vytvářet tzv. pracovní skupiny, které měli za cíl sladit a sjednotit trestněprávní politiky jednotlivých států, a dále spolupráci v rámci výměny informací mezi nimi. Jednou z těchto skupin byla např. pracovní skupina **TREVI** (Terorisme, radikalisme, extremisme, violence internationale), která se zabývala problematikou terorismu, vnitřní bezpečnosti, přistěhovalectví a organizovaným zločinem. EU v rámci trestněprávní spolupráce přijímá předpisy, které v rámci boje proti rasismu, xenofobii, obchodování s lidmi, vykořisťování žen a dětí, terorismu, obchodování s drogami, korupce, poškozování životního prostředí a boje proti organizovanému zločinu, stanovují znaky základních skutkových podstat těchto protiprávních činností.

V roce 1985 byla mezi zeměmi Beneluxu, Francie a Německa uzavřena první tzv. **Schengenská úmluva** o postupném odstranění kontrol na společných hranicích. Následně v roce 1990 byla uzavřena druhá prováděcí Schengenská úmluva. V následujících letech k těmto úmluvám přistoupila řada států, včetně České republiky, která na konci roku 2007 rovněž vstoupila do jednotného

²²⁶ Solnař, V., Fenyk J., Císařová D., Vanduchová M., Systém českého trestního práva, 1. vydání, Praha 2009, Novatrix, s. r. o., I: str. 134.

shengenského systému bez vnitřních hranic. Rozšíření této spolupráce mezi státy přispělo také přijetí **Jednotného evropského aktu** (1987), který upravoval podmínky pro jednotný vnitřní trh.

Dalším pokrokem v rámci spolupráce v trestní politice členských států bylo přijetí **Smlouvy o Evropské unii** (1992) tzv. **Maastrichtské smlouvy**. Evropská unie, v rámci svého třetího pilíře založeného **Maastrichtskou smlouvou** formálně vytvořila právní základ pro mezivládní spolupráci společné zahraniční a bezpečnostní politiky států, a dále ve věcech justice a vnitřních věcí. Dále byla v roce 1997 přijata tzv. **Amsterodamská smlouva**, která zrevidovala zřizovací smlouvy Evropských společenství včetně Maastrichtské smlouvy tak, že byl třetí pilíř zúžen pouze na policejní a justiční spolupráci v trestních věcech, a nově také na boj proti xenofobii a rasismu. Následně byly na jednáních ve **Vídni v roce 1998**, **Tampere v roce 1999** a **Haagu v roce 2004** přijaty konkrétní opatření k naplnění Amsterodamské smlouvy.²²⁷

Před vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost, byla přijata Radou EU v prosinci 1998 tzv. „**společná akce**“ na základě článku K3 o Evropské unii, která stanovila, že **účast na zločinném spolčení je v členských státech EU trestná**.²²⁸

Vídeňský akční plán Rady EU a Komise byl přijat 03. prosince 1998, a je považován za velmi důležitý krok k realizaci Amsterodamské smlouvy o vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Vídeňský akční plán stanovil základní zásady realizace Amsterodamské smlouvy.²²⁹ Je třeba říci, že ačkoli text Akčního plánu není právně závazný, tak má velkou váhu ve své politické závaznosti a interpretační funkci. Kritéria a priority Rady EU a Evropské komise pro realizaci opatření byly v Akčním plánu stanoveny následujícím způsobem:

- směry Amsterodamské smlouvy pro realizaci opatření mají prioritní význam a ty musí být Akčním plánem respektovány,

²²⁷ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 2. vydání, Praha, Leges, 2010, str. 88 – 90.

²²⁸ Tomášek, M. et alii, Europeizace trestního práva, Praha, Linde Praha, 2009, str. 233.

²²⁹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol., Trestní právo procesní, 1. vydání, Praha, ASPI, 2008, str. 745.

- byla uplatněna **zásada subsidiarity** pro veškerou činnost EU vzhledem k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva,
- dále byla uplatněna **zásada solidarity** mezi členskými státy EU a také ve vztahu k orgánům EU, a to zejména ve spolupráci při řešení nadnárodních problémů, zejména **organizované kriminality**,
- opatření, která budou přijata, musí mít praktický význam a přispívat ke skutečným potřebám,
- za **vnitřní bezpečnost** odpovídají členské státy EU,
- priority musí respektovat dostupné zdroje a reálný čas.

Je třeba říci, že boj s organizovaným zločinem deklarovaným EU v Amsterodamské smlouvě nebyl novou záležitostí, jelikož již v dubnu roku 1997 byl Evropskou radou přijat **Akční plán boje proti organizované kriminalitě**, který byl nepochybně základem pro přijetí opatření ke sbližování práva v této oblasti.

Dalším důležitým krokem bylo následné **zasedání Evropské rady** konané v říjnu roku 1999 v **Tampere**. Dokumenty, které byly na tomto zasedání přijaty, zpřesňují a posilují opatření k dosažení společného prostoru bezpečnosti, svobody a práva. Dále se tyto dokumenty věnují oblasti justice a vnitřních věcí jak na komunitární, tak na unijní úrovni. Mimo jiné, na základě těchto dokumentů se mohou všichni občané spolehnout na to, že se EU vypořádá s hrozbami, které ohrožují jejich svobodu a zákonná práva, a to zejména společným úsilím při předcházení a potírání kriminality a zločineckých organizací v celé EU. Předmětné dokumenty rovněž apelují na společnou policejní a soudní mobilizaci všech zdrojů tak, aby bylo zabráněno zločincům a jejich nelegálním ziskům jakékoliv ukrytí na půdě celé EU.²³⁰

V roce 2000 byla přijata **Strategie Evropské unie v boji proti organizovanému zločinu pro nové milénium**, která klade pozornost zejména na spolupráci v oblasti informací, prevence a boji proti organizovanému zločinu.

²³⁰ Pikna, B., Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce), 2. vydání, Praha, Linde Praha a.s., 2004, str. 133 – 138.

Neméně důležitým dokumentem, který přijala Evropská rada na svém zasedání v listopadu roku 2004 v Haagu je tzv. **Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii**. Tento dokument nahrazuje dokumenty přijaté v Tampere, a je důležitým vodítkem prostřednictvím základních politik a priorit k dosažení cílů v této oblasti. Haagský program byl reakcí na teroristické útoky po 11. září 2001 respektive na útoky v Madridu a Londýně. Jeho hlavní náplní je úprava otázek základních práv a občanství, azylu a migrace, **terorismu, organizovaného zločinu**, soudní a policejní spolupráce, a nové drogové strategie EU, to vše v rámci společného prostoru svobody, práva a bezpečnosti.²³¹ Haagský program mimo jiné zdůrazňuje posílení spolupráce mezi členskými státy v boji proti organizovanému zločinu a podporuje zřízení vnitrostátních úřadů, které rychle a efektivně dokážou vyhledat majetek pocházející z trestné činnosti zejména díky zpravodajským informacím. V této souvislosti byla zřízena mezinárodní síť **FIU.NET**, kterou využívají finanční zpravodajské jednotky EU v boji proti praní špinavých peněz, a která je neméně důležitým nástrojem zemí EU v boji proti organizovanému zločinu.²³²

Dalším důležitým programem, nejen v boji proti organizovanému zločinu v rámci EU, který přijala Evropská rada v prosinci roku 2009 je tzv. **Stockholmský program**. Tento program mimo jiné stanovil vypracování strategie vnitřní bezpečnosti, která má za cíl zvýšit bezpečnosti v EU, chránit životy a bezpečnost občanů a bojovat proti organizované trestné činnosti, terorismu a dalším hrozbám. Tohoto cíle hodlá EU dosáhnout zejména posílením spolupráce v oblasti vymáhání práva, správy hranic civilní ochrany, a justiční spolupráce v oblasti trestního práva. Co se týká boje proti závažné organizované trestné činnosti, tak Stockholmský program nabádá ke spolupráci s třetími zeměmi, a žádá, aby Rada EU a Komise přijaly strategii boje proti organizované trestné činnosti v rámci strategie vnitřní bezpečnosti a zároveň stanovily priority, proti jakým typům trestné činnosti je třeba mobilizovat nově vytvořené nástroje. Tento dokument mimo jiné vyzývá, aby bylo zachováno využití „Zprávy o

²³¹ Pikna, B., Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled), 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2006, str. 110 – 112.

²³² Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, Hodnocení Haagského programu a akčního plánu, Ministerstvo vnitra České republiky, vydáno v Bruselu 10. 06. 2009, [online], [cit. 04. 06. 2011], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx>.

posouzení hrozeb organizované trestné činnosti“ (**OCTA – Organised Crime Threat Assessment**)²³³ a její regionální verze. Zároveň stanovil, jakými typy organizované trestné činnosti je třeba se prioritně zabývat. Jedná se o následující typy organizované trestné činnosti:

- **Obchod s lidmi**, kde je kladen důraz zejména na předcházení této trestné činnosti, posílení spolupráce s třetími zeměmi a ochranu obětí. Evropská rada dále vyzývá Europol, aby zvýšil činnost v oblasti shromažďování informací, včetně jejich analýzy v této oblasti. Eurojust nabádá ke zvýšení koordinace vyšetřování orgány členských států této trestné činnosti. Dále žádá Komisi, aby navrhla účinnější hraniční kontroly pro prevenci obchodu s lidmi, a zejména s dětmi.

- **Sexuální vykořisťování dětí a dětská pornografie**, v této oblasti Evropská rada vyzývá Radu EU a parlament, aby byla přijata nová legislativa k potírání této trestné činnosti. Dále, aby byla přijata opatření v rámci **Programu pro bezpečnější internet 2009 – 2013**, a aby byla rozvíjena užší spolupráce se soukromým sektorem. Evropská rada také stanovila Komisi, aby vytvořila v rámci EU síť proti únosům dětí.

- **Počítačová trestná činnost** - v této oblasti se Stockholmský program zaměřuje především na zvýšení bezpečnosti sítí a zabezpečení rychlejší reakce v případě počítačových útoků na síť. Europol by pak měl pokročit ve strategické analýze počítačové trestné činnosti.

- **Hospodářská kriminalita a korupce** - v této oblasti je kladen důraz na omezení příležitostí k páchání trestné činnosti, které poskytuje zejména mezinárodní ekonomika. Je kladen důraz na zvýšení kapacity pro finanční vyšetřování, účinnější spolupráci a výměnu informací mezi útvary finančního zpravodajství v boji proti praní peněz. Podporuje rozvíjení databáze podezřelých

²³³ OCTA identifikuje současné a budoucí hrozby společných znalostí EU ve vztahu k nebezpečnému ohrožení OZ. Je založena na vyhodnocení velkého množství informací, podle nichž popíše hrozby ze strany OZ a doporučí státům prostředky k jeho potírání. Informace, které analyzuje, čerpá OCTA z více než 60 zdrojů. Zdroje pochází například z členských států EU nebo dalších států, z organizace EUROJUST, OLAF, FRONTEX, ze zdrojů soukromé sféry, otevřených zdrojů, z EUROPOLU apod., Zdroj: Koncepce boje proti organizovanému zločinu, schválená Vládou ČR dne 23. ledna 2008, usnesením č. 64, Praha 2008, [online], [cit. 12. 07. 2011], str. 8 – 9, Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/koncepce-organ_zlocin.pdf.

transakcích v rámci Europolu, a požaduje účinněji stíhat daňové úniky, korupci, podvodné zneužívání trhu a zpronevěry finančních prostředků. Dále je v této oblasti kladen důraz na posílení spolupráce v rámci skupiny států proti korupci (GRECO), Rady Evropy, OECD a státy v rámci UNCAC. Stockholmský program zároveň zmiňuje budoucí **Evropské středisko pro sledování padělání a pirátství**.

- **Drogová kriminalita** - v této oblasti byla stanovena nová strategie EU pro roky 2005 až 2012, která vychází ze tří základních zásad, a to:

a) zlepšení spolupráce a součinnosti všech prostředků stanovených Lisabonskou smlouvou, zejména na Balkáně, Jižní Americe, v zemích Východního partnerství, západní Afriky, Rusku, Střední Asii, Afganistánu a Spojených státech amerických; b) posílit a mobilizovat občanskou společnost v boji proti drogám; c) zvýšit výzkum, přísun a výměnu informací v oblasti drogové problematiky, to vše k dosažení zvýšení vnitřní bezpečnosti EU a účinného boje proti závažné organizované trestné činnosti.²³⁴

Významným dokumentem, který vstoupil v platnost 01. prosince 2009, je **Lisabonská smlouva** (Smlouva pozměňující Smlouvu o EU a Smlouva o fungování Unie). Je nesporné, že Lisabonská smlouva velmi výrazně změnila oblast svobody, bezpečnosti a práva zejména v oblasti justiční a policejní spolupráce ve věcech trestních. Na základě Lisabonské smlouvy byla zrušena tři pilířová soustava práva EU. Justiční a policejní spolupráce ve věcech trestních byla nově přesunuta do prvního pilíře EU s tím, že v hlavě V. nazvané „**prostor svobody, bezpečnosti a práva**“ jsou zahrnuty všechny jednotlivé politiky v oblasti justice a vnitra, a **Smlouva o fungování Unie** již v této oblasti nadále nepočítá s institutem rámcových rozhodnutí.

Ve smlouvě o fungování Unie je dán právní základ pro harmonizaci trestního práva procesního (ustanovení článku 82, odstavec 2) a trestního práva hmotného (ustanovení článku 83). Evropský parlament a Rada mohou již řádným legislativním postupem přijímat v těchto oblastech harmonizační směrnice.

²³⁴ Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, Stockholmský program, Ministerstvo vnitra České republiky, vydáno v Bruselu 02. 12. 2009, [online], [cit. 04. 06. 2011], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx>.

Smlouva o fungování Unie dále předpokládá ve věcech justiční spolupráce přijímání nařízení a rozhodnutí. Pomocí směrnic může EU stanovit minimální pravidla týkajících se trestných činů a sankcí za ně, a to nejen u organizované trestné činnosti, ale také u další mimořádně závažné trestné činnosti jako je terorismus, obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a dětí, nedovolený obchod s drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků a počítačové trestné činy, které mají dopady po celé EU.

Pojistkou pro členské státy, které se domnívají, že směrnice porušuje základní aspekty jejich systému trestního soudnictví (emergency break), je pak případné pozastavení legislativního postupu a žádost dotčeného státu, aby se Evropská rada tímto možným nesouladem zabývala.²³⁵ V případě, že se i přes projednání dotčené směrnice Evropskou radou nepodařilo dosáhnout shody, tak pokud se dohodne alespoň devět států, které si přejí navázat posílenou spolupráci v této oblasti a oznámí to Evropskému parlamentu, Radě a Komisi, tak povolení podle ustanovení článku 20 odstavec 2 Smlouvy o Evropské unii a článku 329 odstavec 1 Smlouvy o fungování Unie je považováno za udělené. V ustanovení článku 86 Smlouvy o fungování Unie, byl mimo jiné dán právní základ, v boji proti trestným činům, které poškozují nebo ohrožují finanční zájmy Unie, k vytvoření z Eurojustu **Úřadu evropského veřejného žalobce**, jelikož Eurojust do této doby nemá procesní způsobilost k podávání žalob před národními soudy členských států EU. Úřad evropského veřejného žalobce lze zřídit formou nařízení.²³⁶ Je třeba říci, že Smlouva o fungování Unie, také díky judikatuře Evropského soudního dvora (Komise versus Rada), vychází z tzv. **funkcionálního přístupu k trestnímu právu a trestní pravomoci**, kdy již před uzavřením Lisabonské smlouvy Evropský soudní dvůr přiznal Evropskému společenství implicitní pravomoc v oblasti trestního práva.

Na žádost Evropské rady a Evropského parlamentu byl v devadesátých letech minulého století zpracován skupinou expertů pod vedením profesorky pařížské Sorbonny Mireille Delma-Marty kodex trestního práva hmotného a procesního

²³⁵ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 2. vydání, Praha, Leges, 2010, str. 110 – 113.

²³⁶ Úřední věstník EU ze dne 09. 05. 2008, C 115/51, Smlouva o fungování EU, [online], změněno 09. 05. 2008, [cit. 05. 06. 2011], Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:CS:PDF>

pod názvem „**Corpus Juris**“, jenž obsahuje osm skutkových podstat trestných činů proti finančním zájmům EU, jako jsou například podvod ke škodě rozpočtu EU, podvod ve sféře volné soutěže, korupce, zneužití úřední povinnosti, zpronevěra, vyzrazení úředního tajemství, praní a přechovávání peněz a majetkových hodnot získaných z nepoctivých zdrojů a zločinného spolčení. Ačkoli Corpus Juris je pouhým projektem bez toho, aby se stal evropským trestním zákoníkem, tak některé jeho ustanovení byla později přijata. Jedná se například o **institut evropského zatýkacího rozkazu** přijatého na základě Rámcového rozhodnutí Rady z roku 2002, a ustanovení **Úřadu veřejného žalobce** později obsaženého ve Smlouvě o fungování Unie.²³⁷ Poté, co jednotlivé členské a některé kandidátské země Corpus Juris připomínkovali a původní verzi změnily, byla nová verze přejmenována na **Corpus Juris 2000**.²³⁸

V rámci boje EU proti organizovanému zločinu je třeba ještě zmínit **Europol** – Evropský policejní úřad, když úvahy o jeho zřízení byly poprvé zmíněny na zasedání Evropské rady v Lucemburku v červnu roku 1991, a to ve světle potřeb zřízení nového orgánu pro policejní spolupráci mezi členskými státy v posílení prevence a potírání závažných forem mezinárodního organizovaného zločinu, pašování drog a terorismu. Následně byla v červenci roku 1995 podepsána **Úmluva zakládající Europol**, která vstoupila v platnost 1. října 1998. Dále je Europol zmíněn v ustanovení článku 29 Amsterodamské úmluvy, a dodatku k Úmluvě o zřízení Evropského policejního úřadu v roce 2001, když byly tímto pravomoce Europolu rozšířeny na všechny formy mezinárodního zločinu. Jeho hlavním úkolem je po převzetí úkolů Protidrogové jednotky koordinovat a implementovat vyšetřování prováděné orgány členských států, vyvíjet specializované expertízy na podporu boje proti organizovanému zločinu a rozvíjet kontakty se státními zástupci a vyšetřovateli, kteří se specializují na boj s organizovaným zločinem.²³⁹

V neposlední řadě je na půdě EU velmi důležitá spolupráce ve věcech trestních mezi členskými státy prostřednictvím jednotky **Eurojust**, která je

²³⁷ Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmoté, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 78 – 81.

²³⁸ Fenyk, J., Kloučková, S., Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, Praha, Linde Praha a.s., 2003, str. 415.

²³⁹ Evropská komise, Europol, [online], změněno 12. 12. 2009, [cit. 05. 06. 2011], Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_33_cs.htm.

složena z národních státních zástupců, soudců nebo policejních úředníků, které vyčlenily jednotlivé členské státy EU v souladu s jejich právními řády. Jednotka Eurojustu sídlila nejprve v Bruselu a nyní sídlí od roku 2002 v Haagu. Geneze Eurojustu vychází ze zasedání Evropské rady v Tampere v říjnu roku 1999. Rozhodnutím Rady ze dne 28. února 2002 byla pak následně instituována jednotka Eurojustu. Působnost Eurojustu je vymezena prostřednictvím článku 4 Rozhodnutí, a do její působnosti náleží následující kriminalita:

- všechna kriminalita, která spadá do působnosti Europolu,
- počítačová trestná činnost,
- podvody, korupce nebo každá trestná činnost, která poškozuje finanční zájmy ES,
- zastírání původu výnosů z trestné činnosti,
- trestné činy proti životnímu prostředí,
- **účastenství na zločinném spolčení podle Společného postupu Rady č. 98/33/JHA ze dne 21. 12. 1998 o kriminalizaci účasti na zločinném spolčení v členských státech EU,**
- jiná trestná činnost, která je spáchána s druhem trestné činnosti pod bode 1. a 2.

Eurojust v případě závažné a zejména organizované trestné činnosti, podporuje a koordinuje vyšetřování a stíhání v jednotlivých členských státech, podporuje spolupráci v této oblasti včetně efektivity potírání výše uvedené kriminality. Eurojust se dále spolupodílel na vytvoření „**Jednotné strategie boje proti organizovanému zločinu**“.²⁴⁰

Jedním z orgánů, který slouží k zajištění účinného boje a prevenci zločinnosti na mezinárodní úrovni je Evropský úřad pro potírání podvodných jednání (European Anti-fraud Office – **OLAF**). OLAF byl zřízen na základě rozhodnutí Komise č. 1999/353/EC v dubnu roku 1999, a má povinnost provádět vnitřní a vnější vyšetřování v boji proti pachatelům podvodných jednání nezávislých na státu a hranicích mezi státy, avšak poškozující zájmy EU. OLAF působí zejména

²⁴⁰ Nejvyšší státní zastupitelství v Brně, Eurojust, [online], [cit. 05. 06. 2011], Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Soud/soud.aspx?o=29&j=39&k=2704&d=18981>.

v těch oblastech, ve kterých pachatelé mají možnost získat velký majetkový prospěch. Zločineckým skupinám poškozujícím zájmy EU se říká tzv. „**Task-Groups**“, a tyto skupiny se zaměřují zejména na obchod s cigaretami, alkoholem, apod. OLAF dále působí také jako administrativní vyšetřovatel uvnitř samotných institucí EU a hájí zejména finanční zájmy EU.²⁴¹ Je třeba říci, že zřízení OLAF mělo za následek zvýšení iniciativy tzv. kandidátských zemí při ochraně finančních zájmů Evropského společenství a zřizování národních systémů proti podvodům (Anti-fraud Coordination Service – **AFCOS**)²⁴²

14.4. Mezinárodní bilaterální spolupráce České republiky v boji proti organizovanému zločinu

Česká republika je smluvně zavázána smlouvami o policejní spolupráci již celkem s 27 státy světa. Dvoustrannou smlouvu uzavřela Česká republika s dvanácti státy Evropské unie tj. s Bulharskem, Francií, Itálií, Litvou, Lotyšskem, Maďarskem, Německem, Polskem, Rakouskem, Rumunskem, Slovenskem a Slovinskem. Dále má Česká republika uzavřené smlouvy o policejní spolupráci s evropskými zeměmi jako je Albánie, Makedonie, Moldávie, Rusko, Srbsko, Švýcarsko a Ukrajina. Z afrických států uzavřela smlouvu pouze s Tuniskem, a s asijských států pouze s Kazachstánem, Kyrgyzstánem, Tureckem a Uzbekistánem. Z amerických států byla uzavřena smlouva o policejní spolupráci s Chile a Spojenými státy americkými.

Česká republika také v současné době sjednává v boji proti organizovanému zločinu bilaterální smlouvy s dalšími 16 státy světa jako je například Egypt, Izrael, Černá Hora, Kypr, Bosna a Hercegovina, Vietnam, Gruzie a dalšími. Je třeba říci, že Česká republika má velmi intenzivní zájem o užší spolupráci

²⁴¹ Fenyk, J., Kloučková, S., Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, Praha, Linde Praha a.s., 2003, str. 417 – 424.

²⁴² Čísařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Praha: ASPI, 2008, str. 745.

s Čínskou lidovou republikou, jelikož dovoz nelegálního zboží z její země způsobuje naší ekonomice velmi vysoké škody zejména v daňové oblasti. Vzhledem k tomu, že Čína v této oblasti nevěnuje žádostem České republiky dostatečně velkou pozornost, je do vyjednávání s ní zapojeno více vládních resortů na nejvyšší úrovni.²⁴³ Dosažením dohody s Čínou by výrazně zasáhlo větší část nejen čínských skupin organizovaného zločinu, ale také dalších pocházejících z asijského regionu.

²⁴³ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna 2011, č. 598, o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, str. 23 – 25.

15. Statistiky soudních spisů

Účast na zločinném spolčení – stíhané, obžalované a odsouzené osoby v letech 1999 – 2004

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Stíháno osob	36	42	75	97	96	126
Obžalováno osob	36	40	59	94	96	117
Odsouzeno osob	1	0	2	0	5	10
Zastaveno tr. stíhání	0	2	11	2	0	6

Účast na zločinném spolčení – stíhané, obžalované a odsouzené osoby v letech 2005 – 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Stíháno osob	181	118	78	87	75
Obžalováno osob	178	116	70	81	62
Odsouzeno osob	9	21	15	33	17
Zastaveno tr. stíhání	1	2	2	5	11
NEPO trest	7	12	4	16	9

Počty obžalovaných a odsouzených v jednotlivých případech

Pořadové číslo	Rok podání žaloby	Počet obžalovaných	Z toho za 163a	Počet odsouzených	Z toho za 163a
1.	2000	26	20	18	0 (dle rozhodnutí Odvolacího soudu)
2.	2000	5	5	4	4
3.	2003	17	6	17	6
4.	2003	8	8	7	0 (u obv.soudu odsouzení jako organizovaná

					skupina
5.	2003	11	11	11	11
6.	2004	21	7	18	3
7.	2004	7	7	6	2
8.	2004	5	5	5	5
9.	2005	15	13	15	9
10.	2005	13	6	12	6
11.	2006	37	23	18	4
12.	2006	13	13	12	12
13.	2008	12	12	0	0 (zproštění všech u soudu 1. Stupně)
Rozmezí počtu	xxx	5-37	5-23	4-18 (bez zproštění)	0-12
Průměrný počet	xxx	16,6	10,5	10,8	4,8

Z výše uvedených tabulek je zřejmé, že od roku 1999 do roku 2009 bylo trestní stíhání osob na základě ustanovení § 163a TZ ve velmi malém počtu. Tabulky byly vytvořeny na základě soudních statistik celkem k třinácti případům. U těchto případů byly obžaloby podávány v období let 2000 až 2008. Skutkové podstaty trestných činů jsou číslovány podle paragrafů vycházejících z trestního zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Z těchto třinácti případů žalovaných jako zločinné spolčení nebyla příslušnými soudy tato kvalifikace akceptována u dvou z nich, a pachatelé byli odsouzeni bez použití ustanovení § 163a TZ. U těchto dvou případů se jednalo o trestnou činnost podle ustanovení § 171a TZ – organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice.

Z výše uvedených třinácti případů, které byly žalovány jako zločinné spolčení, bylo spojeno s ustanovením § 171a TZ celkem osm z nich. Dále k této skutkové podstatě bylo uplatněno ve třech případech ustanovení § 43 TZ – trestný čin spáchaný ve prospěch zločinného spolčení, ve dvou případech ustanovení § 185 TZ – nedovolené ozbrojování, a vždy v jednom případě ustanovení § 158 TZ – zneužívání pravomoci veřejného činitele, ustanovení § 176 TZ – padělání a pozměňování veřejné listiny, a ustanovení § 216 TZ – únos.

V dalších pěti případech byla trestná činnost podle ustanovení § 163a spojena s ustanovením § 118 TZ – neoprávněné podnikání; ustanoveními § 250 a § 251 TZ – podvod a podílnictví; ustanovením § 187 TZ – nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů; ustanovením § 204 ve spojení s § 217 a § 185 TZ – kuplířství, ohrožování výchovy mládeže, nedovolené ozbrojování; ustanovením § 235 TZ – vydírání.

U případů, které byly žalovány jako zločinné spolčení, bylo v průměru žalováno celkem 14,6 osob. Dále 71,5 % z těchto osob bylo obžalováno na základě ustanovení § 163a TZ s tím, že počet odsouzených za ustanovení § 163a TZ činil u osob žalovaných za zločinné spolčení celkem 45,7 %, a 30,5 % ze všech osob, které bylo v těchto případech celkem žalováno.²⁴⁴

K výše uvedenému je třeba dodat, že současné soudní statistiky soudních spisů ohledně trestních řízení týkajících se organizovaného zločinu podle TrZ (organizovaná zločinecká skupina) za roky 2010 až 2012, nebyly zatím zveřejněny.

²⁴⁴ Scheinost, M., Netík, K., Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010, str. 7 – 9.

16. Závěrečné shrnutí a úvahy de lege ferenda

V rigorózní práci jsem se pokusil zpracovat problematiku organizovaného zločinu v České republice. Latentní a uzavřená kriminální činnost organizovaných zločineckých skupin klade velké nároky na její odhalování. Organizovaný zločin lze právem považovat za jednu z největších nevojenských hrozeb demokratických právních států, a tedy je důležité právní prostředky v boji proti němu stále zefektivňovat. Vysoké finanční prostředky, které jsou státem vynakládány na boj s ním, by jistě mohly být využity na potřebnější věci. Česká republika prostřednictvím preventivních a represivních nástrojů účinně bojuje proti organizovanému zločinu, ale zároveň si je vědoma toho, že je za ním stále pozadu. Smyslem této práce bylo upozornit na organizovaný zločin, který se může jevit široké veřejnosti jako marginální, ačkoliv proniká do všech sfér lidského života včetně veřejného sektoru.

Mezinárodní zločinecké skupiny se svou historickou zkušeností a finančními možnostmi neváhají rozšiřovat vlastní územní kriminální aktivitu po celém světě nevyjímaje České republiky. V důsledku této nevojenské hrozby je Česká republika nucena spolupracovat na všech mezinárodních úrovních, jelikož zločinecké aktivity mají často své kořeny daleko za hranicemi našeho státu.

Česká republika v oblasti prevence také přijímá dlouhodobější víceleté koncepce v boji proti organizovanému zločinu a snaží se proti němu bojovat nejen cestou legislativy. V této souvislosti jsem také považoval za nutné zmínit opatření státu proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, jelikož právě organizovaný zločin má potřebu vysoké zisky získané z nelegálních činností zlegalizovat. V oblasti prevence bych doporučil lépe integrovat cizince žijící v České republice do trhu práce s tím, že by je bylo vhodné vyškolit alespoň ze základů jejich práv. Podle mého názoru by v této oblasti měla vyvinout zvýšenou aktivitu zejména azylová a uprchlická zařízení. Jako preventivní prostředek bych dále doporučil zvýšit součinnost při sdělování informací mezi jednotlivými orgány státní správy navzájem a orgány činnými v trestním řízení. Pro zvýšení součinnosti bych doporučil na správních úřadech vyškolit úředníky,

kteří by takovou součinnost měli v náplni své práce. Tito úředníci by mohli být poradci pro další spolupracovníky.

Dalšími nástroji, kterými se stát snaží účinně bojovat proti organizovanému zločinu jsou ty represivní. Stát v rámci represe bojuje proti organizovanému zločinu prostřednictvím trestního práva, a to zejména příslušnými ustanoveními Trestního zákoníku, Trestní řádu a dalších právních předpisů, které přímo nebo zprostředkovaně s předmětnou problematikou souvisí. Považoval jsem za nutné uvést, jakým způsobem byla problematika organizovaného zločinu upravena v rámci zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, jelikož byl to právě tento zákon, který dle mého názoru byl prvním represivním nástrojem v boji proti organizovanému zločinu v novodobé historii České republiky. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník víceméně navázal na dřívější úpravu v trestním zákoně a v mnoha směrech ji precizoval.

Není lehkým úkolem nalézt pro odborníky a vědce z řad trestního práva nejvhodnější definici organizovaného zločinu. Z hlediska terminologického se však domnívám, že by mohlo být vhodnější označení místo „organizovaná zločinecká skupina“ – „zločinecká organizace“. „Zločinecká organizace“ by více charakterizovala samotné pojetí páchání trestné činnosti v rámci organizovaného zločinu jako „zločineckého podniku“ se všemi jeho vlastnostmi. V práci jsem také věnoval pozornost právním úpravám a definicím organizovaného zločinu ve vybraných státech Evropy a Spojených státech amerických. Jako vhodnou lze pokládat zejména úpravu Slovenské republiky, která prostřednictvím ustanovení § 141 STZ rozlišuje „nebezpečné seskupení“ na „zločineckou skupinu“ a „teroristickou skupinu“, jelikož upřesňuje konkrétní charakteristiku skupiny organizovaného zločinu.

Z dostupných zdrojů jsem také zpracoval národnostní složení skupin organizovaného zločinu působících v České republice, včetně jejich historických počátků a primárních důvodů jejich založení, což považuji za velmi důležité z hlediska pochopení jejich řídicích struktur, organizovanosti a způsobu jednání uvnitř a navenek. Dále jsem zpracoval tzv. „hlavní“ kriminální činnosti, kterými se tyto zločinecké skupiny zabývají, a také kriminální činy, které jsou na území České republiky v souvislosti s organizovaným zločinem nejčastěji páchány.

Velkou komplikací je pro orgány činné v trestním řízení nízké zastoupení příslušníků menšin žijících v České republice u Policie České republiky. Z tohoto důvodu je jakákoliv infiltrace do cizojazyčných skupin organizovaného zločinu pro orgány činné v trestním řízení téměř nemožná. Domnívám se, že získání lidí různé etnické příslušnosti, by mělo být jednou z priorit Policie, jelikož jsou to právě tito příslušníci, kteří v případě jejich nasazení v roli agentů, mohou přinést zásadní důkazní prostředky k odhalení a prokázání organizovaného zločinu. Co se týká prostředků, které jsou využívány k odhalení organizovaného zločinu v rámci trestního řádu, tak jsem považoval za nutné zmínit především operativně pátrací prostředky, které jsou v boji proti organizovanému zločinu nejvíce využívány.

Jako krok vpřed, lze vnímat přijetí zákona č. 193/2012 Sb., jenž novelizoval trestní řád, a který rozšířil využití institutu spolupracujícího obviněného. Již řadu let je vedena diskuze o zavedení institutu tzv. „korunního svědka“ v pravém slova smyslu. Zásada oportunitity, která by jeho zavedením převážila zásadu oficiality a legality, má však stále mnoho odpůrců, a tak se domnívám, že se u této diskuze ještě dlouho zůstane. Ochrana svědků je rovněž neméně důležitým procesním prostředkem, jenž je v rámci trestního práva upraven. Svědek, který je schopen konkrétního pachatele označit je pro orgány činné v trestním řízení často nenahraditelný. Podle mého názoru by v rámci boje proti organizovanému zločinu mohl stát poskytnout svědkům vyšší finanční kompenzace, které by alespoň částečně vyvážily možná rizika pro ně v rámci jejich svědecké výpovědi, ačkoli jsem si dobře vědom, že toto řešení může přinášet možná úskalí, jako je zájem svědků získat finanční prostředky bez ohledu na pravdivost jejich výpovědi. Již dlouhou dobu se také stále více diskutuje o potřebě zavést tzv. „centrální registr bankovních účtů“, jenž má z řad politiků mnoho odpůrců, nicméně orgány činné v trestním řízení po tomto registru stále volají. Odpůrci tohoto registru namítají, že práci Policie by sice registr zjednodušil, ale tato práce by nebyla efektivnější. Podle mého názoru by tento registr vzniknout mohl s tím, že by byl orgány činnými v trestním řízení využíván pouze ve zvláštních případech na základě povolení soudce, a nahlížení do něj by tak bylo přísně kontrolováno. Je ale otázkou, jestli budou občané souhlasit s dalším omezením jejich soukromí. Odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu nejsou

předmětem této práce, nicméně v rámci trestního řádu patří také zcela nepochybně k účinným nástrojům nejen v boji proti organizovanému zločinu. Je třeba říci, že na použití odposlechů není jednotný názor, avšak v řadě případů jsou to právě odposlechy, které jsou významným a nenahraditelným důkazním prostředkem v trestním řízení.

Jsem si také velmi dobře vědom skutečnosti, že není pro zákonodárce ani odborníky z řad trestního práva lehkým úkolem vyvážit účinnost právních nástrojů v boji proti organizovanému zločinu oproti zásahu do občanských práv a svobod občanů. Tato otázka by však měla být zodpovězena zejména celospolečenským konsensem do jaké míry v rámci bezpečnosti a ochrany občanů lze omezit jejich práva a svobody. Úkol je to obtížný, a pomyslná hranice se stále hledá.

Pro mne samotného bylo zajímavé zjištění, jaké množství mezinárodních dokumentů v souvislosti s organizovaným zločinem bylo přijato, a do jaké míry ovlivňují tyto mezinárodní dokumenty legislativu v České republice. Je třeba říci, že Česká republika si je dobře vědoma toho, že nelze s organizovaným zločinem bojovat pouze na našem území, ale je pro ni také nezbytné a výhodné spolupracovat na mezinárodní úrovni zejména s ohledem na nadnárodní charakter zločineckých skupin. Je přínosné, když Česká republika prostřednictvím přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, po mnoha letech splnila mezinárodní závazky vyplývající z Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a Úmluvy OSN proti korupci, které sice podepsala, ale dlouhou dobu z důvodu chybějící úpravy trestní odpovědnosti právnických osob neratifikovala. Jakým způsobem bude nejen v boji proti organizovanému zločinu tento zákon účinný, ukážou teprve následující roky, a správná aplikace tohoto zákona.

Jako vhodné bych dále v rámci trestního zákoníku považoval explicitně vyřešit otázku možného použití tzv. „superasperace“, jakožto dvojího nebo trojího ztížení horní hranice trestní sazby, jelikož se právě tato otázka v souvislosti s trestáním trestných činů v rámci organizované zločinecké skupiny nabízí. Vzhledem k tomu, že k této problematice existuje více názorů z řad

odborné veřejnosti, mohlo by výše uvedené způsobovat v praxi aplikační problémy.

V závěru práce jsem považoval za důležité zmínit statistické údaje ze soudních spisů, které vypovídají zejména o úspěšnosti orgánů činných v trestním řízení odsoudit pachatele trestných činů v souvislosti s organizovaným zločinem. Z výše uvedených statistik však vyplývá, že v souvislosti s organizovaným zločinem v České republice prozatím absentuje relevantní judikatura, která by prokázala účinnost legislativních nástrojů v boji proti němu. Jako zásadní problém vidím, vzhledem k vysoké konspiraci zločineckých skupin, jejich velmi obtížné a složité odhalování. Značně obtížným úkolem je pro orgány činné v trestním řízení prokázání samotné trestné činnosti ve spojení s organizovanou zločineckou skupinou. Domnívám se, že by stálo za úvahu zřídit specializované soudní senáty, které by se zaměřily na trestnou činnost spojenou výhradně s organizovaným zločinem. Speciálně vyškolení soudci by tak měli daleko více zkušeností s řízením trestního procesu se zločineckými skupinami, a rovněž by užívali zvláštní zvýšenou ochranu. Specializovaní státní zástupci pro boj s organizovaným zločinem, korupcí nebo se závažnou finanční kriminalitou, jsou v současné době také předmětem diskuze.

Kladně lze jistě hodnotit faktické naplňování cílů vládní strategie boje proti organizovanému zločinu v podobě legislativních změn (trestní odpovědnost právnických osob, mezinárodní spolupráce, upuštění od potrestání u OZS, apod.), ale samotné přijímání legislativních změn by jistě mohlo být rychlejší. Příslib navýšení finančních prostředků pro boj s organizovaným zločinem stát sice deklaruje, ale fakticky nenaplnuje, ačkoli se domnívám, že by se státu takto vynaložené prostředky vrátily.

Závěrem bych chtěl uvést, že boj s organizovaným zločinem byl, je a bude dlouhý, těžký a finančně náročný. Právní stát nesmí v jeho potírání ustoupit, jelikož jednou z jeho povinností je chránit své občany, demokracii a ekonomickou stabilitu země. Organizovaný zločin je schopen využít ve svůj prospěch každou příležitost k nabytí zisku. Je tedy povinností státu, aby byl stále připraven této nevojenské hrozbě čelit.

V Liberci červenci 2013

Resume: Organized crime in the Czech Republic

The phenomenon of the organized crime is generally seen as a society-wide issue. The activity of the organized crime exceeded state borders, therefore a solution of this issue became a worldwide task. Unfortunately not even the Czech Republic was saved from this highly dangerous threat. Massive profits from the activity of the organized crime groups, which are often reinvested back to their further activities, favours organized crime groups comparing to the official authorities. The governments are also forced to spend significant costs on the fight against the organized crime. Next fifteen chapters of this thesis contains detailed description of the organized crime in the Czech Republic (including Its theoretical definition) not even from the juridical and criminological point of view. The thesis presents also preventive and repressive instruments of the criminal law against the organized crime. The presented thesis is structured into next fifteen chapters.

The **first chapter** presents the basic introduction into the issue and the main focus of the thesis. The **second chapter** defines the phenomenon of the organized crime from the criminological point of view and contains also relevant terms, characteristics a different conceptions from the prominent authorities of the criminology. International and, on the other hand, national coping with the organized crime is the core topic of the **third chapter**. The chapter contains a brief description of the main international treaties which try to contribute to the endless fight with the organized crime and also describes the legal instruments against the organized crime in the chosen foreign penal codes (namely US, German, Slovakian, Hungarian and Romanian). The end of the chapter remarks upon what these different regulations have in common. The **fourth chapter** describes the harmful effect of the organized crime and Its direct impact on the legal state and different branches of social live. The **fifth chapter** introduces particular types of the organized criminal activity and its significant attributes. The chapter describes also specific structure and hierarchy of the organized crime groups. The **sixth chapter** describes the evolution of the organized crime

in the Czech republic since 1989 until now. In the end are mentioned the main criminal activities of the organized crime in the Czech Republic. The **seventh chapter** is focused on the activities and the impact of the foreign organized crime in the Czech Republic. The chapter describes in detail the most important foreign organized crime groups, which originate from Russia, Ukraine, Moldova, Caucasud area, Balkan, Italy, Africa, South America and Arabic countries. **Chapter eight** deals with historical roots of the international organized crime from the point of view of the centres of Its origin such as China, Japan, Italy, America, Russia and another countries of the former Soviet Union block. **Chapter nine** introduces preventive instruments against the organized crime, especially „The Strategy of the crime prevention and governmental policy against organized crime“. **Chapter ten** introduces repressive instruments against the organized crime in the former and relevant Czech penal code. The **eleventh chapter** decribes particular instruments against organized crime which were implemented to the Czech code of criminal procedure. **Chapter twelve** deals with the Act no. 253/2008 Sb., about some actions against criminal activity legalization and against funding the terorism. **Chapter thirteen** is focused on the Act no. 418/2011 Sb., about the criminal liability and prosecution of legal persons; chapter concerns especially with the potential contribution of the Act to the fight against the organized crime. **Chapter fourteen** is focused on the international fight against organized crime including OSN, CoE, OECS and EU declarations. This chapter also deals with the bilateral cooperation between the Czech Republic and foreign countries against organized crime. The **fifteenth chapter** contains statistical data about persons which were prosecuted, accused and convicted in relation to the organized crime from the year 1999 until 2009. The thesis finally results in the general conclusion and recommendations „*de lege ferenda*“, presented in the **chapter sixteen**.

Seznam literatury, odborných periodik, právních předpisů, judikatury a elektronických pramenů

A. Literatura

- Cejp, M., Organizovaný zločin v České republice III, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004.
- Cejp, M., Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010.
- Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., Kloučková, S., Mandák, V., Púry, F., Repík, B., Růžek, A., Trestní právo procesní, 4. aktualizované vydání, Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2006Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Praha: ASPI, 2008.
- Fenyk, J., Kloučková, S., Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, Praha, Linde Praha a.s., 2003.
- Glenney, M., McMAFIE, zločin bez hranic, ARGO/DOKOŘÁN, překlad Petr Holčák, 2009.
- Gřivna, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné a zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010.
- Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 2. vydání, Praha, Leges, 2010.
- Jelínek, J. a kol.: Trestní právo procesní, 1. vydání, Praha: Leges 2010.
- Karabec, Z., Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta), Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2010.
- Lorencová, J., Večer, J., Krvavé oleje, Můj přítel vrah, Jan Krystek, Brno, 2006.
- Lunde, P., Organizovaný zločin, Mladá fronta, Praha 2009.
- Němec, M., Mafie a zločinecké gangy, 1. vydání, EUROUNION Praha, 2003.
- Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, Eurolex Bohemia, Praha, 2001.
- Novotný, O., Zapletal, J. a kol., Kriminologie, 3. vyd., Praha, ASPI – Wolters – Kluwer, 2008.

- Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 6. vydání, Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010.
- Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010.
- Nožina, M., Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, THEMIS, Praha 2003.
- Pikna, B., Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled), 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2006.
- Pikna, B., Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce), 2. vydání, Praha, Linde Praha a.s., 2004.
- Pocta Otovi Novotnému, CODEX 1998.
- Repík, B., Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo, Praha, ORAC, 2002.
- Saviano, R., Gomora, překlad Flemrová, A., Paseka, Praha – Litomyšl 2008.
- Scheinost, M., Netík, K., Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010.
- Scheinost, M., Dokumenty OSN proti korupci a organizovanému zločinu, Praha, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008.
- Scheinost, M., Organizovaná kriminalita z pohledu kriminologie a trestního práva, Sborník studií k problematice organizované kriminality, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 1996.
- Scheinost, M., Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001.
- Scheinost, M., Netík, K., Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2010.
- Smolík, J., Šmíd, T., Vaňura, V., Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007.
- Solnař V., Fenyk J., Císařová D., Vanduchová M., Systém českého trestního práva, Novatrix, s. r. o., Praha 2009, první vydání.
- Southwell, D., Historie organizovaného zločinu, Fortuna Libri, Praha 2009
- Šámal, P., a kol., Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2009.

- Šámal, P., a kol., Trestní zákoník II., § 140 až § 421, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009.
- Šámal, P. a kol, Trestní řád, Komentář, I. díl, 6. vydání, Praha : C. H. Beck 2008.
- Šámal, P. a kol, Trestní řád, Komentář, II. díl, 6. vydání, Praha : C. H. Beck 2008.
- Šmíd, T., Organizovaný zločin v Ruské federaci, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2009.
- Šturma, P., Nováková, J., Bílková, V., Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003.
- Tomášek, M. et alii, Europeizace trestního práva, Praha, Linde Praha, 2009.
- Tvrdý, J., Bártová, A., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související, Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009.

B. Právní předpisy

- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961 Zb., trestný zákon.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

- Zákon č. 148/1998 Sb., o utajovaných skutečnostech, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 246/1998 Sb., kterým se stanoví seznamy utajovaných skutečností, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže.
- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení představenstva české advokátní komory č. 6/2004 Věstníku ze dne 28. června 2004, kterým se stanoví postup advokátů a kontrolní rady České advokátní komory při plnění povinností stanovených právními předpisy o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.
- Zákon č. 300/2005 Zb., trestný zákon.
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci ozbrojených sborů.
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

C. Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 152/1995 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2002 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 41/2009 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 418 /2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

- Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

D. Mezinárodní smlouvy a právní předpisy včetně aktů Evropské unie

Organizace spojených národů

- Úmluva OSN proti korupci ze dne 31. října 2003.
- Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. prosince 1998.
- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a protokoly k této úmluvě ze dne 15. prosince 2000.

Rada Evropy a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod ze dne 4. listopadu 1950.
- Úmluva o potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů při mezinárodních obchodních transakcích ze dne 21. listopadu 1997.
- Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi ze dne 8. května 2005.
- Trestněprávní úmluva o korupci ze dne 27. ledna 1999.
- Civilněprávní úmluva o korupci ze dne 4. listopadu 1999.
- Úmluva o praní, vyhledávání, zabavování a konfiskaci výnosů ze zločinu ze dne 18. prosince 1995.

Evropská unie

- Schengenská smlouva ze dne 14. června 1985.
- Jednotný evropský akt ze dne 17. února 1986.

- Úmluva k provedení Schengenské smlouvy ze dne 19. června 1990.
- Směrnice Rady Evropských společenství č. 91/308/EHS ze dne 10. června 1991, o prevenci využívání finančního systému za účelem praní peněz.
- Smlouva o Evropské unii ze dne 7. února 1992.
- Úmluva zakládající Europol z července 1995.
- Společné opatření přijaté Radou na základě článku K3 Smlouvy o Evropské unii o praní špinavých peněz, identifikaci, sledování, zmrazování, zadržení a konfiskaci zisků ze zločinu ze dne 15. července 1996.
- Rezoluce Rady Evropské unie č. 497Y0111 (01) ze dne 20. prosince 1996, o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu.
- Amsterodamská smlouva ze dne 2. října 1997.
- Společný postup Rady č. 98/33/JHA ze dne 21. 12. 1998, o kriminalizaci účasti na zločinném spolčení v členských státech EU.
- Vídeňský akční plán Rady EU a Komise ze dne 3. prosince 1998.
- Strategie Evropské unie v boji proti organizovanému zločinu pro nové milénium z roku 2000.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie č. 2001/500/SVV ze dne 26. června 2001, o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005, o předcházení zneužití finančního systému k praní a financování terorismu.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005, o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící.
- Směrnice Komise č. 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, která upravuje definici „politicky exponovaných osob a technická kritéria hloubkových kontrol klientů.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006, o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků.
- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství ze dne 13. prosince 2007.

E. Závazné pokyny policejního prezidenta a Nejvyššího státního zastupitelství

- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 194/2008, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a skupin.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 194/2008, kterým se upravuje postup při využití agenta.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 201/2008, kterým se upravuje postup policejních orgánů při provádění opatření k utajení totožnosti i podoby svědka nebo osoby podávající vysvětlení.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 196/2008, kterým se upravuje postup příslušníků Policie ČR při vyžadování, používání, ochraně a evidenci krycích dokladů.
- Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 12/2003 Sb., pokynů Nejvyššího státního zastupitelství, jímž se upravuje postup státních zástupců při trestním stíhání osob, při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním a postup v trestním řízení soudním.
- Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009 Sb., pokynů Nejvyššího státního zastupitelství, upravující postup státních zástupců při ochraně svědka, osob podávajících vysvětlení nebo jejich osobě blízké.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 138/2001, kterým se upravuje postup policejních orgánů při provádění opatření k utajení totožnosti i podoby svědka nebo osoba podávající vysvětlení.

F. Judikatura

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 03. 1964, sp. zn. 5 Tz 10/1964 (R 30/1964).
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 05. 1976, sp. zn. 4 To 13/1976 (R 53/1976-II).

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 07. 1985, sp. zn. 11 To 51/1985 (R 45/1986).
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 1999, sp. zn. III. ÚS 210/98.
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99.
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. června 2003, sp. zn. II. ÚS 710/2001.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu v ČR ze dne 15. 07. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004 (R 34/2005).
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 08. 12. 2004, sp. zn. 5Tdo 1071/2004.
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 2005, sp. zn. III. ÚS 501/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. června 2006, sp. zn. III. ÚS 291/03.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 08. 2008, sp. zn. II. ÚS 677/06.

G. Vládní koncepce a strategie, výroční zprávy Bezpečnostní a informační služby a Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu

- Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011, přijatá usnesením vlády ze dne 15. října 2007 č. 1150.
- Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012, přijatá usnesením vlády ze dne 05. ledna 2011 č. 1, ve znění její aktualizace usnesením vlády ze dne 19. ledna 2011 č. 65 a usnesením vlády ze dne 18. května 2011 č. 370.
- Strategie prevence kriminality na léta 2012 až 2015, přijatá usnesením vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 925.
- Koncepce boje proti organizovanému zločinu, přijatá usnesením vlády ze dne 23. ledna 2008 č. 64.
- Výroční zpráva Bezpečnostní a informační služby za rok 2009.
- Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2009.

- Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014, přijatá usnesením vlády ze dne 10. srpna 2011 č. 598.
- Výroční zpráva Bezpečnostní a informační služby za rok 2010.
- Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2010.
- Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011.
- Výroční zpráva Bezpečnostní a informační služby za rok 2011.
- Výroční zpráva o činnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu za rok 2011.

H. Časopisecké články

- Dolenský, A., Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu, Právní rozhledy, 1995, č. 11.
- Kratochvíl, V., Organizovaný zločin a novela trestního zákona č. 152/1995 Sb., Právní rozhledy, 1996, č. 3.
- Musil, J., Korunní svědek – ano či ne?, Trestní právo, 2003, roč. 8, č. 5.
- Půry, F., Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku, Trestněprávní revue, 1/2010.
- Šámal, P., Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými, Právní rozhledy, 1995, č. 10.
- Vantuch, P., K návrhu právní úpravy institutu „korunního svědka“, Trestněprávní revue, 3/2003.

CH. Novinové články

- Pelikán, A., Právo, Vraždu v ukrajinské mafii začal rozplétat soud, 18. 11. 2011, str. 10.

I. Elektronické prameny

- Strafgesetzbuch—engl. translation, Translation of the German Criminal Code provided by Prof. Dr. Michael Bohlander © 2010 juris GmbH, Saarbrücken, [online], [cit. 12.05.2011], Vyd. 21 July 2009, Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#StGB_000P46.
- Legislationline, free of charge online legislative service, [online], [cit. 12.05.2011], Dostupné z: <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>.
- Legislationline, free of charge online legislative service, [online], [cit. 14.05.2011], Dostupné z: <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1695/file/c1cc95d23be999896581124f9dd8.htm/preview>.
- <http://www.novinky.cz/krimi/196756-konkurzni-soudce-berka-dostal-devet-let.html>.
- Parlamentní listy, 09. 08. 2011, [online], [cit. 13. 08. 2011], Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/kraje/jihomoravsky/204974.aspx>.
- „Kryša“ je přijímání poplatku za ochranu a za umožnění podnikateli provozovat nerušeně svou činnost. [online], [cit. 15. 07. 2011], Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_mafie.
- Mediafax.cz, [online], [cit. 14. 08. 2011], Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/krimi/3253264-Paseraci-heroinu-dostali-v-Liberci-tresty-vezeni-od-dvou-do-12-let>.
- Mediafax.cz, [online], [cit. 13. 06. 2012], Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/krimi/4020323-Financne-analyticko-utvar-odhalil-stamilionove-podvody-pri-odvodech-na-dobrocinnost>
- Bulhar pyká ve vězení za kuplířství, teď dostal trest za vraždu prostitutky, [online], [cit. 22. 07. 2011], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/bulhar-pyka-ve-vezeni-za-kuplirstvi-ted-dostal-trest-za-vrazdu-prostitutky-1vd-/krimi.asp?c=A090810_154258_krimi_taj.

- IDNES.CZ, [online], [cit. 15. 06. 2011], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vietnamci-z-ceska-zasobuji-marihuanou-zapadni-evropu-pdv-/krimi.asp?c=A080528_101801_krimi_pei.
- „Yubitsume“ vychází z držení japonského meče, kdy právě spodní prsty tj. prostředník, prsteník a malíček svírají meč nejsilněji, a zbylé dva prsty jsou povolené. Uříznutí malíčku, má za následek horší držení meče, oslabení v boji a nutnost se tak spolehnout na ostatní členy Yakuzy. Cílem je zájem celku a nikoli jednotlivce s tím, že každý člen se může spolehnout na svou ochranu od ostatních. Viz. [online], [cit. 10. 06. 2011], Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Yubitsume>.
- „Boryokudan“ jedná se o zločinecké skupiny v rámci Yakuzy, které páchají zejména násilnou trestnou činností, Viz. [online], [cit. 10. 06. 2011], Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/74538/boryokudan>.
- Zuboženým Japoncům pomáhá po tsunami i mafie, posílá jim vodu a jídlo, [online], [cit. 02. 05. 2011], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zubozenym-japoncum-pomaha-po-tsunami-i-mafie-posila-jim-vodu-a-jidlo-11y-/zahranicni.asp?c=A110325_115243_zahranicni_ipl.
- United Nations Office on Drugs and Crime, Transnational Organised Crime Threat Assessment, TOCTA, [online], [cit.: 10. 09. 2011], Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf.
- Rada Evropy: právní spolupráce, 23. 11. 2008, [online], [cit. 29. 05. 2011], Dostupné z: http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=40.
- Ministerstvo vnitra České republiky, [online], [cit. 29. 05. 2011], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/umluva-rady-evropy-o-opatrenich-proti-obchodovani-s-lidmi.aspx>.
- Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, Hodnocení Haagského programu a akčního plánu, Ministerstvo vnitra České republiky, vydáno v Bruselu 10. 06. 2009, [online], [cit. 04. 06. 2011], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx>.

- Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, Stockholmský program, Ministerstvo vnitra České republiky, vydáno v Bruselu 02. 12. 2009, [online], [cit. 04. 06. 2011], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitnich-veci.aspx>.
- Úřední věstník EU ze dne 09. 05. 2008, C 115/51, Smlouva o fungování EU, [online], změněno 09. 05. 2008, [cit. 05. 06. 2011], Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:CS:PDF>.
- Evropská komise, Europol, [online], změněno 12. 12. 2009, [cit. 05. 06. 2011], Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_33_cs.htm.
- Nejvyšší státní zastupitelství v Brně, Eurojust, [online], [cit. 05. 06. 2011], Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Soud/soud.aspx?o=29&j=39&k=2704&d=18981>.

Abstrakt (CZ)

Rigorózní práce je zaměřena na charakteristiku organizovaného zločinu a jeho mezinárodní vymezení nejen z pohledu trestního práva, ale také z hlediska mezinárodní spolupráce v boji proti němu. Zabývá se také kořeny mezinárodního organizovaného zločinu, včetně jeho prorůstání do společenského života a vývoje na území České republiky. Součástí práce je rovněž zpracování preventivních a represivních nástrojů trestní politiky státu v boji proti organizovanému zločinu. Text je také z důvodu propojení teoretických a praktických poznatků obohacen o tabulky se statistickými údaji nejen ze soudních spisů.

Abstract (En)

The presented thesis analyses the (international) organized crime from the point of view of the criminal law and also with the respect to the international cooperation in the field of fighting against organized crime. The thesis describes also the roots of the international organized crime including Its penetrating into the social live and Its progress in the Czech republic. The thesis adverts also preventive and repressive instruments used by the governments in their fight against organized crime. The integral part of the text are actual statistical data too.

Seznam klíčových slov

organizovaný zločin – organized crime

organizovaná zločinecká skupina – organized crime group

trestní zákoník – penal code